

PROPOSTA PEDAGÒGICA del

DEPARTAMENT DE DIBUIX

CURS 2023- 2024

IES SERRA MARIOLA

LAURA LLORENS SERRANO , BETLEM SALA ESCRIBUELA,
ISABEL CASANOVA RIBERA

ÍNDEX

1.- Introducció

1.1.- Justificació de la proposta didàctica.

1.2.- Contextualització del centre

1.3.-Membres del Departament de Dibuix. Distribució de grups per professorat.

2.- Proposta Pedagògica

2.1.- Laboratori de creació Audiovisual 1r ESO

2.2.- Educació Plàstica , Visual i Audiovisual 2n ESO I 3r ESO

2.3.- Expressió Artística 4t ESO

2.4.- Dibuix Tècnic I i II 1r BATX i 2n BATX

2.5.- Dibuix Artístic I i II 1r BATX i 2nBATX

- Competències específiques de la matèria**
- Connexions de les competències específiques**
- Sabers bàsics de la matèria**
- Situacions d'aprenentatge**
- Criteris d'avaluació**

3.- Unitats didàctiques

3.1.- Organització

3.2.- Distribució temporal

4.- Metodologia. orientacions didàctiques:

4.1.- Metodologia general i específica

4.2.- Recursos didàctics i organitzatius

5.- Avaluació

5.1.- Instruments d'avaluació

5.2.-Criteris de qualificació i promoció

5.3.-Activitats de ampliació i de reforç

6.- Atenció a la diversitat

7.- Elements transversals

8.- Avaluació de la pràctica docent

9.-Activitats extraescolars

1.- INTRODUCCIÓ

La finalitat essencial de l'Educació Plàstica i Visual és, d'una banda dotar l'alumne dels recursos necessaris per a poder expressar-se amb llenguatge gràfic plàstic i, d'una altra, poder jutjar i apreciar el fet artístic.

El llenguatge plàstic, el coneixement del qual constitueix el fonament de l'àrea necessita dos nivells de comunicació: saber comprendre (saber veure) i saber expressar-se (saber fer).

A més del desenvolupament de la gran funció sintètica destacada: funció comunicativa i expressiva, la concreció de l'àrea contribuirà al desenvolupament de les capacitats següents:

Perceptives i cognitives, com percebre i interpretar críticament les imatges i les formes, identificar les relacions del llenguatge visual i plàstic amb altres llenguatges, investigar diverses tècniques plàstiques i visuals.

Estètiques i creatives, com apreciar el fet artístic, desenvolupar la creativitat i expressar el seu llenguatge personal.

Socials i afectives com respectar, apreciar i aprendre a interpretar altres modes d'expressió visual i plàstica, relacionar-se amb altres persones i participar en activitats de grup.

De planificació, presa de decisions i avaluació, com determinar les fases del procés de realització d'una obra, analitzar els seus components per a adequar-los als objectius, revisar a l'acabar cada una de les fases.

A la fi, l'Educació Plàstica i Visual:

- Permet el desenvolupament d'actituds i hàbits d'anàlisi i reflexió.
- Proporciona tècniques útils per a enfrontar-se a situacions diverses.
- Fomenta l'esperit crític i la creativitat.
- Fa possible la captació del llenguatge de les formes, contribuint al desenvolupament de la sensibilitat.
- Permet que es pugui arribar a valorar i gaudir del patrimoni artístic com a exponent de la nostra memòria col·lectiva.
- Desenvolupa la capacitat d'abstracció per a la comprensió de nombrosos traçats i convencionalismes.
- Possibilita l'adquisició de destreses vinculades a l'orde i precisió en els processos d'elaboració dels treballs.

1.1.- JUSTIFICACIÓ DE LA PROPOSTA DIDÀCTICA

Llei Orgànica d'educació 2/2006, del 3 de maig de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència. BOE del 14 de maig de 2006.

Ordre ECD/65/2015, de 21 de gener pel que es descriuen las relaciones entre les competències, els continguts i els criteris d'avaluació, de l'educació primària, l'educació secundària obligatòria i el batxillerat.

Real Decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel que s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat.

Decret 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana.

Article 20 de la Llei 4/1983, de 23 de novembre, d'Ús i Ensenyament del Valencià.

Ordre 20/2019, de 30 d'abril de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esports per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públic dels sistema educatiu valencià.

Llei Orgànica 3/2020 (LOMLOE), de 29 de desembre, per la qual es modifica l'actual Llei Orgànica 2/2006 (LOE), de 3 de maig, de Educació.

Real Decret 217/2022, de 29 de març, por el qual se estableix l'ordenació y las enseñaments mínims de l'Educació Secundària Obligatòria

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria.

1.2.- CONTEXTUALITZACIÓ DEL CENTRE

L'Institut d'educació secundària "Serra Mariola" està troba situat ala afores del poble de Muro de l'Alcoi (Alacant), a la carretera que comunica amb la pedania de Setla de Nuyes. Als seus voltants es situen el nou CEIP "el Bracal", el poliesportiu i les dependències de la Policia local.

L'IES té un caràcter "Comarcal" dins del Comtat, nodrint-se amb estudiants de la població de Muro (9.326 habitants segons el cens 2021) i altres localitats que l'envolten, amb un servei de transport escolar: Almudaina, Planes, Vall d'Alcalà, Alcosser, Gaianes, Beniarrés, l'Orxa, Benimarfull , Agres a més de les pedanies de Benàmer, Turballos, Setla de Nunyes , Catamarruch, Margarida i Benialfaquí.

El centre alberga un volum d'immigració del 8% (53 estudiants en comparació amb un total de 662), la qual cosa no és inconvenient pel que fa a la seva organització interna; no obstant això, té un "Protocol d'atenció a l'alumnat estranger "que impedeix i canalitza les seves accions en aquest sentit. Dels alumnes matriculats de procedència estrangera

són: 2 búlgars, 1 colombià, 2 cubanes, 1 russa, 1 hondureny, 2 lituans, 2 libanesos, 48 marroquins, 2 mauritans, 3 portuguès, 1 del Regne Unit, 2 senegalesos, 4 ucraïnesos i 1 veneçolà.

L'alumnat procedeix de famílies de classe mitjana, la font d'ingressos del qual prové principalment de sectors industrials i de serveis, amb algunes excepcions localitzades principalment en poblacions de menor densitat, amb ingressos Agricultura. Els casos de famílies que requereixen suport social estan aïllats, encara que els efectes de la crisi econòmica s'han denotat discretament últimament. Hi ha una fluida comunicació amb l'Ajuntament de Muro, col·laborant en diversos aspectes i servint-se dels mitjans i recursos culturals que aquest ofereix.

A l'ubicar-se en una comarca fonamentalment valencianoparlant, en el Projecte Educatiu de Centre es contempla que la llengua vehicular utilitzada serà el Valencià, encara que fa dos anys que ja es va aplicar el Pla plurilingüe.

Recollim a continuació els principals senyals d'identitat que recull el PEC i caracteritzen al centre:

- Centre aconfessional, promou el respecte del pluralisme i dels valors democràtics.
- Obert a l'entorn físic i social a través de les diverses àrees, sortides, itineraris, participació a les festes i activitats culturals de la comunitat.
- Autonomia, innovació i projecció cap al futur.
- Renovació pedagògica amb un fort compromís de formació constant i continua del professorat.

L'IES "Serra *Mariola" es distribueix espacialment a través d'un edifici central on es troba la consergeria (amb els serveis de reprografia, telefonia i atenció mèdica), secretaria administrativa, despatxos de l'equip directiu, servei d'orientació psicopedagògica, sala de professors (amb prestatgeries per a cada docent i ordinadors), biblioteca (també amb diversos equips informàtics), saló d'usos múltiples -en l'actualitat redistribuït i utilitzat també com a classes, atenent als desdobleguis referits- i saló d'actes col·lectiu.

Partint d'aquest edifici principal, s'ensamblen tres edificis més o blocs des de la planta baixa, dues d'ells amb dues altures, a les quals s'accedeix mitjançant escales, o bé, a través d'un ascensor reservat a casos que precisin salvar les barreres arquitectòniques. Cada bloc té assignat un nombre identificatiu, i entre ells estan interconnectats per poder moure's lliurement sense haver de descendir al corredor central de la planta baixa. A l'entrada de cada bloc hi ha un plànol de situació explicatiu de les instal·lacions.

En aquests blocs se situen principalment les diferents aules del centre, a més dels departaments. A saber:

Bloc 1: Informàtica 1-2, departaments (Matemàtiques, Llatí i Grec, Francès, Valencià, Castellà, Filosofia, Geografia i Història, Anglès i Religió-Economia), i aules 1.1.2 a 1.1.5 (planta primera). Música 1-2, aules 1.2.1. a 1.2.5, Aula menuda per a grups reduïts i Aula d'Informàtica de la FPB. A l'exterior hi ha una segona aula que abans del Covid era d'idiomes, també destinada com aula normal.

Bloc 2: Tecnologia 1-2, aules 2.0.1 a 2.0.5 (planta baixa). Aules 2.1.1 a 2.1.5, laboratori i departament de Biologia i Geologia, laboratoris i departaments de Física i Química (planta primera). Aules i departament d'Educació Plàstica i Visual, laboratori fotogràfic, aules 2.2.1 a 2.2.5, aules 2.2.6 i 2.2.7 (planta segona).

Bloc 3: Sala d'*Infocole*, departament de cicles formatius i aules de Confecció, i Turisme (planta baixa). Aula Pedagogia Terapèutica.

A l'extrem nord de l'edifici principal, hi ha un accés que, a través d'un corredor semicobert, comunica amb el gimnàs (amb vestuaris, zona d'exercicis i pista coberta) i les pistes d'activitats esportives ubicades a l'exterior.

Esbarjo: En edifici separat es troba la "Cantina" amb serveis de restauració, la casa de la conserge i serveis exteriors així com pàrquing.

L'espai d'esbarjo s'estructura en cinc zones diferents: les pistes, que se situen en part posterior de l'edifici; la zona entre edificis, amb corredors amplis a l'aire lliure; la zona central, on hi ha una rotonda amb un gran banc corregut, envoltada d'una banda de jardí aprofitat per a tallers mediambientals; la zona situada entre la cantina i l'edifici central (semicobert) i la zona d'entrada a l'IES.

Oferta educativa i organització del centre.

L'IES Serra Mariola imparteix, en horari diürn, estudis d'ESO, Batxillerat LOMLOE i Cicles formatius de Grau Mitjà i Superior, el desglossament del qual per al curs acadèmic 2023/2024 és el següent:

Educació Secundària Obligatoria (1er i 2n cicle).

Batxillerat (Ciències de la Naturalesa i de la Salut).

Batxillerat (Humanitats i Ciències Socials).

Cicle formatiu (grau mitjà): Confecció i Moda.

Cicles formatius (grau superior): Animació Turística: Guia, informació i assistències turístiques.

FP Bàsica Primer i Segon curs de Sistemes Microinformàtics.

1. Educació Secundaria Obligatoria (1º i 2º cicle).

	Alumnes	Grups	Alumnes PEV	Alumnes PIP	Grups PEV	Grups PIP
1º	127	6	127	0	6	0
2º	138	7	138	0	7	0
3º	111	5	111	0	5	0
4º	108	5	108	0	5	0
TOTAL:	484	23	484	0	23	0

Batxillerat (Ciències de la Naturalesa i de la Salut).

	Alumnes	Grups	Alumnes PEV	Alumnes PIP	Grups PEV	Grups PIP
1º	26	1	26	0	1	0
2º	29	1	29	0	1	0
TOTAL:	55	2	55	0	2	0

Batxillerat (Humanitats i Ciències Socials).

	Alumnes	Grups	Alumnes PEV	Alumnes PIP	Grups PEV	Grups PIP
1º	35	1	35	0	1	0
2º	26	1	26	0	1	0
TOTAL:	61	2	61	0	2	0

Cicles formatius (grau mitjà): Confecció i moda.

	Alumnes	Grups	Alumnes PEV	Alumnes PIP	Grups PEV	Grups PIP
1º	14	1	14	0	1	0
2º	11	1	11	0	1	0
TOTAL:	25	2	25	0	2	0

Cicles formatius (grau superior): Guia informació i assistència turístiques

Vestuari a mida i d'espectacles

Agències de viatges i gestió d'esdeveniments

	Alumnes	Grups	Alumnes PEV	Alumnes PIP	Grups PEV	Grups PIP
1º GIAT	6	1	6	0	1	0
1º VME	17	1	17		1	
2º AVGE	12	1	12	0	1	0
TOTAL:	35	3	35	0	3	0

CFB

	Alumnes	Grups	Alumnes PEV	Alumnes PIP	Grups PEV	Grups PIP
1º	18	1	13	0	1	0
2º	14	1	10	0	1	0
TOTAL:	32	2	32	0	2	0

El total de matriculats en el present curs acadèmic ascendeix per tant a 662 alumnes.

L'horari lectiu abarca des de les 8:00 a les 15:00 hores, excepte els dimecres i el divendres que les classes amb els alumnes conclouen a les 14:00 hores (la sessió que resta el dimecres es dedica a activitats complementàries del professorat).

El calendari d'avaluacions i lliurament de notes per al curs acadèmic 2023/2024 és el següent:

- 1a. Avaluació

Període: Del 12/9/2023 fins el 5/12/2023

Avaluacions: 28,29,30 de Novembre i 4 de Desembre

Lliurament de notes: 5/12/2023

- 2a. Avaluació

Període: : Del 5/12/2023 fins el 15/3/2024

Avaluacions: 11,12,13,14 de març de 2024

Lliurament de notes: 15/3/2024

- 3a. Avaluació

Període: Del 16/3/2024 fins el 21 de juny de 2024

Avaluacions: : 13,17,18,19,20 de juny de 2024

Lliurament de notes: 21 de juny de 2024

El calendari escolar del curs 2023/2024 ha estat acordat de la següent manera:

IES SERRA MARIOLA

2023-24

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
SETEMBRE					1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
OCTUBRE	2	3	4	5	6	7	8
	9	10	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20	21	22
	23	24	25	26	27	28	29
	30	31					

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
NOVEMBRE			1	2	3	4	5
	6	7	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26
	27	28	29	30			

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
DESEMBRE					1	2	3
	4	5 notes	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	31

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
GENER	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30	31				

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
FEBRER				1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29			

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
MARÇ					1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15 notes	16	17
	18	19	20	21	22	23	24
	25	26	27	28	29	30	31

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
ABRIL	1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13	14
	15	16	17	18	19	20	21
	22	23	24	25	26	27	28
	29	30					

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
MAIG			1	2	3	4	5
	6	7	8	9	10	11	12
	13	14	15	16	17	18	19
	20	21	22	23	24	25	26
	27	28	29	30	31		

	dl.	dt.	dc.	dj.	dv.	ds.	dg.
JUNY						1	2
	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21 notes	22	23
	24	25	26	27	28	29	30

■ Festiu (no lectiu) o vacances
■ Matriculacions, proves alumnes pendents, avaluacions, actes acadèmics, activitats extraescolars
■ Avaluacions i Pre-avaluacions

■ Festes locals ■ Reunions pares
■ Jornada normal de classe
■ Activitats de centre

El claustre docent està format per un total de 87 professors/es (incloent a la Psicopedagoga i l'especialista en Pedagogia Terapèutica i Audició i llenguatge)). El personal no docent el constitueixen 2 Administratives, 2 Conserges, 6 Netejadores, els serveis de jardineria i la concessió de la cantina.

L'equip directiu està format per:

Vicent Nàcher i Ferri (Director).

Lia Sanjuan (Vicedirectora).

Cristina Cloquell (Cap d'Estudis ESO I BATX).

Rafa Molines (Cap d'Estudis Cicles Formatius)

Mª Carmen Vilaplana Pérez (Secretaria).

Coordinació:

Coordinador ESO I COVID	Rafa Enguix
Igualtat i convivència	Betlem Sala
Formació en centres	Toni Garcia
Orientació	Consuelo Dauder
TIC	Vicent Nacher Soler
Aules de Informàtica	Xavi Albero
Banc de Llibres	Marga Cloquell
Biblioteca	Loles Sanjuan
Xarxes Socials	Jordi Prats

Els òrgans de govern i participació els constitueixen, com és preceptiu: el Consell Escolar (format per professorat, pares, alumnes, representants municipals, de l'associació d'empresaris, el Director, el Cap d'Estudis i el Secretari -amb veu però sense vot-); el Claustre de Professors; la Junta de Delegats i l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA).

I finalment, el departament el conformen el següents membres i les assignatures que impartiran aquest curs acadèmic son les següents:

1.3.- MEMBRES DEL DEPARTAMENT DE DIBUIX. DISTRIBUCIÓ DE GRUPS PER PROFESSORAT.

LAURA LLORENS SERRANO (Cap de depart)

ASSIGNATURA	NIVELL	GRUP
EPVA	2n ESO	D
EPVA	2n ESO	E
TALLER P. INTERD.	4t ESO	C,D,PDC
EXPRESSION ARTÍST.	4t ESO	BCD
DIBUIX TÈCNIC I	1r BATX	A
DIBUIX ARTÍSTIC I	1r BATX	A,B

BETLEM SALA ESCRIHUELA

ASSIGNATURA	NIVELL	GRUP
LABORATORI AUD.	1r ESO	ABCDE
EPVA	2n ESO	A
EPVA	2n ESO	B
EPV	2n ESO	C
DIBUIX TÈCNIC II	2n BAT	A
DIBUIX ARTÍSTIC II	2n BAT	A,B

ISABEL CASANOVA RIBERA

ASSIGNATURA	NIVELL	GRUP
EPVA	2n ESO	F
EPVA	2n ESO	G
EPVA	3r ESO	A
EPVA	3r ESO	B
EPVA	3r ESO	C
EPVA	3r ESO	D
EXPRESSION ARTÍST	4t ESO	A,B
TALLER P. INTERD.	4t ESO	A,B,C

2.- PROPOSTA PEDAGÒGICA

2.1.- LABORATORI DE CREACIÓ AUDIOVISUAL

1r ESO

1. Presentació

Vivim en una societat en què les imatges tenen un protagonisme sense precedents: en els productes que consumim, en la publicitat, en la televisió, en les xarxes socials. Tant el consum com la producció de continguts audiovisuals s'han multiplicat, rebent milers d'impactes visuals diaris que configuren el nostre imaginari, els nostres desitjos i la nostra identitat. Tenint en compte esta realitat, des de l'educació formal és necessària una alfabetització visual i audiovisual per a construir discursos i relats alternatius que permeten a l'alumnat llegir i comprendre les imatges que ens rodegen i, també crear les seues pròpies tenint en compte els codis i les possibilitats expressives del llenguatge audiovisual. D'esta manera s'està garantint el dret fonamental de la participació en la vida cultural, democratitzant els continguts culturals i fomentant l'accés als mateixos.

La matèria Laboratori de Creació Audiovisual pretén iniciar l'alumnat en els continguts relatius al llenguatge i a la producció audiovisual des d'una perspectiva predominantment procedimental, que s'ampliaran en la matèria d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual de 2n d'ESO.

L'alumnat configurarà el seu imaginari analitzant obres diverses i explorant el patrimoni audiovisual, però també creant les seues propostes innovadores tant individualment com en equips de treball coordinats i amb diferents rols i funcions. Els llenguatges de creació contemporània es nodreixen de multiplicitat de formats i d'experiències que transcendeixen els límits disciplinaris. Així, el llenguatge audiovisual, a través de diferents canals (cinema, televisió, sèries, publicitat, art contemporani) forma part del teixit artístic i cultural contemporani i, com a tal, requereix espectadors i professionals coneixedors dels codis i de les possibilitats expressives i comunicatives d'aquest. Tenint en compte que gran part de l'alumnat de 1r d'ESO que cursa la matèria Laboratori de Creació Audiovisual ja és usuari i consumidor de xarxes socials amb continguts visuals i audiovisuals, un dels objectius fonamentals de la matèria és promoure l'ús adequat i responsable d'aquestes eines, així com

de les tècniques, recursos i suports de creació audiovisual. D'aquesta manera, es possibilita la introducció de la competència digital per a l'aprenentatge i el desenvolupament de coneixements sobre processos audiovisuals i artístics, considerant els suports digitals com a eines de treball i expressió, i també com una oportunitat per a acostar aquesta disciplina a l'alumnat.

Amb tot, es promourà la utilització de les TIC en el desenrotllament dels diversos processos creatius, afavorint l'ocupació de mitjans digitals en les distintes fases de desenrotllament, així com en l'avaluació i l'exposició. Així mateix, es fomentarà el coneixement de la normativa reguladora de protecció de dades de caràcter personal, a fi d'evitar situacions de risc i vulnerabilitat de l'alumnat i del professorat, protegint els seus drets i llibertats fonamentals.

La matèria Laboratori de Creació Audiovisual contribueix de manera directa a l'adquisició de les competències clau, pel seu caràcter afavoridor de metodologies actives i cooperatives que transformen l'aprenentatge en una experiència significativa i promouen el desenrotllament de la creativitat, facilitant d'esta manera la consecució dels objectius de l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria.

L'orde de presentació de les competències específiques no ha d'entendre's com una seqüència ordenada, sinó més aïna com una seqüència formativa que necessita de moments d'observació, anàlisi, creació i avaluació al llarg de tot el procés.

Els sabers bàsics seleccionats són aquells que es consideren necessaris per a l'adquisició de les competències específiques i es divideixen en tres blocs fonamentals i en subblocs dedicats, d'una banda, a l'estudi dels codis bàsics del llenguatge audiovisual i, d'una altra, a la creació i posada en pràctica d'un procés de producció audiovisual.

Finalment es presenten els criteris d'avaluació, orientats a conèixer el grau d'adquisició de cada una de les competències específiques de la matèria.

2.1.1.- Competències específiques de la matèria

- Competència específica 1.

Explorar propostes audiovisuals des d'una perspectiva inclusiva i oberta, analitzant els seus elements formals i comunicatius bàsics, i valorant la importància de la diversitat cultural.

Descripció de la competència.

En els processos creatius és fonamental partir de referents significatius que enriqueixen l'imaginari de l'alumnat i amplien el seu repertori de recursos expressius, aportant exemples de resolució creativa a diferents desafiaments i possibilitant la connexió d'intencions, temàtiques, resolucions tècniques i estètiques. Per això, és important el coneixement de referències audiovisuals, així com el seu potencial comunicatiu i expressiu

en l'actualitat. L'exploració i l'anàlisi són necessaris per a poder interpretar els codis de les imatges, la influència que exercixen sobre nosaltres, i poder dilucidar el poder dels mitjans de comunicació en la societat, comprenent l'afectació que suposa en les pautes de conducta, així com els valors i contravalors que promouen, inclòs a la generació d'idiologies.

Els exemples explorats haurien de ser diversos i afavorir una anàlisi de la cultura visual i audiovisual des d'una perspectiva inclusiva, tolerant, que qüestione els estereotips i discriminacions existents en les imatges, i el seu poder de fascinació, de manera que l'alumnat pugui prendre decisions informades en les seues creacions futures. Practicar l'anàlisi de creacions fotogràfiques, fílmiques, vídeos publicitaris, peces radiofòniques o qualsevol altre tipus de producció audiovisual implica convertir l'alumnat en usuari conscient, ja que la representació subjectiva de la realitat mai és la realitat mateixa. Per tant, reconèixer les característiques formals i comunicatives de dites referents audiovisuals o artístics, ajudaria a distingir els aspectes socials que travessen les dites obres i valorar quin és el seu impacte social, especialment en la construcció de la identitat. És per això que, per mitjà d'esta competència, l'alumnat hauria d'enriquir el seu bagatge cultural, reconeixent la comunicació audiovisual com una font d'expressió i de generació d'idees, sentiments i emocions d'altres autories, que es promou i difon a través dels mitjans i canals de comunicació, incloses les xarxes socials, reconeixent també la seua presència i el seu impacte en la societat i ajudant a la construcció d'una identitat digital més respectuosa i conscient.

- Competència específica 2.

Elaborar propostes audiovisuals experimentant amb diferents recursos, tècniques i ferramentes i aplicant els codis bàsics del llenguatge visual i audiovisual en la transmissió d'idees, sentiments i emocions.

Descripció de la competència

A través d'esta competència l'alumnat coneix diversos elements, formats, processos, tècniques i suports per a l'elaboració de creacions audiovisuals, explorant tant possibilitats analògiques com digitals i experimentals.

La creació requereix planificació i la capacitat de reconduir la seqüència creativa en base a una avaluació contínua del procés. L'alumnat hauria d'intentar transmetre interessos afectius, cognitius, socials i culturals, així com la pròpia percepció de la realitat. Per a això, es partirà del propi autoconeixement i dels referents audiovisuals analitzats amb anterioritat, per a experimentar amb les seues propietats com a estímul per al procés de creació de les obres pròpies i, d'esta manera, poder aplicar els diferents codis del llenguatge audiovisual, en funció de les intencions comunicatives en les peces. Esta competència posa l'èmfasi en els fonaments de la sintaxi visual i audiovisual, de manera que

possibilitat a l'alumnat ampliar el seu repertori de recursos tècnics i expressius, així com el seu bagatge cultural i artístic.

- Competència específica 3.

Participar de totes les fases del procés de producció audiovisual col·lectiu, assumint diferents rols amb autoexigència i compromís, proporcionant solucions als diferents reptes i respectant les aportacions de la resta de participants.

Descripció de les competències.

Esta competència al·ludeix a la importància no sols de la qualitat del producte final sinó també del procés de treball en els projectes de creació audiovisual (preproducció, producció i postproducció), així com a l'execució de la planificació com a estratègia fonamental per a elaborar-ho. Així mateix, és important destacar que participar en un procés de treball col·lectiu implica sempre assumir diferents rols i funcions amb responsabilitat i compromís a fi d'un objectiu comú.

A través d'esta competència, al finalitzar el curs, l'alumnat hauria de ser capaç d'argumentar les decisions preses en qualsevol projecte, interpretant, a més, que la creació artística és conseqüència d'un mètode ordenat de treball en el qual les fases d'ideació, experimentació i desenvolupament són objectivables i defineixen el resultat final de l'obra. A més, aquesta competència requereix una actitud oberta en l'avaluació contínua del projecte, de manera que puguen detectar-se possibles millores i reconduir, quan siga necessari, el procés de treball. Amb aquesta competència hauria d'afavorir-se en l'alumnat l'habilitat per a argumentar sobre les idees proposades, reflexionar i analitzar durant tot el procés, així com l'actitud oberta, participativa i democràtica.

- Competència específica 4.

Compartir les propostes audiovisuals individuals i col·lectives a través de diferents canals i mitjans, utilitzant la terminologia pròpia de l'àrea i promovent la participació en la vida cultural del centre educatiu.

Descripció de la competència.

L'exposició de les propostes audiovisuals, dins i fora del centre educatiu, permet a l'alumnat la interacció i retroalimentació amb l'espectador, el promotor del projecte o la comunitat educativa, la qual cosa dota de sentit i finalitat l'obra i crea un impacte social que contribuïx a la seua capacitat de transformació.

A través d'aquesta competència específica, es fomentarà també el respecte i l'escolta activa de les propostes dels altres, així com la gestió de les crítiques constructives. Per a poder defensar les pròpies idees de manera assertiva, també es facilitaran moments de comunicació a l'aula que requerisquen l'ús de la terminologia específica de la matèria,

així com un ús correcte i inclusiu del llenguatge. Aquesta competència al·ludeix a la importància de la visibilització dels projectes escolars en la comunitat educativa i en la societat. La participació ciutadana, la relació del context educatiu amb altres institucions potenciarien l'aplicació directa dels coneixements de l'alumnat, la seua funció social, i afavorirà la seua motivació per a la conservació de l'entorn i la rellevància del treball realitzat. La importància de la divulgació dels projectes dins i fora de la comunitat educativa és un punt crucial en el desenvolupament de projectes en qualsevol àmbit, que ajuda a formar l'alumnat en la gestió de recursos físics i digitals com a mitjans de difusió, aplicant i respectant la normativa vigent en relació a drets d'autoria i usos lícits dels recursos, i tenint en compte les possibilitats del context educatiu.

2.1.2.- Connexions de les competències específiques entre si, amb les d'altres matèries i amb les competències clau

- Relació entre les competències específiques.

Totes les competències específiques de l'àrea estan relacionades entre si i descriuen diferents moments pels quals transita l'aprenentatge a l'aula. Encara que la seua vinculació té una lògica seqüencial, s'ha d'entendre que les diferents competències travessen tots els moments del procés creatiu, especialment pel que fa a l'anàlisi, l'experimentació i la participació, que permetran avaluar i reconduir, si cal, el full de ruta de la producció audiovisual. Es fa al·lusió a l'experiència d'apreciació de referents audiovisuals (CE1) a partir de la contemplació i l'anàlisi que permeten extraure coneixements i referents que amplien el repertori de recursos de l'alumnat.

A conseqüència de l'anàlisi, s'extrauran conclusions amb les quals poder experimentar (CE2) per a la producció dels seus productes audiovisuals, tant individuals com col·lectius. En aquest sentit, serà imprescindible una participació (CE3) activa, democràtica, respectuosa i compromesa. Finalment, el moment de difondre (CE4) i compartir les conclusions i els resultats dels processos creatius implica un coneixement de diferents mitjans físics, digitals i informàtics que són presents tant en els moments d'investigació i anàlisi (CE1), com en els de creació i experimentació (CE2 i CE3).

- Relació de les competències específiques amb les de les altres matèries.

Les connexions que s'estableixen entre les competències específiques de Laboratori de Creació Audiovisual i les de la matèria de Música, mostren una relació global, ja que en

ambdues es tracta l'exploració i l'acostament a diferents propostes artístiques, per a reconèixer els diferents elements i característiques que les conformen. A més, la importància del so i la música en les produccions audiovisuals és evident i possibilita la hibridació dels sabers específics d'ambdues matèries.

Quant a l'exploració, el reconeixement, l'experimentació i la descripció amb l'ús d'una terminologia adequada que implica tot procés d'anàlisi, apreciació, creació i difusió, es requereixen competències pròpies de les matèries lingüístiques, ja que el vocabulari i les expressions utilitzades faciliten la comunicació entre tots els agents implicats en la producció. Pel que fa a la resta d'àrees, la vinculació amb Laboratori de Creació Audiovisual pot establir-se des de la perspectiva d'integrar sabers, ja que la producció artística actual hibrida coneixements i utilitza recursos d'experimentació científica o documentació, i és habitual que les creadores i creadors treballen juntament amb personal professional de sectors diversos, representat en les diferents àrees de coneixement.

- Relació de les competències específiques amb les competències clau.

La competència clau en comunicació lingüística es relaciona amb totes les competències específiques, atès que l'ús del llenguatge oral i escrit és necessari en cada moment de la pràctica docent de la matèria, tant en l'experiència de percepció de propostes audiovisuals, com en la d'experimentació i creació de les pròpies produccions. La competència plurilingüe, que implica treballar amb referents audiovisuals de zones geogràfiques diverses i accedir a propostes i informació en llengües diferents, es desenvoluparà tant en els moments d'anàlisi com en la creació i difusió, la qual cosa permetrà una major obertura i contribuirà a l'accessibilitat dels productes en la difusió final. La competència matemàtica i la competència en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM) es relaciona amb la cultura visual i amb la producció audiovisual en la mesura que els mitjans i els processos tecnològics són necessaris per al desenvolupament de projectes en aquesta matèria, tant en l'apreciació com en l'experimentació i la difusió de propostes, i suposen un vincle amb la tecnologia, l'ètica i la seguretat. Així mateix, es necessita comprendre l'evolució tecnològica que han patit els mitjans informàtics i audiovisuals fins a arribar a les tecnologies d'ara.

La competència digital es vincula clarament amb la CE2 i la CE4, però es relaciona també amb la resta en l'aproximació a les obres que conformen la cultura visual i audiovisual (CE1), que pot donar-se per mitjans digitals i tecnològics mitjançant l'ús d'entorns virtuals d'aprenentatge.

En el treball de comprensió dels referents, el tractament de la informació rebuda haurà de ser analitzat (CE1) i assegurar-ne la veracitat, fent-ne un bon ús i respectant les lleis de propietat intel·lectual i autoria, i construint una identitat digital conscient, sostenible, crítica i responsable. La competència de consciència i expressió culturals es relaciona amb el fet d'entendre la rellevància de l'entorn cultural i artístic com a element inherent a la construcció

de la identitat i del compromís social. Així, amb la comprensió (CE1) dels fets històrics i socials més rellevants del context, l'alumnat hauria de poder establir vincles amb les seues produccions (CE2).

2.1.3.- Sabers bàsics

- .Bloc 1. Fonaments del llenguatge audiovisual (CE1, CE2, CE4)

Subbloc 1.1. Imatge fixa i imatge en moviment

-Els elements de la comunicació visual. La imatge en el món actual: funcions. Canals de difusió de continguts audiovisuals. Xarxes socials: imatge i identitat. Publicitat.

- Els orígens de la fotografia. Fotografia analògica i fotografia digital. Gèneres fotogràfics. La fotografia en les manifestacions artístiques contemporànies: procés i producte. Fotomuntatge. Elements d'anàlisi de referents fotogràfics des d'una perspectiva inclusiva.

- Fonaments històrics de les tecnologies del cinema i de les arts audiovisuals. Gèneres cinematogràfics: evolució i característiques. L'audiovisual en les manifestacions artístiques contemporànies: videoart, videoinstal·lació, stop motion i cinema d'animació.

- Propostes interdisciplinàries: música, imatge, moviment. - Perspectiva de gènere i multicultural en la producció audiovisual.

Subbloc 1.2. Llenguatge audiovisual bàsic

- Elements formals de la imatge: codis temporals, espacials i sonors. Llum, color, planificació, enquadrament, composició, temps, so i text.

Formats audiovisuals. - Patrimoni audiovisual valencià i patrimoni audiovisual universal.

- Bloc 2. Producció audiovisual (CE2, CE3, CE4).

Subbloc 2.1. Planificació

- Fases del projecte audiovisual: preproducció, enregistrament/captura d'imatges, postproducció.

- Estratègies de pensament creatiu per a idear projectes.

- Distribució inclusiva de rols en la producció audiovisual.

- Pautes d'atenció, escolta activa i responsabilitat.

Subbloc 2.2. Preproducció, producció i postproducció

- El guió literari: idea, argument, escaleta. Narrativa audiovisual. Personatges, diàlegs, seqüència, conflicte.

- El guió tècnic: pla, escena i seqüència.

- Guió gràfic. Storyboard.

- Posada en escena. L'espai: localitzacions i escenografia.

- Mitjans tècnics per a la realització: elements d'enregistrament d'imatge i so, il·luminació i eines digitals per al disseny i la manipulació d'imatges. Muntatge audiovisual.

- Valoració i avaluació de processos i resultats.

Subbloc 2.3. Difusió

- Recursos digitals aplicats a la difusió de projectes audiovisuals. - El disseny d'elements gràfics comunicatius. Principis de composició i teoria del color. Ús de la tipografia i el text com a base d'informació i element compositiu.
- Teaser i vídeo promocional.
- Normativa vigent en relació amb les llicències d'ús.
- Àmbits d'aplicació i perfils professionals del sector audiovisual.

2.1.4.- Situacions d'aprenentatge

L'entorn pedagògic en què es desenvolupa l'alumnat és molt important per a poder implementar totes les dimensions de la pràctica en el Laboratori de Creació Audiovisual.

La matèria ha de permetre la construcció de coneixements integradors basats en un aprenentatge essencialment procedimental, fonamentat en la investigació i l'experimentació personal i prestant especial atenció a les actituds i els valors que comporten aquests aprenentatges, amb la introducció necessària de continguts teòrics.

El Laboratori de Creació Audiovisual ha de ser una aula oberta a accions i intercanvis diversos en un clima de respecte i confiança. Hauria de proporcionar a l'alumnat un entorn en el qual es puguin sentir lliures de mostrar iniciatives, assumir riscos i ser creatius, parlar, debatre i reflexionar sobre temàtiques diverses i sobre els mateixos mitjans, i contribuir així a una alfabetització mediàtica.

La creació ha de ser entesa com un diàleg entre la pràctica, l'acció, la reflexió, l'experiència, la teoria i l'enriquiment cultural que el coneixement del llenguatge i la comunicació audiovisual comporten.

S'haurien d'establir espais d'aprenentatge adaptats als requisits d'exploració per a l'anàlisi, creació i difusió de produccions audiovisuals, amb recursos tècnics, documentals i artístics de qualitat per a estimular la creativitat dels estudiants i les estudiantes, proporcionar elements per a la reflexió i enriquir el seu coneixement del món audiovisual.

Per a la pràctica en el laboratori, caldrà usar una varietat d'estímul per a la creació adequats a l'edat, així com una diversitat de recursos per a la realització pràctica d'allò dissenyat.

Les situacions d'aprenentatge s'haurien d'ampliar, en la mesura de les possibilitats, fora de l'aula. Cal atendre no sols les possibilitats que el mateix centre aporta a l'experimentació audiovisual sinó totes aquelles oportunitats de viure esdeveniments relacionats amb les arts audiovisuals de l'entorn més o menys pròxim que enriqueixen les investigacions a l'aula. Si es potencia, a més, amb visites a llocs culturals, trobades amb artistes i participació activa en la vida cultural de l'escola i de la comunitat, l'alumnat serà estimulat per a desenvolupar

les seues facultats crítiques i estètiques.

El professorat té un paper determinant per a ajudar l'alumnat a implicar-se personalment en el procés de creació audiovisual, a fer-lo conscient de la importància de ser receptiu a les pròpies sensacions, impressions, emocions i sentiments, a integrar les seues experiències i desenvolupar les seues necessitats físiques, cognitives i socials particulars. El professorat haurà d'assumir, quan calga, la funció de facilitador en el foment de la reflexió i de l'intercanvi d'idees.

El disseny de situacions d'aprenentatge inclou una bona selecció de obres i fragments audiovisuals per part del docent. Aquest és un element fonamental del qual depèn la possibilitat no sols de treballar amb rigor i precisió sobre un objectiu limitat i manejable, sinó de fer fàcilment accessible la lectura proposada i contribuir així a l'alfabetització mediàtica, és a dir, al coneixement del llenguatge audiovisual tant pel que fa a la comprensió com a l'expressió.

El professorat de Laboratori de Creació Audiovisual hauria de fer el paper de "mediador cultural", capaç de comunicar la passió per les arts i establir vincles entre el passat i el present o entre les diferents formes artístiques, mantindre's al dia i compartir aquest coneixement amb l'alumnat, i animar l'alumnat a interessar-se per les obres artístiques i els seus contextos històrics i abordar els estímuls per a la creació i la valoració amb una mentalitat oberta.

Per a dissenyar situacions significatives d'aprenentatge, caldria inspirar-se en els interessos, referents culturals i altres matèries de l'interès dels estudiants i permetre establir vincles amb les àmplies àrees d'aprenentatge.

Les situacions d'aprenentatge han de ser adequades per a una instrucció diferenciada i permetre explorar una gamma d'experiències tan àmplia com siga possible.

S'han d'incloure tasques que reflectisquen les capacitats de l'alumnat, que involucren tots els aspectes de les competències i mobilitzen recursos diversos, que deixen marge per a determinar els passos de la seua progressió artística i que permeten seleccionar les estratègies adequades.

Les situacions d'aprenentatge tindran sentit quan despertin l'interés i el compromís de l'alumnat, estimulen el seu pensament, l'animen a prendre iniciatives segons les seues preferències i capacitats, i el conviden a implicar-se en el desenvolupament concret de projectes o activitats artístiques riques i estimulants.

Ja siga en situacions de creació, interpretació o de apreciació, els estudiants i les estudiantetes han d'experimentar els avantatges del treball en equip. Considerar el grup com a primer públic, a més, hauria d'ajudar-los a progressar en el treball creatiu i en el seu rendiment. El contacte amb una visió externa a la seua i la incursió en l'univers creatiu d'una altra persona els ajuda a explorar altres maneres d'expressar-se mitjançant l'audiovisual.

Les situacions d'aprenentatge d'aquesta matèria han de permetre que es vincule especialment a les altres assignatures d'arts i d'expressió, fonamentalment a l'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, però també a la Literatura, a la Música o a l'Educació Física, especialment vinculades en tots els moments i aspectes de la creació i de la realització, i a totes les altres àrees temàtiques.

Han de fomentar l'adquisició d'actituds essencials per al desenvolupament artístic, induir a l'ús dels recursos presentats com a continguts del programa, implicar referents culturals i fomentar les eines de reflexió.

Amb l'objectiu d'atendre la diversitat i les necessitats de l'alumnat, s'incorporaran els principis del disseny universal d'aprenentatge, assegurant-nos que no hi ha barreres que impedisquen l'accessibilitat física, cognitiva, sensorial i emocional, per a garantir la participació i l'aprenentatge.

Totes les activitats generades en les situacions d'aprenentatge han de garantir la convivència i els valors democràtics, i promocionar, a més, la participació activa en el centre i fora d'aquest, donant a conèixer el treball d'aula des d'una perspectiva sostenible i contribuint a la consecució dels reptes i desafiaments del segle XXI.

Finalment, han de permetre al professorat observar el desenvolupament de les competències de l'alumnat mitjançant els criteris d'avaluació.

2.1.5.- Criteris d'avaluació

- Competència específica 1

Explorar propostes audiovisuals diverses des d'una perspectiva inclusiva i oberta, analitzant els elements formals i comunicatius bàsics, i valorant la importància de la diversitat cultural.

Criteri d'avaluació 1.1

Reconèixer la funció del llenguatge audiovisual com a mitjà d'expressió i comunicació contemporani, observant-lo en diferents manifestacions culturals i artístiques.

Criteri d'avaluació 1.2

Analitzar diferents propostes audiovisuals reconeixent les seues característiques formals i comunicatives a través dels codis i formats propis del llenguatge audiovisual.

Criteri d'avaluació 1.3

Distingir els aspectes ètics de les diferents produccions audiovisuals apreciand aquelles pràctiques culturals que inclouen la diversitat i la inclusivitat com a valors fonamentals.

Criteri d'avaluació 1.4

Valorar la comunicació audiovisual com a forma expressiva i estètica i com a referent cultural i identitari, i reconèixer, a través de diferents canals i mitjans, la seua presència i el seu impacte social.

- Competència específica 2

Elaborar propostes audiovisuals experimentant amb diferents recursos, tècniques i eines, i aplicant els codis bàsics del llenguatge visual i audiovisual en la transmissió d'idees, sentiments i emocions.

Criteri d'avaluació 2.1

Utilitzar els referents audiovisuals percebuts com a estímul per a les pròpies produccions, incorporant les seues característiques formals i comunicatives al propi repertori de recursos expressius.

Criteri d'avaluació 2.2

Explorar formats, tècniques i eines diverses de creació audiovisual, des del punt de vista de la sostenibilitat i explicant la intencionalitat comunicativa de les diferents propostes.

Criteri d'avaluació 2.3

Emprar recursos digitals bàsics de producció audiovisual adequant-se als objectius de les diferents propostes i respectant la normativa vigent.

Criteri d'avaluació 2.4.

Crear propostes audiovisuals senzilles transmetent diferents idees, sentiments i emocions, tenint en compte el respecte a la diversitat i des d'un punt de vista inclusiu i innovador.

- Competència específica 3

Participar de totes les fases del procés de producció audiovisual col·lectiu, assumint diferents rols amb autoexigència i compromís, aportant solucions argumentades als diferents reptes, i respectant i integrant les aportacions de la resta de participants.

Criteri d'avaluació 3.1

Planificar les fases de preproducció, producció i postproducció de propostes audiovisuals senzilles, individuals o col·lectives, distribuint els rols de manera inclusiva.

Criteri d'avaluació 3.2

Assumir diferents rols de manera responsable, activa i participativa, d'acord amb els objectius de les diferents funcions a exercir.

Criteri d'avaluació 3.3

Avaluar el procés de creació, expressant opinions i aportant propostes de millora de manera assertiva i constructiva.

- Competència específica 4

Compartir les propostes audiovisuals individuals i col·lectives, a través de diferents canals i mitjans, emprant la terminologia pròpia de l'àrea i promovent la participació en la vida cultural del centre educatiu.

Criteri d'avaluació 4.1

Difondre les produccions audiovisuals realitzades des d'una perspectiva inclusiva i explorar els diferents mitjans i canals per adaptar-los a les característiques del projecte i de l'usuari

final.

Criteri d'avaluació 4.2

Conèixer la normativa vigent relativa a llicències d'ús i a protecció de la propietat intel·lectual i aplicar-la en la difusió de projectes creatius propis.

Criteri d'avaluació 4.3

Promoure la creació de propostes audiovisuals que afecten positivament el context educatiu i fomentar la participació de l'alumnat en la vida cultural del centre.

Criteri d'avaluació 4.4

Emprar adequadament la terminologia específica del llenguatge audiovisual, tant en l'apreciació de referents com en el procés de creació propi, fent servir un llenguatge inclusiu i una actitud respectuosa i proactiva

2.2.- EDUCACIÓ PLÀSTICA, VISUAL I AUDIOVISUAL 2n I 3r ESO

1. Presentació.

L'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual engloba els sabers de diferents llenguatges que proporcionen a l'alumnat l'oportunitat d'expressar idees, emocions i sentiments a través de creacions artístiques que constitueixen un dels trets fonamentals de la cultura i del desenvolupament de la humanitat. El llenguatge plàstic ens permet modelar i transformar elements a través de l'experimentació, creant propostes artístiques noves i desenvolupant la capacitat d'expressió de l'ésser humà. Vivim immersos en un món envoltat d'imatges. El llenguatge visual i audiovisual posseeix una gran rellevància social i mai abans s'havia mostrat tan necessària una educació completa que contribuïska a l'alfabetització visual. Aquesta formació proporcionarà a l'alumnat els recursos i eines necessaris per a identificar els codis propis del llenguatge i, així, poder detectar estereotips, prejudicis, convencionalismes i missatges que atempten contra la diversitat personal i cultural. Aquestes eines pròpies dels llenguatges plàstic, visual i audiovisual permetran a l'alumnat comunicar-se i expressar amb criteri les seues idees i emocions, desenvolupant la seua pròpia identitat i contribuint a les relacions intrapersonals i interpersonals. A més, vincularà al seu coneixement la consciència del patrimoni cultural i artístic. Aquesta aportació donarà a l'alumnat l'oportunitat de conèixer nombrosos referents artístics i establir vincles entre diferents llenguatges i disciplines artístiques que enriquiran la seua percepció i les seues pròpies creacions. A més, contribuiran al seu desenvolupament competencial, afavorint l'eliminació de barreres socials i desenvolupant una actitud crítica amb les possibilitats transformadores d'un mateix i de la societat. Aquesta matèria ha sigut vertebrada tenint en

consideració l'etapa anterior de primària, amb la pretensió de crear una construcció significativa i progressiva dels sabers, tenint en compte el desenvolupament cognitiu de l'alumnat. Els criteris d'avaluació formulats són derivats de les competències específiques que segueixen una estructura escalonada adequada a l'etapa d'escolarització i la seua maduració, amb vinculació amb els descriptors del perfil d'eixida. A més, edifica un pilar bàsic per a abordar sabers futurs relacionats amb la resta de les matèries i l'àmbit artísticexpressiu. La matèria d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, a través del seu llenguatge universal i transversal, facilita l'assoliment i desenvolupament dels objectius generals d'etapa, ja que promou una actitud oberta i col·laborativa, i una contínua acció que impulsa la construcció d'una cultura artística sostenible, igualitària i integradora.

Les Competències Específiques, que s'articulen a partir de la Competència Clau Consciència i expressions culturals, abasten sabers contextualitzats que incrementen la consciència de l'alumnat, habilitats que desperten els seus talents i interessos, i actituds positives que es promouen a través de la pràctica artística. Els sabers essencials es vertebreren en dos blocs subdividits en dos subblocs cadascun:

El bloc 1, Percepció i Anàlisi, fomenta l'experiència perceptiva a través de l'estudi i anàlisi de l'alfabetització visual i audiovisual, i l'exploració del patrimoni cultural i artístic de les diferents èpoques històriques i contextos inclosa la contemporaneïtat artística, aportant coneixements necessaris per al desenvolupament integral de l'alumnat.

Aquest primer bloc té dos subblocs diferenciats:

Exploració i interpretació de l'entorn, que fa referència al contacte amb el context cultural i artístic, i Alfabetització visual i audiovisual, en el qual s'aborden els continguts necessaris per a analitzar i apreciar aquest entorn.

El bloc 2, Experimentació i creació, fomenta l'experiència creativa. Aquest bloc també es divideix en dos subblocs:

L'experiència artística a través de processos de producció artística, experimentant amb diverses tècniques, procediments, materials i contextos, i l'experiència social, que fomenta la participació i interacció social en projectes artístics col·lectius. Aquesta organització respon a un model competencial per a un desenvolupament personal integral de l'alumnat que impulse el seu creixement i maduració i fomenti una actitud oberta a l'aprenentatge que l'acompanye al llarg de la seua vida acadèmica, així com en altres parcel·les socials i quotidianes. El caràcter pràctic i divers de la matèria li confereix una aptitud didàctica per a treballar temes transversals que dotarà l'alumnat de capacitats que contribuïsquen a enfrontar-se, de manera individual o col·lectiva, als reptes del segle XXI. En les diferents propostes de projectes artístics que es generen a l'aula se seleccionaran els sabers indispensables per a adquirir les competències específiques. Els criteris d'avaluació com a

element curricular prescriptiu garanteixen que tot l'alumnat siga avaluat amb els mateixos paràmetres, garantint la igualtat i l'equitat en aquest procés. Aquests estan redactats en manera competencial per a afavorir l'avaluació en aquests termes i proporcionen indicadors del grau de consecució i adquisició de les competències en els diferents cursos en què s'imparteix l'assignatura. L'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual fomentarà la creació de situacions d'aprenentatge que faciliten trobades entre l'alumnat i el seu context de creació i expressió artística, l'objectiu de la qual serà l'estimulació de la seua identitat artística, i que afavoriran la seua autoestima i el seu creixement personal, impulsant l'atreviment a mirar, indagar i descobrir. Aquestes situacions d'aprenentatge seran el mitjà perfecte per a desenvolupar projectes innovadors, interdisciplinaris i internivell on es conjuguen coneixements propis d'altres matèries i es facilite, des d'una perspectiva inclusiva, l'accés, la participació i l'aprenentatge de l'alumnat. Aquestes situacions es desenvoluparan en contextos on la gestió de l'error forme part del procés d'ensenyament-aprenentatge i on, a més, es desafiarà l'alumnat a situacions dissenyades perquè siguen resoltes en termes de sostenibilitat, contribuint així a una formació global i a una educació mediambiental i responsable de l'alumnat.

2.2.1.-Competències específiques de la matèria

Competència específica 1

- Analitzar de manera crítica i argumentada diferents propostes artístiques, contemporànies i d'altres èpoques, identificant, a través de diferents canals i contextos, referències socioculturals, funcionalitats i elements de contingut del patrimoni i de la cultura visual i audiovisual.

Descripció de la competència 1.

- Per a garantir l'accés a la cultura de l'alumnat de secundària, es planteja aquesta competència com a mitjà d'interacció de l'alumnat amb el patrimoni artístic i la cultura visual i audiovisual. El treball amb referents contemporanis permet explorar missatges propis d'aquest segle, pròxims a les inquietuds i pensaments del present, afavorint la seua connexió amb elements propis d'altres contextos temporals i geogràfics, des d'una posició de respecte a la diversitat.
- Suposa, a més, entendre i interpretar les imatges com a portadores de significats culturals, a través dels quals es generen identitats individuals i col·lectives. Implica activar estratègies per a reconstruir el significat de les imatges a partir del seu context, formulant hipòtesis sobre la intenció comunicativa que subjau en aquestes i els

valors als quals contribueixen.

- Aquests processos d'anàlisi i argumentació requereixen posicionaments crítics respecte als prejudicis i estereotips, des del respecte a la diversitat personal i cultural. La identificació de les referències socioculturals i elements de contingut de la cultura visual i audiovisual i del patrimoni local i global proporcionarà a l'alumnat la possibilitat de relacionar els elements propis de la cultura local amb els d'altres cultures per a desenvolupar una sensibilitat artística i cultural des del respecte a la diversitat. Aquesta competència permet no només conèixer i valorar el patrimoni local a partir del context en el qual aquest s'ha desenvolupat, sinó també obrir-se a altres societats i cultures, mostrant interès cap a aquestes. Els diferents canals i contextos són els mitjans i espais que l'alumnat utilitzarà per a accedir a la cultura visual i audiovisual i el patrimoni historicoartístic tant local com global. S'entén com a canals els recursos físics utilitzats per a l'observació de les propostes a través de diferents mitjans i formats. Els contextos s'entenen com els espais d'experiència i de reconeixement de l'entorn que poden ser contextos físics com l'aula, museus o bé virtuals.
- 2n curs
- En finalitzar aquest curs l'alumnat haurà indagat sobre diverses propostes artístiques amb l'objectiu d'extraure informació a través de diferents canals. Això li permetrà desenvolupar un criteri propi que li proporcione les eines i recursos necessaris per al gaudi i apreciació dels elements del patrimoni cultural, inclosa la contemporaneïtat artística. Aquest coneixement possibilitarà l'enriquiment de les seues pròpies propostes creatives.
- 3r curs
- En finalitzar el tercer curs l'alumnat sabria identificar i seleccionar els elements particulars de les diferents manifestacions artístiques de caràcter local o global desenvolupades en diferents contextos geogràfics i històrics. Per a això ha de saber distingir la informació extreta dels diferents canals i poder així argumentar el seu propi discurs i desenvolupar la seua identitat personal.

2.2. Competència específica 2.

Descripció de la competència 2.

- Compartir idees i opinions usant la terminologia específica de l'àrea en la comunicació de les experiències d'apreciació i creació artística. (llevem negreta) La integració dels sabers parteix d'una construcció adequada del llenguatge, és a dir, per a poder constituir un saber necessitem recursos lingüístics per a la descripció, l'anàlisi, l'expressió o la formulació d'idees entre altres. Per tant, és imprescindible que l'alumnat conega la terminologia específica de l'àrea per a poder acostar-se i aprofundir en la cultura visual i audiovisual i del patrimoni artístic. La creació artística va més enllà

del desenvolupament material d'una obra, ja que la fase de creació implica necessàriament l'argumentació a l'hora del desenvolupament d'una idea i la reflexió i l'anàlisi al llarg de tot el procés creatiu. És en l'expressió de les experiències d'apreciació i creació on l'alumnat tindrà l'oportunitat de posar en marxa aquesta sèrie d'accions que permeten desenvolupar el pensament propi, crític i divergent. Això últim resulta una condició indispensable perquè els aprenentatges vinculats a les arts es conceben com a generadors de coneixement i no solament com a impulsors de destreses. Es tracta, doncs, que l'alumnat utilitzi de manera conscient i adequada el llenguatge específic de l'àrea a l'hora d'explicar conceptes, plantejar reflexions o manifestar opinions sobre el procés creatiu i de tots els elements que el configuren.

- 2n curs
- En finalitzar aquest curs l'alumnat hauria adquirit un vocabulari específic de l'àrea que li permetrà expressar-se de manera apropiada en un procés de comunicació oral i escrita que al seu torn li permetrà valorar l'experiència d'apreciació dels diferents referents artístics. Així mateix, disposaria dels recursos necessaris per a contrastar i establir diàlegs respectuosos amb la diversitat creativa.
- 3r curs
- En aquest nivell l'alumnat hauria de fer ús del llenguatge específic de l'àrea amb destresa, de manera que pugui valorar i emetre arguments amb esperit crític que li permetrà comunicar-se en els processos de treball, afavorint així el discurs i el debat de manera lògica davant qualsevol experiència d'apreciació i creació.

2.3. Competència específica 3.

- Comunicar idees, sentiments i emocions, experimentant amb els elements del llenguatge visual i amb diferents tècniques i materials en l'elaboració de pràctiques artístiques i creatives.

Descripció de la competència 3.

- La creació i la posterior transmissió de missatges i idees referides a temàtiques d'interès públic o de rellevància personal implica el reflex conscient o inconscient d'aspectes emocionals i una percepció pròpia davant de l'entorn i les situacions viscudes. L'acte mateix de comunicar porta implícits una intencionalitat com és convertir un producte d'elaboració en objecte de valoració i crítica per part d'un públic receptor. Es considera que la finalitat última de la competència específica descrita ha de ser que una idea o projecte creatiu es materialitzi en productes concrets amb un objectiu clar com és el comunicatiu. La producció artística en tots els seus vessants implica l'ús i experimentació amb materials i eines pròpies de l'àrea o matèria, que són múltiples i variats. L'elaboració de propostes a partir de l'experimentació amb diversitat de formats, inclosos els propis de la contemporaneïtat, permet explorar discursos

relacionats amb temàtiques actuals i aspectes propis de la societat del segle XXI. El llenguatge visual és el codi emprat per a l'elaboració, transformació i anàlisi d'obres plàstiques i creatives. Es consideren elements bàsics configuratius i expressius, amb capacitat comunicativa el punt, la línia, la textura i el color tant en produccions bidimensionals com tridimensionals, ja que la capacitat comunicativa aglutina ambdues. Amb l'ús de la imaginació i del pensament, divergent o convergent, i una intencionalitat clara, es crea una base per al desenvolupament d'estratègies d'interacció, participació i col·laboració. En cada nivell educatiu es reforcen aspectes concrets que incideixen en el coneixement d'una identitat personal pròpia i, per extensió, en l'exploració del món que ens envolta. Es creix compartint propostes creatives i enumerant els passos seguits en la cerca de solucions originals que permeten integrar millor l'apréns i aplicar-lo posteriorment en l'enfrontament a nous reptes. S'avança incidint en el domini de les tècniques i de l'ús dels recursos disponibles, en l'elaboració de projectes, i en la comprensió i el respecte de diferents propostes i plantejaments, harmonitzant-les si és possible amb les pròpies.

- 2n curs
- En aquest nivell l'alumnat disposaria de les eines necessàries per a contribuir al desenvolupament de propostes artístiques, a través de l'experimentació amb les diverses tècniques i materials, incloses les pròpies de la contemporaneïtat, que al seu torn li proporcionaran indicadors per a la posterior lectura de les citades produccions artístiques. Al llarg del curs el mateix alumnat serà cada vegada més exigent tant en el procés de comunicació, expressió, elaboració i creació com en el resultat de les seues pròpies produccions creatives.
- 3r curs
- En aquest nivell l'alumnat hauria consolidat hàbits que li generaran seguretat i confiança en si mateix, potenciant la seua autonomia a l'hora de seleccionar una tècnica o una altra i la seua correcta utilització, així com l'ús adequat i responsable dels materials, en funció de la seua pròpia identitat i discurs a través dels diferents mitjans de l'obra artística creada.

2.4. Competència específica 4.

- Seleccionar de manera responsable i autònoma recursos digitals aplicats a la percepció, la investigació i la creació en el desenvolupament de propostes i projectes artístics, desenvolupant una identitat i criteri propi en el consum responsable i sostenible d'acord amb la normativa vigent.

Descripció de la competència específica 4.

- La importància d'adquirir una competència digital en l'àrea de l'Educació Plàstica,

Visual i Audiovisual resideix en la creixent vinculació, quasi permanent, de les tecnologies amb la vida de l'alumnat, la qual cosa implica que aquestes adquirisquen un protagonisme rellevant tant en l'educació formal com informal. L'ús de les TIC en educació es concreta en el marc de referència del Marc de la Competència Digital docent i la competència digital del professorat (DigCompEdu) i s'aborda tant des de l'alfabetització (saber identificar, localitzar, recuperar, emmagatzemar, organitzar i analitzar la informació digital, avaluant la seua finalitat i rellevància) com en la comunicació a l'hora d'elaborar productes i produccions creatives. Els entorns virtuals d'aprenentatge, les eines TIC, les comunitats i xarxes per a la difusió de les produccions, requereixen un acostament respectuós, crític i d'acord amb la normativa vigent de llicències d'ús, drets d'autoria, protecció de dades i propietat intel·lectual. La construcció d'una identitat digital respectuosa i sostenible implica, a més de prendre decisions sobre el correcte ús de les eines, desenvolupar una personalitat íntegra que evite la discriminació en les xarxes i fomenti un ús contrastat i inclusiu d'aquestes.

- 2n curs
- En aquest nivell el desenvolupament de la competència digital es fonamenta a indagar els recursos existents, coneixent i seleccionant els més adequats tant en la part d'accés a propostes culturals i artístiques, i la investigació com en la creació de produccions individuals i col·lectives. El coneixement de la normativa vigent que implica la construcció de la identitat digital s'aplicarà als bons usos dels recursos tecnològics.
- 3r curs
- En aquest nivell, l'alumnat hauria adquirit major coneixement respecte als entorns virtuals d'aprenentatge, realitzant seleccions argumentades de fonts i usos de recursos TIC sobre la base de les seues necessitats, tant en la investigació com en la producció de propostes creatives. A més, hauria consolidat la seua identitat digital sent capaç de realitzar un consum conscient, responsable i sostenible d'acord amb la normativa vigent.
- 2.5. Competència específica 5.
- Crear produccions artístiques col·lectives, ateses les diferents fases del procés creatiu i aplicant els coneixements específics adquirits.

Descripció de la competència 5.

- La producció visual i audiovisual en diferents suports o mitjans comporta una planificació prèvia. Les estratègies utilitzades per a desenvolupar projectes artístics col·lectius es recolzen en una adequada planificació de les fases del treball, distribució equitativa de tasques i assumpció de rols entre l'alumnat participant en el projecte, orientat tot això a l'assoliment d'objectius compartits. La reflexió continuada durant el procés és de summa importància, així com la comunicació i el respecte per

les aportacions de les diferents persones que intervenen en aquest. Aquesta competència específica és fonamental per a l'aprenentatge, perquè inclou estratègies de cooperació i socialització entre altres.

- 2n curs
- En finalitzar aquest curs l'alumnat hauria adquirit recursos i desenvolupat habilitats socials mitjançant el procés col·lectiu de creació de produccions artístiques a través de la relació dels coneixements específics adquirits anteriorment i durant el procés creatiu. A més, disposaria de les eines que li permeten explicar les diferents fases del procés a la comunitat educativa, argumentant i proposant millores tant de la seua aportació com de la d'altres participants. L'alumnat hauria desenvolupat una actitud crítica en relació a l'ús adequat dels materials atenent a principis de sostenibilitat.
- 3r curs
- En aquest nivell l'alumnat hauria consolidat els coneixements específics adquirits durant la creació de produccions artístiques col·lectives. Aquestes experiències artístiques permetran a l'alumnat aplicar amb seguretat aquests coneixements per a desenvolupar les seues pròpies idees i comunicar-les a través de mitjans gràfics o textuals a la resta de la comunitat. Per aquesta via es contribueix així als objectius del projecte col·lectiu que atendran els principis de sostenibilitat, sent una prioritat el consum responsable i la gestió dels residus materials generats.

2.2.2.- Connexions de les competències específiques

En el procés d'ensenyament aprenentatge de l'alumnat les diferents competències específiques contribueixen de manera integradora al desenvolupament competencial. Totes les competències específiques de l'àrea estan relacionades entre si. Aquestes competències es presenten organitzades al voltant de dos processos diferenciats, però complementaris: apreciació i creació, totes dues dimensions imprescindibles per al desenvolupament de l'alumnat.

Les competències fan referència a l'experiència d'apreciació i anàlisi d'obres culturals visuals i audiovisuals i del patrimoni artístic inclosa la contemporaneïtat (CE1) que afavorirà l'interès i el desenvolupament de la creació en la pràctica artística individual o col·lectiva de l'alumnat (CE3) (CE5).

D'aquestes experiències d'apreciació i creació s'impulsarà la importància de la comunicació utilitzant un llenguatge correcte i específic de l'àrea (CE2) i la utilització dels mitjans digitals i informàtics (CE4) que contribueixen en la part d'investigació i

proporcionen eines fonamentals per a la creació.

- Relacions o connexions amb les CE d'altres matèries de l'etapa quant a la resta de matèries, la vinculació amb Educació Plàstica, Visual i Audiovisual pot establir-se des de diverses perspectives. El fet d'utilitzar referents artístics, tant del patrimoni cultural com, especialment, els contemporanis, pot servir de nexa d'unió de sabers integrats. Per tant, es poden detonar seqüències didàctiques, així com vincular continguts propis amb totes les assignatures tant d'àmbit humanístic com lingüístic i científicotecnològic.

Els referents de la cultura visual i artística, que hibrida sabers i utilitza recursos d'experimentació científica, documentació i altres camps de coneixement representats en les diferents matèries que s'imparteixen en l'educació secundària, aporten la visió de les creadores i creadors treballant de la mà amb professionals de sectors diversos, representats en les diferents àrees de coneixement.

Especialment la contemporaneïtat, aborda els reptes i temàtiques del present, de manera que aporta una visió metafòrica i procedimental especialment adequada per a les matèries de valors. El llenguatge visual i audiovisual serveix, així mateix, per a comunicar efectivament en qualsevol disciplina, a més de ser contingut propi, i juntament amb la capacitat de representació gràfica i visual de conceptes, suposen eines d'investigació, anàlisi i expressió aplicables a qualsevol disciplina. En aquest sentit, analític i expressiu, la importància de l'element lingüístic en qualsevol procés de creació vincula les àrees de llengües amb les artístiques de manera que suposen un enriquiment mutu.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau.

	CCL	CP	CMCT	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	X	X	X		X	X		X
CE2	X	X						X
CE3	X		X				X	X
CE4	X	X	X	X	X	X		X
CE5	X		X		X	X	X	X

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic:

- CCL: Competència en comunicació lingüística
- CP: Competència plurilingüe
- CMCT: Competència matemàtica i competència en ciència i tecnologia (STEM, per les seues sigles en anglès).

- CD: Competència digital
- CPSA: Competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC: Competència ciutadana
- CE: Competència emprenedora
- CCEC: Competència en consciència i expressió culturals

La competència clau en comunicació lingüística es vincula amb totes les competències específiques ja que es desenvolupa a cada moment de la pràctica a l'aula i a través de totes les propostes de percepció i anàlisi; creació i experimentació.

L'ús del llenguatge de manera correcta i adequada i l'ús de la terminologia específica de l'àrea són necessaris a cada moment de la pràctica docent d'educació plàstica, visual i audiovisual tant en l'experiència de percebre i analitzar com en el procés de crear i experimentar.

Quant a la competència clau plurilingüe, es relaciona amb les competències específiques, ja que el treball amb referents artístics i continguts culturals i del patrimoni i la contemporaneïtat (CE01) de zones geogràfiques diverses, locals o globals i l'accés a la informació en llengües diferents (CE4) comporta respectar la diversitat lingüística i cultural de l'entorn. A través de la creació artística individual o col·lectiva (CE3) (CE5) es fomenta una actitud positiva en l'expressió de judicis i opinions i es promou una comunicació sensible a la diversitat cultural i social (CE2).

L'estreta correspondència entre processos compartits de la ciència i l'art com la investigació i l'experimentació fan que la competència clau matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria es relacionen íntimament amb les competències específiques d'aquesta matèria. L'experiència d'observació, investigació i anàlisi del patrimoni artístic i la contemporaneïtat (CE1) i la fase de creació i experimentació creativa (CE3) (CE5) desenvolupen els processos del pensament científic.

La relació amb la tecnologia sorgeix del desenvolupament d'habilitats en el maneig d'eines digitals i TIC (CE4) en els processos creatius.

La competència clau digital està vinculada a les competències específiques, ja que els entorns virtuals d'aprenentatge suposen el mitjà per a acostar els continguts de la cultura visual, audiovisual, del patrimoni i també de la contemporaneïtat (CE1).

Aquesta competència està molt associada a la resta de competències específiques, ja que la matèria conté sabers específics de la cultura audiovisual (CE4) potenciant habilitats en l'ús d'eines TIC en el desenvolupament de creacions artístiques tant individuals com col·lectives (CE3) (CE5).

El desenvolupament de la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre en la pràctica artística, (CE3) (CE5) suposa l'experiència d'enfrontar-se a reptes i presa de decisions individuals i col·lectives, mantenint una posició de respecte, diàleg i assertivitat amb

els altres utilitzant de forma adequada el llenguatge (CE2) igual que en l'experimentació amb l'ús dels mitjans multimèdia i TIC (CE4).

La immersió en l'art i la cultura visual i audiovisual i del patrimoni incloent la contemporaneïtat, suposa un bagatge cultural per a l'alumnat que li proporcionarà autonomia i riquesa en el seu desenvolupament personal.

La competència clau ciutadana contribueix a l'aproximació a l'art i al patrimoni cultural i artístic de totes les èpoques inclosa la contemporània, la comprensió dels fets històrics i socials més rellevants suposa per a l'alumnat comprendre la importància de la cultura artística per a ser incorporada a una construcció de l'ésser com a individu i com a part de la societat (CE1).

Compartir idees i opinions a través de la comunicació oral (CE2) en contextos d'aprenentatge de creació artística, individuals o col·lectius, (CE1) (CE3) (CE5) amb propostes de diferents temes de rellevància social implica reflexionar sobre els diferents reptes del segle XXI, des d'una perspectiva inclusiva, multicultural, igualitària i sostenible.

El coneixement de les creacions artístiques culturals i del patrimoni artístic i contemporani (CE1) contribueixen en el desenvolupament de la competència clau emprenedora, ja que suposa encuriosir i la indagació en la iniciació de projectes innovadors i creacions artístiques sostenibles que afavoreixen el creixement i l'autonomia de la identitat personal.

La posada en marxa d'aquests projectes artístics individuals o col·lectius (CE3) (CE5) comporta un procés de socialització que afavoreix la comunicació (CE1) i la presa de decisions durant tot el procés creatiu. La competència clau en consciència i expressió cultural es troba inherentment relacionada amb la resta de competències clau pel seu caràcter transversal i interseccional. Per això, d'igual manera està relacionada amb les competències específiques de la matèria d'Educació Plàstica Visual i Audiovisual.

El coneixement del patrimoni històric i de la cultura artística contemporània (CE01) afavoreix el desenvolupament d'aquesta competència i al seu torn facilita l'experimentació a través del procés d'expressió creativa (CE3) (CE5), atenent sempre indicadors que fomenten el respecte a la diversitat cultural i el compromís social.

2.2.3.- Sabers bàsics

Introducció.

La matèria d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual abasta multitud de sabers de diferents llenguatges com ara dibuix tècnic i artístic, pintura, escultura, còmic, il·lustració, publicitat, fotografia, cinema, disseny, decoració, multimèdia, arquitectura, enginyeries, entre altres. Això implica que al seu torn la creació artística desenvolupi nombroses capacitats, compe-

tències i destreses segons es treballa l'un o l'altre dels llenguatges esmentats. Les produccions artístiques creades a l'aula se sustentaran sobre una base de sabers teòrics i pràctics fonamentals per al bagatge de l'alumnat i a més contribuiran a la identificació i anàlisi del patrimoni històric artístic.

Els sabers teòrics es consolidaran amb el desenvolupament pràctic a través de les diferents tècniques artístiques emprades.

La destresa en la tècnica i el desenvolupament d'habilitats en aquestes és essencial per a enfortir la intencionalitat comunicativa en les obres o produccions, i, a més, per a la transformació artística d'una cosa en una altra. La tècnica contribuirà a la generació de propostes artístiques originals i amb qualitat estètica. Amb l'objectiu principal que s'aconsegueixca assolir les competències específiques de la matèria s'ha desenvolupat un ventall de sabers essencials, continguts mínims que l'alumnat ha d'adquirir en finalitzar l'etapa.

Per part seua, el professorat podrà ampliar-los amb la finalitat de donar resposta a les necessitats educatives particulars del seu alumnat.

Com ja s'ha exposat, aquesta matèria gaudeix de la dualitat de treballar amb multitud de continguts teòrics d'una banda, però té una condició especial de taller per una altra en tractar-se d'una matèria pràctica, per la qual cosa els sabers bàsics s'han desenvolupat en dos blocs diferenciats. Aquesta classificació respon a la intenció de diversificar d'una banda el bloc conformat de sabers relacionats amb l'observació, la mirada i l'anàlisi, que configuraran una aportació fonamental per a l'alumnat quant al seu desenvolupament personal, i, d'altra banda, la part més pràctica i d'experimentació del procés creatiu que aportarà a l'alumnat les destreses i habilitats necessàries per a comunicar-se a través de la pràctica artística. Els sabers bàsics estan formulats com els continguts mínims que l'alumnat ha de consolidar en finalitzar l'etapa.

Com la matèria d'Educació plàstica Visual i Audiovisual serà present en dos cursos, s'ha reflectit de manera orientativa la gradació entre aquests, realitzant una proposta dels sabers que, amb una consecució lògica, s'aconsella introduir en el primer curs per a assegurar l'adquisició del conjunt de sabers en concloure l'etapa.

- Bloc 1. Percepció i anàlisi.

B.1.1. Exploració i interpretació de l'entorn CE1, CE2, CE4	2n ESO	3r ESO
G1. Patrimoni artístic i cultura visual contemporània		
Manifestacions culturals i artístiques al llarg de la història, pertanyents al patrimoni i a la cultura visual i audiovisual en entorns físics i virtuals:		
Patrimoni cultural tangible. Moble: pintura, escultura, artesanía, material audiovisual. Immobile: monuments artístics, llocs històrics, conjunts arquitectònics.	x	x
Patrimoni cultural intangible. Formes d'expressió: manifestacions plàstiques i visuals.	x	x
Elements del llenguatge visual i audiovisual en les manifestacions culturals i artístiques		
Els elements del llenguatge visual en manifestacions culturals i artístiques de diferents èpoques i estils.	x	x
Els elements del llenguatge audiovisual i les seues possibilitats expressives i comunicatives en imatges fixes i en moviment.	x	x
Aspectes semiològics i contextuals de les manifestacions artístiques.		x
Contemporaneïtat artística		
- Característiques i qualitats expressives i comunicatives dels formats, suports i materials de les pràctiques artístiques contemporànies.	x	x
La creació artística com a procés d'investigació: connexió amb altres àrees de coneixement.		x
G2. Actituds		
Atenció i respecte en l'exploració de manifestacions artístiques plàstiques, visuals i audiovisuals en entorns físics i virtuals.	x	x
Participació i sentit crític en l'exploració de manifestacions artístiques plàstiques, visuals i audiovisuals en entorns físics i virtuals.		x
G3. Entorns digitals		
Entorns virtuals d'aprenentatge (FVA) referents a les arts visuals i audiovisuals. Normativa vigent en relació a la protecció de dades, autoria i llicències d'ús.	x	x

G4. Utilització de la terminologia específica per a l'expressió de l'experiència d'apreciació		
Per a l'expressió de les idees, emocions i experiències derivades de l'exploració de propostes culturals i artístiques, i la seua descripció formal.	x	x
Per a l'anàlisi i argumentació d'opinions sobre propostes artístiques visuals i audiovisuals.		x

B1.2. Alfabetització visual i audiovisual CE1, CE2	2n ESO	3r ESO
G1. Percepció visual		
Organització del camp visual. Lleis de la percepció visual: semblança, figura-fons, proximitat, simetria, continuïtat, direcció comuna, simplicitat, igualtat i tancament.	x	
Aspectes que intervenen en el procés perceptiu: creences, coneixements previs i emocions.	x	
G2. Comunicació visual i audiovisual		
El procés comunicatiu: emissor, receptor, missatge, codi, canal, referent i context. El missatge visual i audiovisual.	x	
Funcions i intencionalitats de la imatge: estètica, informativa, exhortativa, expressiva.	x	x
Lectura, anàlisi i interpretació d'imatges fixes i en moviment. Aspectes formals i conceptuals. Valor denotatiu i connotatiu.	x	x
La imatge en el món actual: estereotips, prejudicis i convencionalismes.	x	
La imatge en el món actual: realitat i ficció. La veracitat del missatge. Xarxes socials.		x.
G3. Elements configuradors del llenguatge visual i audiovisual		
Elements morfològics: punt, línia, pla, forma, color i textura.	x	x
Elements dinàmics: ritme, tensió, moviment. Interacció del llenguatge visual amb altres llenguatges.		x
Elements escalars: format, dimensió, proporció i escala. Relació entre realitat i representació.		x

Sintaxi de la imatge. Esquemes compostius.		x
Elements visuals i sons del llenguatge audiovisual. Elements sintàctics.	x	
Elements semàntics del llenguatge audiovisual.		x

4.3 Bloc 2. Experimentació i creació.

B2.1. L'experiència artística: tècniques i materials d'expressió gràficoplàstica i de creació visual i audiovisual. Àmbits d'aplicació. CE1, CE3, CE4	2n ESO	3r ESO
G1. Expressió gràficoplàstica		
Tècniques seques i humides. Tècniques mixtes i experimentals. Materials, suports i procediments. Formats bidimensionals i tridimensionals.	x	x
Qualitats emotives i expressives dels mitjans gràficoplàstics. Possibilitats comunicatives.	x	x
Àmbits d'aplicació i perfils professionals. Pintura, dibuix, escultura, il·lustració, còmic, arts decoratives, publicitat. Pràctiques artístiques contemporànies i produccions multidisciplinàries.	x	x
G2. Dibuix geomètric		
Geometria plana: traçats geomètrics bàsics. Instruments de dibuix tècnic.	x	x
Introducció als sistemes de representació: sistema dièdric, axonomètric i perspectiva cònica.		x
Àmbits d'aplicació i perfils professionals. Disseny i arquitectura.	x	x
G3. Creació audiovisual		
Producció audiovisual. Preproducció, producció i postproducció.		x
Àmbits d'aplicació i perfils professionals. Fotografia i cinema. Videocreació i formats multidisciplinaris.	x	x
G4. Terminologia específica de l'àrea		

Vocabulari relatiu a processos d'experimentació, creació, difusió i avaluació de produccions creatives.	x	x
G5. Aplicacions digitals		
Ús de les TIC i experimentació en entorns virtuals d'aprenentatge aplicats a l'expressió gràficoplàstica.	x	x
Ús de les TIC i experimentació en entorns virtuals d'aprenentatge aplicats al dibuix geomètric.		x
Ús de les TIC i experimentació en entorns virtuals d'aprenentatge aplicats a la creació audiovisual.		x

B2.2. L'experiència artística individual i col·lectiva: processos de treball CE3, CE4, CE5	2n ESO	3r ESO
G1. Les fases del procés creatiu		
Generació d'idees: creativitat en l'elaboració d'idees i en la presa de decisions.	x	x
Investigació: cerca i anàlisi de referents.		x
Creació: disseny i producció de la proposta. Distribució de tasques: rols en el desenvolupament d'un projecte artístic col·lectiu. Funcions i comeses.	x	x
Avaluació: resultats en relació als objectius inicials del projecte. Anàlisi i propostes de millora.		x
Documentació gràfica de processos. Portafolis d'evidències del procés creatiu. Estratègies de pensament visual.	x	x
G2. Actituds		
Esforç, força de voluntat. Capacitat de concentració. Resiliència, superació d'obstacles i fracassos.	x	x
Respecte per la diversitat d'idees i produccions. Utilització d'un vocabulari inclusiu bàsic.	x	x
Tenacitat i constància en la realització i consecució de les diferents tasques.	x	x
Consens, respecte i empatia amb les aportacions de les companyes i	x	x

companyes en el procés de treball col·lectiu.		
Cooperació i responsabilitat en la part individual per a contribuir a un objectiu comú i a la cohesió del grup.	x	x
Cura d'espais i materials de treball. Sostenibilitat i gestió de residus.	x	x

2.2.4.- Situacions d'aprenentatge

A continuació es presenten alguns principis rellevants que haurien de tindre's en compte a l'hora de dissenyar situacions d'aprenentatge per a la pràctica docent d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual.

Les situacions d'aprenentatge posen en relació les competències específiques de l'assignatura amb procediments i contextos d'aprenentatge desitjables.

L'aprenentatge dels sabers bàsics propis de la matèria hauria d'establir-se en forma de bastida que aferme continguts adquirits en cursos previs incorporant-los de manera natural en propostes noves, evitant repetir conceptes any rere any.

Tenint en compte que les situacions d'aprenentatge han de connectar-se amb els desafiaments del segle XXI, en el context de la matèria d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual s'han de relacionar i justificar els referents que s'utilitzen sobre la base de la seua connexió amb eixos i temàtiques de transcendència social vinculades als reptes del present, com són: el consum responsable, la resolució pacífica dels conflictes, la valoració de la diversitat personal i cultural, el respecte al medi ambient i la gestió de residus, la vida saludable, etc.

A més, han de tindre en compte la diversitat personal i cultural incloent en els relats d'aula els microrelats, és a dir aquells de col·lectius minoritzats com la perspectiva multicultural, de gènere, etc.

Això es planteja com una oportunitat per a ampliar referents i explorar els matisos que proporciona introduir multiplicitat de mirades i respostes a reptes que són comuns. D'altra banda, per a contribuir a la sostenibilitat, i en connexió amb els ODS, es recomana la incorporació de materials sostenibles i reciclats a l'aula.

En aquest sentit es tractaria no només d'utilitzar-los sinó de reflexionar sobre el seu ús, consum i al significat que proporcionen en les creacions d'aula. Per a poder integrar les experiències personals de l'alumnat podem detonar els processos d'aprenentatge partint de situacions quotidianes i de vivències compartides, establint els vincles pertinents amb els sabers bàsics i les competències específiques de l'àrea.

Incorporar referents de la cultura visual i audiovisual: imatges de xarxes socials, publicitat, personatges famosos que siguen un referent etc., garanteix la connexió amb interessos i amb aprenentatges que l'alumnat ja posseeix però que no vincula amb els aprenentatges de l'aula. Permet desdibuixar el límit entre el centre educatiu com a únic espai educador i l'exterior com a font d'experiències desvinculades del centre.

D'altra banda, partir de la cultura local per a poc a poc anar incorporant altres formes culturals és una manera de garantir el desenvolupament d'una identitat cultural cada vegada més rica en connexions i de valors de tolerància i respecte.

Per a contemplar altres contextos educatius que ajuden a donar sentit a l'aprenentatge en el lloc de la seua realització, podem utilitzar espais del centre educatiu més enllà de l'aula de referència (pati, corredors etc.) i així fomentar el sentiment de pertinença en l'alumnat, intentant que se senta part d'un col·lectiu i reforçar així la seua autoestima.

També podem explorar les possibilitats del context més pròxim (barri, poble, ciutat) i establir relació amb els agents culturals de l'entorn.

En aquest sentit podem propiciar la participació de creadors i creadores en el centre (mitjançant programes de residències artístiques o invitació a professionals vinculats al món de la creació).

Disposar en els centres educatius de la figura d'un/a coordinador/a cultural, que afavorisca la participació de l'alumnat del centre en activitats culturals i artístiques de l'entorn pot ser una manera d'afermar la presència de la cultura i de les propostes culturals de l'entorn en els centres. L'aula d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual no hauria de ser un lloc exclusivament per a "fer" sinó també per a pensar, connectar, relacionar, estudiar, debatre, en definitiva per a estimular la reflexió i el pensament crític i divergent.

Les propostes d'aula han de ser obertes, de resposta múltiple, i no suposar necessàriament la uniformitat dels productes finals, en el cas que n'hi haja, per a afavorir la inclusió i l'heterogeneïtat ocasionades per les diferents personalitats, inquietuds, contextos i vivències de l'alumnat.

Fomentar els processos d'investigació en els quals es reflexione sobre les idees i referents socioculturals que l'alumnat va adquirint és imprescindible per a crear propostes que vagen més enllà de la manualitat i es conformen com a experiències pedagògiques significatives. L'alfabetització visual implica educar la mirada, i per a això hem d'instaurar la pedagogia de la sospita en relació a les imatges que ens envolten i preguntar-nos constantment sobre els seus possibles significats.

La gestió crítica de la cerca i selecció de la informació en els processos d'aprenentatge és fonamental perquè l'alumnat comprega que les imatges que consumeix diàriament estan carregades de significats i d'intencionalitats.

El desenvolupament del pensament crític i divergent permet enfrontar-se a altres situacions de manera creativa pel que els processos de reflexió inherents a la pràctica artística en el context de l'aula garanteixen aprenentatges transferibles a altres situacions en el seu dia a dia o a altres àrees de coneixement.

Les situacions d'aprenentatge han d'incloure necessàriament elements emocionals per la capacitat que tenen per a interferir i determinar els processos d'aprenentatge. En aquest sentit la cura dels espais de treball, l'ús respectuós d'aquests, de manera que els senten com a espais propis pot ajudar a crear experiències més connectades amb l'alumnat i les

seues necessitats afectives. S'ha de garantir l'accés a l'aprenentatge del conjunt de l'alumnat aplicant els principis del Disseny Universal i l'Accessibilitat per a l'Aprenentatge (DUA-A), atenent les dimensions física, cognitiva, sensorial i emocional. És recomanable justificar de manera assertiva les opinions relatives al treball de l'alumnat, fomentant el reforç positiu i l'adequació de les apreciacions als objectius de la proposta i no a valoracions personals desvinculades d'aquesta.

El respecte pels temps de treball i els seus diferents ritmes, suposa acceptar la incertesa com a part ineludible de l'aprenentatge. Per a això, els temps de treball amplis afavoreixen el disseny de seqüències didàctiques que permeten explorar totes les fases del procés creatiu i valorar l'error com una oportunitat per a aprendre.

És important tindre en compte que en l'etapa de secundària l'educació plàstica ha de centrar-se en el desenvolupament d'hàbits de percepció, d'experimentació i participació, a més del desenvolupament de destreses manuals o tècniques, i per tant les consideracions que plantejem no haurien d'avaluar aquestes últimes en exclusiva.

A més, hem d'emprar un llenguatge inclusiu i igualitari que integre la diversitat inherent als grups amb els quals treballem i facilitar moments per a compartir idees i opinions de manera assertiva. Hem d'incentivar hàbits de constància i autoexigència, i el plaer per la consecució d'objectius reals.

És important que l'alumnat es veja capaç d'acabar els processos i prendre consciència del propi aprenentatge fomentant la reflexió, per la qual cosa hem de programar tasques viables, flexibles i adaptades a les seues capacitats.

Per a fomentar altres formes de representació es recomana la utilització d'estratègies de pensament visual en la conceptualització de continguts curriculars, així com en l'organització i planificació de projectes o registre d'evidències en processos d'aprenentatge.

El desenvolupament de projectes artístics col·lectius (veure CE06) fomenta la participació i el diàleg implicant l'alumnat en processos de treball que requereixen cooperació. S'ha de potenciar l'arribada a acords per mitjans dialogats fomentant la cultura democràtica i el llenguatge oral en l'expressió d'opinions, posicionaments i emocions, i la recepció d'idees alienes.

2.1.5.- Criteris d'avaluació

- Competència específica 1.

Analitzar de manera crítica i argumentada diferents propostes artístiques, contemporànies i d'altres èpoques, identificant, a través de diferents canals i contextos, referències socioculturals, funcionalitats i elements de contingut del patrimoni i de la cultura

visual i audiovisual.

2n ESO	3r ESO
<p>C1.1</p> <p>Buscar informació, a través de diferents canals i contextos, sobre propostes artístiques diverses desenvolupant el criteri propi a partir de la seua anàlisi.</p>	<p>C1.1</p> <p>Investigar sobre diferents propostes artístiques, a través de diferents canals, contextualitzant-les i tenint en compte les seues funcionalitats.</p>
<p>C1.2</p> <p>Examinar propostes artístiques de l'entorn patrimonial i de la cultura visual i audiovisual, a través de recursos i agents culturals de l'entorn, trobant elements de contingut essencials.</p>	<p>C1.2</p> <p>Identificar elements de contingut essencials i funcionalitats en l'apreciació i anàlisi de referents artístics, a través de recursos i agents culturals de l'entorn, incloent canals i mitjans tecnològics.</p>
<p>C1.3</p> <p>Identificar els missatges de diferents creacions artístiques classificant els elements que intervenen en la comunicació.</p>	<p>C1.3</p> <p>Interpretar els missatges de diferents creacions artístiques, identificant els elements que intervenen en la comunicació i extraient conclusions per a la seua aplicació en propostes creatives pròpies.</p>
<p>C1.4</p> <p>Apreciar la diversitat de propostes en manifestacions culturals i artístiques de</p>	<p>C1.4</p> <p>Valorar amb respecte i sentit crític les manifestacions culturals i artístiques en entorns diversos, desenvolupant el criteri propi i</p>

<p>diferents contextos geogràfics i històrics.</p>	<p>argumentant en la construcció de l'opinió personal.</p>
<p>C1.5</p> <p>Relacionar els referents i elements de la contemporaneïtat artística amb els desafiaments i reptes del present, apreciand la seua aportació a la transformació social.</p>	<p>C1.5</p> <p>Identificar els desafiaments del present a través del treball i missatges de la creació contemporània, valorant la seua contribució a la societat actual i adoptant un posicionament raonat, crític i constructiu.</p>

- Competència específica 2.

Compartir idees i opinions usant la terminologia específica de l'àrea en la comunicació de l'experiència d'apreciació i creació artística.

2n ESO	3r ESO
<p>C2.1</p> <p>Emprar vocabulari específic de l'àrea de manera correcta per a valorar l'experiència d'apreciació de diferents referents artístics.</p>	<p>C2.1</p> <p>Valorar de manera argumentada diferents obres i imatges, en l'experiència d'apreciació, utilitzant el vocabulari específic de l'àrea.</p>
<p>C2.2</p> <p>Incorporar terminologia específica de l'àrea en el procés de comunicació oral i escrita de l'experiència de creació.</p>	<p>C2.2</p> <p>Comunicar, de manera oral i escrita, l'experiència de creació elaborant un discurs coherent que descriu els processos de treball utilitzant terminologia pròpia de l'àrea</p>
<p>C2.3</p> <p>Compartir informació extreta de diverses fonts de forma contrastada i establir discursos i debats amb assertivitat.</p>	<p>C2.3</p> <p>Argumentar amb criteri i respecte en diferents moments de discurs i debat vinculats a l'experiència d'apreciació i creació.</p>

- Competència específica 3.

Comunicar idees, sentiments i emocions, experimentant amb els elements del llenguatge visual i amb diferents tècniques i materials en l'elaboració de pràctiques artístiques i creatives.

2n ESO	3r ESO
<p>C3.1</p> <p>Experimentar amb diversitat de tècniques i materials adequant-se als objectius plantejats en cadascuna de les propostes, incloent possibilitats no convencionals.</p>	<p>C3.1</p> <p>Seleccionar les tècniques més adequades en funció de l'objectiu plantejat en cada proposta creativa, incloent materials no convencionals.</p>
<p>C3.2</p>	<p>C3.2</p>

Emprar les possibilitats comunicatives i expressives dels formats i materials de la contemporaneïtat artística en l'elaboració de propostes creatives senzilles.	Seleccionar diferents formats i materials propis de les manifestacions artístiques contemporànies amb finalitat comunicativa en l'elaboració de propostes creatives.
C3.3 Idear propostes artístiques en les quals les tècniques i materials seleccionats estiguen al servei del missatge que es pretén transmetre.	C3.3 Crear propostes artístiques, relacionant les potencialitats expressives dels diferents elements que les conformen amb la finalitat comunicativa que es pretén transmetre.
C3.4 Demostrar hàbits de constància i autoexigència tant en el procés com en el resultat final.	C3.4 Consolidar hàbits de constància i autoexigència tant en el procés com en el resultat final
C3.5 Incorporar els referents i elements de la contemporaneïtat artística com a estímul en propostes creatives pròpies.	C3.5 Emprar els referents i elements de la contemporaneïtat artística seleccionant els més adequats a la finalitat comunicativa.

- Competència específica 4.

Seleccionar de manera responsable i autònoma recursos digitals aplicats a la percepció, la investigació i la creació en el desenvolupament de propostes i projectes artístics, desenvolupant una identitat i criteri propi en un consum responsable i sostenible d'acord amb la normativa vigent.

2n ESO	3r ESO
C4.1 Buscar informació i recursos aplicats a les arts plàstiques, visuals i audiovisuals, en diferents entorns digitals.	C4.1 Seleccionar informació i recursos aplicats a les arts plàstiques, visuals i audiovisuals, en diferents entorns digitals.
CE4.2. Provar diferents recursos digitals en la percepció, experimentació i creació de les diferents propostes i produccions.	CE4.2. Emprar diferents recursos digitals per a la percepció, experimentació i creació, seleccionant els més adequats per als objectius de les diferents propostes i produccions.
C4.3 Conèixer la normativa vigent de protecció de dades i autoria, aplicant-la de manera responsable en la creació i difusió de continguts.	C4.3 Aplicar bones conductes per a un consum digital responsable i sostenible, respectant les llicències d'ús i les normes vigents de protecció de dades i autoria.

- Competència específica 5.

Crear produccions artístiques col·lectives, ateses les diferents fases del procés creatiu i aplicant els coneixements específics adquirits.

2n ESO	3r ESO
<p>C5.1</p> <p>Participar activament en la planificació de produccions artístiques multidisciplinàries, adequant les decisions adoptades als objectius del projecte i tenint en compte la perspectiva inclusiva.</p>	<p>C5.1</p> <p>Dissenyar produccions artístiques multidisciplinàries, planificant les fases del procés de treball, adequant les decisions adoptades als objectius del projecte, tenint en compte la perspectiva inclusiva.</p>
<p>C5.2</p> <p>Crear produccions artístiques col·lectives experimentant amb diferents possibilitats expressives i comunicatives, explorant les connexions amb altres matèries.</p>	<p>C5.2</p> <p>Analitzar l'objectiu comunicatiu de les propostes artístiques col·lectives, experimentant amb diferents tècniques, materials i formats i establint connexions amb coneixements d'altres matèries.</p>
<p>C5.3</p> <p>Assumir diferents rols en el procés de planificació, creació i difusió de la producció artística col·lectiva, amb actitud respectuosa i inclusiva.</p>	<p>C5.3</p> <p>Relacionar els rols assumits durant el procés de planificació, creació i difusió de la producció artística col·lectiva, amb els diferents àmbits d'aplicació professional.</p>
<p>C5.4</p> <p>Explicar a la comunitat els processos de treball de manera textual, gràfica i/o audiovisual, aportant valoracions crítiques sobre el procés i resultat.</p>	<p>C5.4</p> <p>Reflexionar sobre els processos de treball, utilitzant registres textuais, gràfics i/o audiovisuals, avaluant cada fase, proposant millores i exposant les conclusions a la comunitat.</p>
<p>C5.5</p> <p>Difondre les produccions artístiques col·lectives realitzades utilitzant diferents mitjans i canals.</p>	<p>C5.5</p> <p>Planificar la promoció de les produccions artístiques col·lectives realitzades, explorant i avaluant diferents vies de difusió.</p>

2.3.- EXPRESSIÓ ARTÍSTICA 4rt ESO

1 Presentació

Expressar-se artísticament implica utilitzar mitjans i procediments artístics per a representar i comunicar idees, sentiments o emocions. Aquests mitjans són múltiples i variats, i es configuren en llenguatges que tenen codis propis. En l'assignatura Expressió Artística s'incidirà en el llenguatge plàstic, visual i audiovisual, però integrant al seu torn altres llenguatges de creació en processos que dissolguen els límits disciplinaris. L'expressió artística requereix conèixer els elements que configuren el llenguatge plàstic, visual i audiovisual per a poder generar processos complexos que posen en relació forma i contingut. La creació espontània té un valor pedagògic inqüestionable, però en el context de l'educació formal es fa indispensable evidenciar uns aprenentatges lligats a l'adquisició d'unes competències i uns sabers bàsics. D'aquesta manera, expressar-se artísticament implica no només l'ús i l'experimentació amb mitjans i procediments artístics, sinó que aquest ús estiga supeditat a una intencionalitat que vaja guiant el procés creatiu. En una societat en què les imatges juguen un paper determinant a l'hora de configurar el nostre imaginari, és fonamental desenvolupar processos formatius al llarg de tots els nivells educatius que posen el focus en l'alfabetització visual. Tindre recursos per a pensar críticament el món que ens envolta implica activar processos que conjuguen la dimensió cognitiva, procedimental i actitudinal. Es tracta, en definitiva, no només de fer artísticament, sinó de pensar artísticament. Les pràctiques artístiques com a formes de pensament es converteixen així en el context educatiu en artefactes per a pensar. Aquesta matèria ha de proporcionar a l'alumnat, per tant, recursos i eines per a identificar els codis propis del llenguatge i, també, per a poder analitzar i detectar estereotips, prejudicis, convencionalismes i missatges que atempten contra la diversitat personal i cultural. Així mateix, dins del procés creador i expressiu, tota producció artística adquireix sentit quan és exposada, apreciada, analitzada i compartida amb un públic. D'ací la importància d'organitzar activitats en què l'alumnat es convertisca en espectador no només de les produccions alienes, sinó també de les pròpies. Això contribuirà a la seua formació integral i al desenvolupament de la humilitat, l'assertivitat, l'empatia, la maduresa emocional, personal i acadèmica, l'autoconfiança i la socialització; en definitiva, al desenvolupament de la intel·ligència emocional, que li permetrà preparar-se per a aprendre dels errors i per a reconèixer tant les emocions pròpies com les d'altres persones. Aquesta matèria suposa la continuïtat de l'assignatura Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, amb la intenció d'aprofundir, fonamentalment, en aspectes procedimentals, però sense perdre de vista la triple

dimensió. Encara que el treball d'anàlisi de l'entorn artístic és fonamental en tot procés creatiu, aquesta matèria incideix especialment en la pràctica artística, és a dir, a oferir a l'alumnat tècniques, materials i procediments que li permeten enriquir la seua experiència de creació. La matèria d'Expressió Artística, per la seua transversalitat, facilita l'assoliment i el desenvolupament dels objectius generals d'etapa, ja que promou una actitud oberta i col·laborativa, i una acció contínua que impulsa la construcció d'una cultura artística sostenible, igualitària i integradora. Es desenvolupen a continuació cinc competències específiques articulades al voltant dels quatre components de la competència clau consciència i expressió culturals i a la resta de les competències clau del currículum.

Per a aquest fi també s'han seleccionat uns sabers bàsics agrupats en tres blocs diferenciats:

1. Analitzar, 2. Representar, 3. Compartir, i els respectius subblocs i grups de sabers; unes situacions d'aprenentatge que afavoreixen l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques, i uns criteris d'avaluació que integren al seu torn coneixements, destreses i actituds.

2.3.1.-Competències específiques

- . Competència específica 1

CE1. Representar idees, sentiments i emocions en propostes creatives, seleccionant tècniques, materials i mitjans artístics adequats a la finalitat comunicativa.

Descripció de la competència 1

La matèria Expressió Artística es fonamenta en els processos d'elaboració de propostes creatives que comuniquen tant sentiments i emocions com idees que transmeten intencions preestablides, és a dir, diferencia entre l'autoexpressió i la intencionalitat comunicativa. Per a aconseguir-ho, l'alumnat necessitarà comptar amb un repertori creixent de recursos expressius, derivat de l'experimentació amb multiplicitat de tècniques, mitjans, suports i llenguatges, tant gràficoplàstics com digitals, audiovisuals, multimodals i altres formats propis de la contemporaneïtat. Aprendre a comunicar idees, sentiments i emocions implica travessar un procés d'abstracció que permeta establir connexions significatives entre forma i contingut. Tota comunicació implica una voluntat per transmetre un missatge que ha de ser descodificat pel receptor. En aquest sentit és fonamental aprofundir en el coneixement tant dels elements que configuren el codi visual (forma, color, llum, composició) com dels canals de transmissió de missatges visuals (mitjans a través dels quals percebem les imatges). Així mateix la selecció de tècniques i materials es farà també tenint en compte criteris que reforcen el significat que volem atorgar a les diferents propostes. Per a estimular la creativitat es partirà de l'experimentació i de la cerca de relacions amb els elements formals

i comunicatius de propostes creatives alienes. D'això es derivarà la reflexió que conduïska a la presa de decisions, justificant i argumentant la selecció dels mitjans més adequats a la finalitat expressiva de les produccions i projectes propis.

- Competència específica 2

CE2. Analitzar la dimensió ètica, estètica i comunicativa de les propostes creatives pròpies establint relacions amb referents artístics i culturals diversos des d'una perspectiva inclusiva.

Descripció de la competència 2

L'acostament a referents artístics diversos és necessari no només com a element indispensable per a adquirir un bagatge cultural cada vegada més ric, sinó com a estímul per a les creacions pròpies. Desenvolupar el criteri estètic a través de l'anàlisi de propostes alienes implica enriquir la mirada personal, així com aprendre a valorar la multiplicitat, la diversitat i la complexitat del teixit cultural i artístic. La dimensió ètica implica la integració d'una categoria axiològica que permeta establir valoracions i interpretacions d'acord amb criteris d'inclusivitat, per tal de poder detectar i qüestionar aquelles representacions que fomenten estereotips, prejudicis o discriminacions de qualsevol ordre. La creativitat es nodreix de la capacitat d'establir relacions entre elements diversos, i per a això, l'alumnat hauria de ser capaç d'identificar els aspectes configuratius propis de les obres en la seua dimensió comunicativa, comprenent les raons de la producció artística per a contrastar-les amb la pròpia intencionalitat creativa i utilitzar-los en la seua potencial expressió. En l'acostament als referents serà fonamental el context i comprendre la dimensió ètica que necessàriament subjau a qualsevol producció creativa, fet que propiciarà en l'alumnat no només una actitud reflexiva i crítica en la seua mirada personal cap a propostes creatives, sinó el seu compromís cap a una producció artística pròpia compromesa amb el present i els seus reptes, amb la inclusivitat i la sostenibilitat, amb les temàtiques de rellevància social i la intenció d'aportar artísticament amb produccions lliures de prejudicis i estereotips.

- Competència específica 3

CE3. Emprendre processos de creació artística que promoguen la transversalitat de la cultura i les arts, la seua connexió amb multiplicitat de sabers i la seua relació amb els reptes del segle XXI.

Descripció de la competència 3

Aquesta matèria suposa una oportunitat per a explorar les possibilitats transversals de les arts, pel seu caràcter experimental i analític, que convida a connectar diferents disciplines, siga des d'una perspectiva temàtica, de recursos i processos, com a detonant o com a hibridació de sabers. Fins i tot partint del contingut propi de les assignatures artístiques, que es recullen de les etapes anteriors amb Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, és

indubtable que en les produccions creatives, especialment les contemporànies, les fronteres entre disciplines es desdibuixen i s'interconnecten multiplicitat de sabers, fet que genera sinergies entre especialitats. Els processos de creació artística es transformen així en processos d'investigació que impliquen l'experimentació amb estratègies metodològiques diverses i posen en relació coneixements que d'una altra manera romanen compartimentats en disciplines aïllades. Aquesta mirada aperturista afavoreix incorporar temàtiques de rellevància social que afecten totes les disciplines, l'alumnat i a la societat, promovent la connexió amb el seu entorn i els reptes que suposa i valorant les possibilitats de les pràctiques artístiques per a representar o donar resposta a aquests reptes.

- Competència específica 4

CE4. Compartir les produccions artístiques pròpies a través de diferents canals i contextos, justificant la selecció d'idees, tècniques, eines i processos, tenint en compte les característiques del públic destinatari i promovent la participació en la vida cultural de l'entorn.

Descripció de la competència 4

Si partim que tota producció artística adquireix sentit quan és exposada, apreciada, analitzada i compartida amb un públic, resulta indispensable planificar aquesta difusió. Per a això és important l'actitud inclusiva, adequant els mitjans i canals de difusió al perfil del públic destinatari de la producció artística. En aquest sentit l'anàlisi del context és fonamental per a poder generar propostes que donen resposta a necessitats concretes i tinguen en compte les característiques personals i socials de l'entorn. En la fase d'exposició es farà necessari justificar les produccions pròpies, individuals i col·lectives, sobre la base dels criteris que s'han seguit, argumentant les decisions preses des de les tres dimensions estructurals: ètica, estètica i comunicativa. Aquesta justificació aportarà a l'alumnat la capacitat d'argumentar, amb assertivitat, humilitat, empatia i autoconfiança, desenvolupant una actitud oberta per a rebre les opinions alienes, aprendre dels seus errors i plantejar propostes de millora sobre les seues produccions.

- Competència específica 5

CE5. Valorar la contribució de la pràctica artística al desenvolupament social, cultural i econòmic, i a la construcció de la identitat individual i col·lectiva, identificant els seus múltiples llenguatges i àmbits d'aplicació.

Descripció de la competència 5

Donada la importància de la cultura visual i audiovisual en l'imaginari actual de la societat, és indispensable l'alfabetització visual de l'alumnat perquè pugui fer un ús conscient tant com a usuari com en el seu paper de productor artístic. Per a això és imprescindible dotar-li de recursos per a aproximar-se críticament al món que l'envolta, relacionant la seua pròpia individualitat amb el seu context. Haurà de conèixer la diversitat de llenguatges i àmbits

d'aplicació de les pràctiques artístiques, relacionant-los amb el seu entorn i les seues necessitats comunicatives. A més, serà important comprendre que, més enllà de la funció estètica i expressiva de les manifestacions artístiques existeix una dimensió econòmica, professional i social que confereix a les arts un paper fonamental en la comprensió i interpretació de la complexitat del present i els seus reptes. En aquest nivell educatiu, aquesta matèria hauria d'oferir a l'alumnat una possible eixida professional, i poder valorar els diferents àmbits d'aplicació professional de les arts i les disciplines creatives com a possibilitat laboral.

2.3.2.- Connexions de les competències específiques

- Relacions o connexions amb les competències clau (CC)

Les Competències Específiques, que s'articulen a partir de la competència clau “Consciència i expressió culturals”, abasten sabers contextualitzats que incrementen la consciència de l'alumnat, habilitats que desperten els seus talents i interessos, i actituds positives que es promouen a través de la pràctica artística. Així mateix, la matèria Expressió Artística, per la visió transversal en la qual incideixen les seues competències específiques, estableix connexions amb la majoria de competències clau.

La competència clau Comunicació lingüística suposa expressar-se de manera oral i escrita en múltiples situacions comunicatives, i també estar disponible per al diàleg crític i constructiu.

La Competència digital implica l'activació de destreses relacionades amb la utilització de recursos tecnològics tant en els processos de creació com en els processos de comunicació de l'experiència artística.

La competència clau Emprenedora requereix per a la seua consecució de la participació en el disseny i implementació d'un procés de treball que desenvolupe la capacitat d'anàlisi, planificació, organització i gestió, sabers fonamentals inherents a la matèria que ens ocupa. Finalment, la competència clau Personal, social i d'aprendre a aprendre implica l'habilitat de fer front a la incertesa i la complexitat inherents a tot procés creatiu, així com a col·laborar amb els altres de manera constructiva en processos col·lectius i a estar receptiu a formes culturals i artístiques diverses.

- Relacions o connexions amb les altres competències específiques (CE) Les competències específiques de la matèria Expressió Artística es retroalimenten sense seguir necessàriament un ordre seqüencial, tret de la CE4, ja que el moment de

compartir implica la realització prèvia d'un projecte artístic.

La resta de CE es vinculen amb diferents moments de tot procés creatiu, que no succeeixen només una vegada, sinó que travessen la creació artística en totes les seues fases, i això possibilita analitzar i reconduir, si fora necessari, aquest procés. Així, la fase d'anàlisi que representa la CE2 acompanyarà el procés d'experimentació (CE1) i creació (CE3), ja que sense l'estudi dels principis formals i els referents no es poden extraure conclusions per a seleccionar els elements que conformen la producció artística. Compartir (CE4) implica tindre en compte tot el treball previ per a poder triar els mitjans i els canals més adequats per a les característiques de l'element creatiu. Finalment, la CE5, valorar la contribució de la pràctica artística, s'anirà adquirint al mateix temps que s'interioritzen i es posen en pràctica la resta de competències.

- Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa Les competències específiques d'Expressió Artística es vinculen amb altres matèries presents en 4t de l'ESO des del punt de vista que la creació artística en general, i especialment les pràctiques artístiques contemporànies, estableixen connexions amb multiplicitat de sabers. Per tant, qualsevol coneixement o saber específic és susceptible de poder vehicular o detonar una proposta artística: economia, medi ambient, ciència, humanitats o tecnologia, entre d'altres. És especialment rellevant el vincle que s'estableix amb l'optativa de Música per les seues connexions artístiques, i també amb les matèries lingüístiques, atès que el component comunicatiu està íntimament lligat a l'expressió, tant en la creació com en el moment de compartir, argumentant les decisions preses i rebent les valoracions alienes. Així mateix, atesa la importància de la connexió d'Expressió Artística amb els reptes del segle XXI, que han de tindre's en compte pel que fa a referents temàtics, estètics, procedimentals i contextuals, s'estableix una connexió natural amb Educació en Valors Cívics i Ètics, quant a la resolució de conflictes de manera democràtica o a la formació de la ciutadania.

2.3.3.- Sabers bàsics

Els sabers bàsics de la matèria Expressió Artística, necessaris per a adquirir les diferents competències específiques, s'estructuren a partir de tres blocs de continguts conceptuals, procedimentals i actitudinals.

- El Bloc 1, «Anàlisi», s'articula entorn de les tres dimensions d'anàlisi de les manifestacions artístiques que permeten aprofundir en la relació entre forma i contingut, i fer conscients processos de creació que d'una altra manera no podrien evidenciar-

se: la dimensió estètica, la dimensió ètica i la dimensió comunicativa.

La dimensió estètica (subbloc 1.1) recull els continguts necessaris per a desenvolupar la sensibilitat i la capacitat de l'alumnat per a relacionar-se amb si mateix i amb el món. Es concreta en els elements formals que conformen el codi del llenguatge plàstic, visual i audiovisual, així com aspectes relacionats amb estils i corrents artístics sorgits a partir del segle XX i la cultura visual i audiovisual contemporània.

La dimensió ètica (subbloc 1.2) agrupa els sabers que requereix l'adquisició de principis i valors d'acord amb els reptes i els desafiaments del món contemporani, la importància del respecte a la diversitat cultural i al dret a la participació en la vida cultural.

Finalment, la dimensió comunicativa (subbloc 1.3) reuneix els coneixements relatius a la intencionalitat i les funcions dels diferents llenguatges artístics i a la lectura crítica d'imatges, així com als diferents àmbits d'aplicació de les arts.

- El Bloc 2, «Representació», té un caràcter eminentment pràctic i s'estructura entorn de tres subblocs relatius als elements indispensables per al desenvolupament de produccions creatives que preveuen tant producte final com procés creatiu, i tant aspectes formals com aspectes conceptuals. Les tècniques i els procediments de creació artística (subbloc 2.1) es refereixen tant a l'àmbit de la creació gràficoplàstica com a la creació audiovisual, als llenguatges de la contemporaneïtat artística i a les aplicacions digitals. Els processos de treball (subbloc 2.2) preveuen la planificació i l'organització del procés creatiu per fases i a través de diferents estratègies metodològiques. Finalment, els eixos temàtics (subbloc 2.3) ofereixen a l'alumnat la capacitat per a relacionar les seues pròpies creacions amb els reptes del segle XXI, així com entendre i integrar la transversalitat i la dimensió social de les arts.
- El Bloc 3, «Comunicació i difusió» presenta els mitjans gràfics, així com visuals i audiovisuals a través dels quals es pot compartir el producte creatiu (subbloc 3.1). D'altra banda, inclou les estratègies comunicatives (subbloc 3.2) que integren la terminologia específica de l'àrea i proporcionarà a l'alumnat recursos per a argumentar i justificar les seues idees entorn de les manifestacions artístiques, tant pròpies com alienes. Finalment, Espais culturals i artístics (subbloc 3.3), es refereix a la identificació d'aquests diferents espais i a les connexions que cal establir amb l'entorn i amb les possibilitats que aquest ofereix. Es recull així mateix el dret a la participació en la vida cultural i la idea de democratització cultural.

BLOC 1. ANÀLISI CE1, CE2, CE5

1.1. DIMENSIÓ ESTÈTICA

- Elements formals: llenguatge visual i audiovisual. Elements morfològics (punt, línia, pla, color, textura, llum), dinàmics (moviment, ritme, tensió) i escalars (dimensió,

format, escala i proporció).

- Estils i corrents artístics a partir del segle XX. Avantguardes artístiques. Propostes interdisciplinàries.
- Cultura visual i audiovisual contemporània. La imatge en el món contemporani. Publicitat i contrapublicitat. Disseny disruptiu. Fotografia i identitat.

1.2. DIMENSIÓ ÈTICA

- Elements ètics en la representació. Perspectiva de gènere, multiculturalitat, sostenibilitat, diversitat estètica.
- Respecte cap a la diversitat cultural.
- Els reptes del segle XXI i la seua presència en l'art.
- Dret a la participació en la vida cultural.

1.3. DIMENSIÓ COMUNICATIVA

- Elements comunicatius i expressius de la imatge. La comunicació visual.
- Finalitat i intencionalitat de les imatges. Funció de les imatges: expressiva, estètica, exhortativa, etc.
- Lectura crítica de les imatges. Veritat i postveritat.
- Àmbits d'aplicació. Professions i estudis vinculats a la producció cultural i artística. Publicitat Disseny gràfic, de producte, de moda, d'interiors i escenografia.
- Llenguatges artístics. Interaccions entre disciplines.
- La dimensió social de l'art.

BLOC 2. REPRESENTACIÓ CE1, CE3

2.1. TÈCNiques I MATERIALS DE CREACIÓ ARTÍSTICA

- Tècniques i procediments de representació artística. Tècniques gràficoplàstiques. Mitjans visuals i audiovisuals. Animació. Videoart. Aplicacions digitals. Llenguatges de creació contemporània. Pràctiques artístiques multidisciplinàries. El gest i l'instrument.
- Materials de creació artística. Sostenibilitat. Qualitats i possibilitats comunicatives. Possibilitats del context. Relació entre material i significat. L'art del reciclatge. Prevenció i gestió responsable de residus.

2.2. PROCESSOS DE TREBALL

- Estratègies i processos de pensament creatiu i divergent.
- Organització del procés creatiu.
- Criteris de planificació de projectes. Fases de treball i estratègies metodològiques. Estratègies de gestió del treball en equip.

BLOC 3. COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ CE4

3.1. MITJANS GRÀFICS, DIGITALS I AUDIOVISUALS

- Mitjans i canals de registre i difusió digitals. Normativa d'ús vigent. Drets d'autoria.
- Relatoria gràfica. Mètodes de registre, difusió i avaluació gràfics i audiovisuals.

3.2. ESTRATÈGIES COMUNICATIVES

- Terminologia específica de l'àrea
- Estratègies per a l'argumentació i la justificació de criteris.
- Assertivitat, capacitat d'escolta i llenguatge inclusiu.

3.3. ESPAIS CULTURALS I ARTÍSTICS

- Museus i centres de producció cultural i artística.
- Teatres, cinemes i auditoris.
- Espais no convencionals.
- Plataformes digitals.

2.3.4.- Situacions d'aprenentatge

A continuació, es presenten alguns principis rellevants que haurien de tindre's en compte a l'hora de dissenyar situacions d'aprenentatge per a la pràctica docent d'Expressió Artística. Les situacions d'aprenentatge posen en relació les competències específiques de l'assignatura amb procediments i contextos d'aprenentatge desitjables. L'aprenentatge dels sabers bàsics propis de la matèria hauria d'establir-se en forma de bastida que aferme continguts adquirits en cursos previs incorporant-los de manera natural en propostes noves, i evitant repetir conceptes any rere any. Tenint en compte que les situacions d'aprenentatge, han de connectar-se amb els desafiaments del segle XXI, en el context de la matèria d'Expressió Artística s'han de relacionar i justificar els referents que s'utilitzen sobre la base de la seua connexió amb eixos i temàtiques de transcendència social vinculades als reptes del present, com ara el consum responsable, la resolució pacífica dels conflictes, la valoració de la diversitat personal i la cultural, el respecte al medi ambient i la gestió de residus, o la vida saludable, entre d'altres. A més, han de tindre en compte la diversitat personal i cultural incloent en els relats d'aula els microrelats, és a dir, els de col·lectius minoritzats (perspectiva multicultural, de gènere). Això es planteja com una oportunitat per a ampliar referents i explorar els matisos que proporciona introduir multiplicitat de mirades i respostes a reptes que són comuns. D'altra banda, per a la qüestió de la sostenibilitat, i en connexió amb els ODS, es recomana la incorporació de materials sostenibles i reciclats a l'aula. En aquest sentit, es tractaria no només d'utilitzar-los, sinó de reflexionar entorn del seu ús, consum i el significat que proporcionen en les creacions d'aula. Per a poder integrar les experiències personals de l'alumnat, podem detonar els processos d'aprenentatge partint de situacions quotidianes i de vivències compartides, establint els vincles pertinents amb els sabers bàsics i les competències específiques de

l'àrea. Incorporar referents de la cultura visual i audiovisual (com ara imatges de xarxes socials o publicitat) garanteix la connexió amb interessos i amb aprenentatges que l'alumnat ja posseeix, però que no vincula amb els continguts de l'aula. Això permet desdibuixar el límit entre el centre educatiu com a únic espai educador i l'exterior com a font d'experiències desvinculades de l'escola. Per a considerar altres contextos educatius que ajuden a donar sentit a l'aprenentatge en el lloc de la seua realització, podem utilitzar espais del centre educatiu més enllà de l'aula de referència per a fomentar així el sentiment de pertinença en l'alumnat, intentant que se senta part d'un col·lectiu i reforçar així la seua autoestima. També podem explorar les possibilitats del context més pròxim (barri, poble, ciutat) i establir relació amb els agents culturals de l'entorn. En aquest sentit podem propiciar la participació de creadors i creadores en el centre (mitjançant programes de residències artístiques o invitació a professionals vinculats al món de la creació). Comptar en els centres educatius amb la figura d'un/a coordinador/a o mediador/a cultural, que afavorisca la participació de l'alumnat del centre en activitats culturals i artístiques de l'entorn, pot ser una manera d'aferrar la presència de la cultura i de les propostes culturals de l'entorn en els centres. L'aula d'Expressió Artística no hauria de ser un lloc exclusivament per a "fer", sinó també per a pensar, connectar, relacionar, estudiar i debatre; en definitiva, per a estimular la reflexió i el pensament crític i divergent. Les propostes d'aula han de ser obertes, de resposta múltiple, i no suposar necessàriament la uniformitat dels productes finals, en el cas que n'hi haja, per a afavorir la inclusivitat i l'heterogeneïtat ocasionades per les diferents personalitats, inquietuds, contextos i vivències de l'alumnat. Fomentar els processos d'investigació en què es reflexione entorn de les idees i els referents socioculturals que l'alumnat va adquirint és imprescindible per a crear propostes que vagen més enllà de la manualitat i es conformen com a experiències pedagògiques significatives. L'alfabetització visual implica educar la mirada, i per a això hem d'instaurar la pedagogia de la sospita en relació amb les imatges que ens envolten i preguntar-nos constantment sobre els seus possibles significats. La gestió crítica de la cerca i la selecció de la informació en els processos d'aprenentatge és fonamental perquè l'alumnat comprega que les imatges que consumeix diàriament estan carregades de significats i d'intencions. El desenvolupament del pensament crític i divergent permet enfrontar-se a altres situacions de manera creativa, per la qual cosa els processos de reflexió inherents a la pràctica artística en el context de l'aula garanteixen aprenentatges transferibles a altres situacions en el seu dia a dia o a altres àrees de coneixement. Les situacions d'aprenentatge han d'incloure necessàriament elements emocionals per la capacitat que tenen per a interferir i determinar els processos d'aprenentatge. En aquest sentit, la cura dels espais de treball, l'ús respectuós d'aquests, de manera que els senten com a espais propis, pot ajudar a crear experiències més con-

nectades amb l'alumnat i les seues necessitats afectives. S'ha de garantir l'accés a l'aprenentatge del conjunt de l'alumnat aplicant els principis del disseny universal d'aprenentatge, atenent les dimensions física, cognitiva, sensorial i emocional. És recomanable justificar de manera assertiva les opinions relatives al treball de l'alumnat, fomentant el reforç positiu i l'adequació de les apreciacions als objectius de la proposta i no a valoracions personals desvinculades d'aquesta. La complexitat de la creació artística i el respecte pels temps de treball i els seus diferents ritmes suposa acceptar que tot procés d'aprenentatge inclou moments d'adaptació. Per a això, els temps de treball amplis afavoreixen el disseny de seqüències didàctiques que permeten explorar totes les fases del procés creatiu i valorar l'error com una oportunitat per a aprendre. A més, hem d'emprar un llenguatge inclusiu i igualitari que integre la diversitat inherent als grups amb els quals treballem i facilitar moments per a compartir idees i opinions de manera assertiva. Hem d'incentivar hàbits de constància i autoexigència, i el plaer per la consecució d'objectius reals. És important que l'alumnat es veja capaç d'acabar els processos i prendre consciència del propi aprenentatge fomentant la reflexió, per la qual cosa hem de programar tasques viables, flexibles i adaptades a les seues capacitats. Per a fomentar altres formes de representació, es recomana utilitzar estratègies de pensament visual en la conceptualització de continguts curriculars, així com en l'organització i la planificació de projectes o registre d'evidències en processos d'aprenentatge. Finalment, el desenvolupament de projectes artístics col·lectius fomenta la participació i el diàleg implicant l'alumnat en processos de treball que requereixen cooperació. S'ha de potenciar l'arribada a acords per mitjans dialogats fomentant la cultura democràtica i l'oralitat en l'expressió d'opinions, posicionaments i emocions, i la recepció d'idees alienes.

2.3.5.- Criteris d'avaluació

- Competència específica 1.

Criteris d'avaluació CE1.

Representar idees, sentiments i emocions en propostes creatives, seleccionant tècniques, materials i mitjans artístics adequats a la finalitat comunicativa.

Cr 1.1. Seleccionar les tècniques i els materials més adequats a la finalitat comunicativa en els processos de creació artística utilitzant de manera deliberada les possibilitats expressives dels elements del llenguatge visual i audiovisual.

Cr 1.2. Justificar l'adequació de les tècniques i els materials utilitzats al missatge que es desitja comunicar.

Cr 1.3. Utilitzar diversitat de tècniques i materials, incloent-hi els mitjans digitals, en la representació d'idees, emocions i sentiments, prenent en consideració el criteri de sostenibilitat.

Cr 1.4. Valorar la consecució dels processos de treball i la qualitat dels acabats com a part indispensable del procés de creació fomentant l'autoexigència i l'autocrítica. 6.2. Competència específica

Criteris d'avaluació CE2.

Analitzar la dimensió ètica, estètica i comunicativa de les propostes creatives pròpies establint relacions amb referents artístics i culturals diversos des d'una perspectiva inclusiva.

Cr. 2.1. Relacionar les produccions artístiques pròpies amb altres referents artístics classificant i establint connexions entre els seus elements temàtics i formals.

Cr. 2.2. Argumentar, de manera raonada i respectuosa, els criteris formals i conceptuals de les pròpies creacions utilitzant la terminologia específica de l'àrea.

Cr. 2.3. Integrar la perspectiva de gènere, multicultural, inclusiva i sostenible en les pròpies creacions i valorar la dimensió ètica com a part inherent a la producció artística.

- Competència específica 3.

Criteris d'avaluació CE3.

Emprendre processos de creació artística que promoguen la transversalitat de la cultura i les arts, la seua connexió amb multiplicitat de sabers i la seua relació amb els reptes del segle XXI.

Cr 3.1. Incorporar continguts propis de diferents disciplines en els processos de creació artística establint connexions entre multiplicitat de sabers.

Cr 3.2. Integrar temàtiques de rellevància social, personal i ètica en les creacions pròpies vinculant les pròpies produccions creatives amb els reptes del present.

Cr 3.3. Dissenyar cadascuna de les fases del procés creatiu de manera coherent a la seua intenció comunicativa, detectar les necessitats de l'entorn i optimitzar els recursos disponibles.

Cr 3.4. Participar en processos col·lectius de creació artística, implicant-se en les diferents fases de treball i assumint de manera proactiva els diferents rols i tasques assignats.

- Competència específica 4.

Criteris d'avaluació

CE4. Compartir les produccions artístiques pròpies a través de diferents canals i contextos, justificant la selecció d'idees, tècniques, eines i processos, i promovent la participació en la vida cultural de l'entorn.

Cr 4.1. Planificar la difusió de les diferents produccions artístiques, seleccionant els

canals més adequats per a exposar-les segons les característiques del projecte i implicant la comunitat educativa.

Cr.4.2. Utilitzar la normativa vigent en l'ús de recursos TIC i entorns virtuals per a difondre els projectes, promovent una identitat digital respectuosa.

Cr.4.3. Avaluar el producte final, justificant les decisions preses en el procés de treball i rebent amb obertura les opinions alienes i les propostes de millora.

Cr. 4.4. Promoure la participació en la vida cultural difonent les produccions artístiques pròpies i establint relacions amb centres de producció cultural de l'entorn.

- Competència específica 5.

criteris d'avaluació

CE5. Valorar la contribució de la pràctica artística al desenvolupament social, cultural i econòmic, i a la construcció de la identitat individual i col·lectiva, identificant els seus múltiples llenguatges i àmbits d'aplicació.

Cr. 5.1. Identificar els principals sectors professionals de les arts integrant la seua contribució a la societat, la cultura i l'economia.

Cr. 5.2. Argumentar la importància de la diversitat i la sostenibilitat cultural en el desenvolupament de la identitat individual i col·lectiva.

Cr. 5.3. Valorar la diversitat de llenguatges d'expressió artística, participant de l'experiència d'apreciació i creació en processos creatius individuals i col·lectius

2.4.- DIBUIX TÈCNIC I I II

1r BATXILLER

Presentació

El dibuix tècnic és un mitjà d'expressió primordial en el desenvolupament de processos d'investigació científica, de projectes tecnològics i de creació d'un producte industrial o artístic.

Formalitzava o visualitza el que s'està dissenyant o descobrint, proporcionant des d'una primera concreció de possibles solucions fins a l'última fase del desenvolupament, en què es presenten els resultats en plànols normalitzats, que garanteixen una interpretació objectiva i precisa.

És un llenguatge indispensable per a totes aquelles persones que es relacionen tècnicament a qualsevol nivell i vulguen convertir el seu treball en una activitat creadora. Contribueix eficaçment a comunicar idees en qualsevol moment del seu desenvolupament; en fase inicial és un bon instrument per a desenvolupar, mitjançant la confrontació d'opinions, treballs d'investigació o propostes de dissenys. Aquesta funció de comunicació que caracteritza el dibuix tècnic afavoreix les fases de creació i la posterior difusió informativa de l'objecte dissenyat.

La matèria potencia la visió espacial de l'alumnat mitjançant la representació tridimensional sobre el pla, la resolució de problemes gràfics i els projectes grupals i individuals, on la creativitat, el pensament crític, el respecte i l'empatia conflueixen en objectius comuns. El caràcter integrador i multidisciplinari de l'assignatura comporta una metodologia activa i participativa, d'aprenentatge per descobriment, d'experimentació sobre la base de resolució de problemes pràctics, o mitjançant la participació en projectes interdisciplinaris, i contribueix tant al desenvolupament de les competències clau corresponents com a l'adquisició dels objectius d'etapa. S'aborden també reptes del segle XXI de forma integrada durant els dos anys de Batxillerat, com el compromís ciutadà en l'àmbit local i global, la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament, l'aprofitament crític, ètic i responsable de la cultura digital, el consum responsable i la valoració de la diversitat personal i cultural.

Dins de les competències clau, trobem diverses connexions amb la

competència matemàtica, en ciència, tecnologia i enginyeria, en perfecta consonància amb els referents arquitectònics, industrials o d'un altre àmbit artístic i que evidencia l'estreta relació entre el dibuix tècnic i les matemàtiques.

La competència en consciència i expressió culturals es reflecteix en els dissenys analitzats, des de la seua varietat estilística, de procedència i constructiva. Aquesta competència permet no sols conèixer i valorar el patrimoni local a partir del context en què aquest s'ha desenvolupat, sinó també obrir-se a altres societats i cultures, mostrant interès cap a aquestes.

La competència digital es desenvolupa tant en l'estudi d'obres d'arquitectura, enginyeria o altres elements creatius com en l'experimentació amb les eines bàsiques de programes de disseny, comparant-les amb l'instrumental tradicional de dibuix tècnic.

L'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual de Secundària Obligatòria proveeix l'alumnat dels fonaments geomètrics i la visió espacial inicial de sistemes de representació, conceptes aquests que donen base i continuïtat a un estudi més avançat en aquest nivell. De la mateixa manera, l'aprenentatge col·laboratiu de projectes interdisciplinaris plàstics serveix de vehicle per a posteriors tasques similars en aquesta etapa.

La transversalitat dels aprenentatges s'evidencia en altres matèries del Batxillerat d'Arts, com ara Disseny, on els sistemes de representació i les formes geomètriques són necessaris per a la concepció i desenvolupament de producte. El Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny es configura en blocs de contingut similars però enfocats a la disciplina pràctica del disseny. Amb Fonaments de l'Art s'aprofundeix en la presència de la geometria en els diferents moviments artístics i èpoques històriques. Dibuix Artístic empraconceptes matemàtics bàsics en composició i s'endinsa també en les eines digitals de disseny vectorial.

La matèria Dibuix Tècnic I i II desplega un conjunt de competències específiques que busquen que l'alumnat siga capaç d'apreciar i analitzar obres d'arquitectura, disseny i enginyeria des del punt de vista de les seues estructures i elements tècnics; de resoldre problemes gràficomatemàtics aplicant raonaments inductius, deductius i lògics que posen en pràctica els fonaments de la geometria plana; de desenvolupar la visió espacial per a recrear la realitat tridimensional per mitjà del sistema de representació més apropiat

a la finalitat de la comunicació gràfica; de formalitzar dissenys i presentar projectes tècnics col·laboratius seguint la normativa a aplicar i d'investigar i experimentar amb programes específics de disseny assistit per ordinador (CAD).

Els programes i les aplicacions CAD ofereixen grans possibilitats, des d'una precisió i rapidesa més grans, fins a la millora de la creativitat i la visió espacial mitjançant models 3D. D'altra banda, aquestes eines ajuden a diversificar les tècniques a emprar i agilitar el ritme de les activitats, complementant els traçats en suports tradicionals. Tot això permetrà incorporar interaccions i dinamisme en les construccions tradicionals que no són possibles amb mitjans convencionals, i mostrar moviments, girs, canvis de pla i, en definitiva, una representació més precisa dels cossos geomètrics i les seues propietats en l'espai.

Al llarg dels dos cursos de Batxillerat els sabers adquireixen un grau de dificultat i aprofundiment progressiu, i l'alumnat s'inicia, en el primer curs, en el coneixement de conceptes importants a l'hora d'establir processos i raonaments aplicables a la resolució de problemes o que són suport d'altres posteriors, per a gradualment, en el segon curs, anar adquirint un coneixement més ampli sobre aquesta disciplina.

Els criteris d'avaluació, desglossats i establits per a cada curs, són l'element curricular que avalua el nivell de consecució de les competències específiques, i es formulen amb una evident orientació competencial mitjançant la mobilització de sabers bàsics, tant relatius a conceptes com a destreses i actituds, com ara l'autonomia i l'autoaprenentatge, el rigor en els raonaments, la claredat i la precisió en els traçats.

2.4.1.-Competències específiques

- Competència específica 1

Analitzar la relació entre les matemàtiques i el dibuix geomètric en elements arquitectònics, d'enginyeria o d'altres àmbits artístics al llarg de la història i atenent la diversitat cultural.

Descripció de la competència 1

El dibuix tècnic es troba present en obres d'arquitectura, enginyeria i creacions artístiques de tots els temps. Suposa una eina bàsica tant per a la seua concepció i producció com també per a la seua expressió artística. L'anàlisi i estudi fonamental de les estructures i elements geomètrics d'obres del passat i present, des del respecte a la diversitat personal i cultural, contribueix al procés d'apreciació i disseny d'objectes i espais que posseïsquen rigor tècnic i sensibilitat expressiva.

Aquesta anàlisi implica el coneixement previ de construccions geomètriques fonamentals on subjauen operacions matemàtiques, al costat de polígons, corbes, tangències i els principals sistemes de representació espacial, i la indagació en la seua aplicació en diferents èpoques històriques. D'altra banda, es classifiquen els principals instruments de dibuix tècnic i les seues possibilitats, així com la seua correspondència en aplicacions CAD, des d'un posicionament crític, ètic i responsable de la cultura digital.

La vinculació del dibuix amb les matemàtiques en els variats elements geomètrics analitzats permet connectar amb la competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria (STEM).

Quan finalitza el primer curs l'alumnat hauria d'haver analitzat diverses obres arquitectòniques, d'enginyeria o un altre tipus de dissenys creatius, amb l'objectiu de comprovar la presència de construccions geomètriques en el seu disseny, i hauria d'haver-ne representat algunes emprant el material de dibuix adequat.

En el segon curs l'alumnat hauria d'identificar formes geomètriques en peces industrials d'una certa complexitat, i recrear-ne algunes, així com seleccionar l'instrumental de dibuix tècnic més adequat, comparant-lo amb les possibilitats de programari de disseny assistit per ordinador.

- Competència específica 2

Resoldre gràficament operacions matemàtiques, relacions, construccions i transformacions, utilitzant fonaments de geometria mètrica a través de raonaments inductius, deductius i lògics.

Descripció de la competència 2

Aquesta competència aborda l'estudi de la geometria plana aplicada al dibuix arquitectònic i d'enginyeria a través de conceptes, propietats, relacions

i construccions fonamentals. Proporciona eines per a la resolució de problemes matemàtics de manera gràfica, aplicant mètodes inductius i deductius amb rigor i valorant aspectes com la precisió, la claredat i el treball ben fet.

La gradual dificultat dels traçats bàsics en la geometria mètrica resulta fonamental per a anar avançant en construccions cada vegada més complexes de figures planes, fins a arribar a transformacions lligades al concepte de projecció espacial.

També aquesta competència afavoreix el perfil competencial STEM de l'alumnat, des de la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament i la seua aplicació en solucions pràctiques.

Quan conclou el primer curs l'alumnat hauria de classificar i reproduir les principals construccions bàsiques de dibuix tècnic, relacions geomètriques de polígons i dissenys de peces amb tangències, igual que altres corbes tècniques, valorant la netedat i la cura en la presentació dels seus dibuixos o traçats digitals.

En el segon curs, l'alumnat hauria de manejar amb destresa traçats geomètrics més complexos, transformacions avançant en el concepte de projecció, amb l'objectiu de projectar els seus propis dibuixos amb prou claredat i exactitud, guanyant en autonomia i desenvolupant la seua identitat personal.

- Competència específica 3

Representar la realitat tridimensional sobre la superfície del pla mitjançant els diferents sistemes de representació, valorant la importància del dibuix en arquitectura, enginyeria, disseny i altres àmbits artístics.

Descripció de la competència 3

Els sistemes de representació de la geometria descriptiva són necessaris en tots els processos constructius, ja que qualsevol procés projectual requereix el coneixement dels mètodes que permeten determinar, a partir de la seua representació, les seues vertaderes magnituds, formes i relacions espacials entre aquestes.

Dominar els diferents sistemes de representació a través de la conversió de les tres dimensions de l'espai en les dues del plànol-dibuix ofereix múltiples possibilitats de representació per a tot projecte gràfic, valorant les àrees d'aplicació més habituals. El programari digital de recreació 3D és de gran ajuda per a entendre el dibuix de sòlids polièdrics o de revolució i mètodes

gràfics com el gir o abatiment. El treball amb els sistemes gràfics de representació condueix a solucions creatives i col·lectives, reflexionant sobre el resultat obtingut.

Aquesta competència específica es vincula amb la competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria per la seua contribució a la resolució de construccions d'ordre lògic en la recreació espacial. La competència digital té la seua cabuda en l'ús de les TIC i programes de disseny pel fet que indaga en els principis bàsics de cada sistema, així com en l'estudi de posicions característiques de sòlids.

Quan finalitza el primer curs l'alumnat hauria d'haver esquematitzat els principals sistemes de representació de l'espai i els seus principals camps d'acció, i hauria d'haver estudiat les seues possibilitats descriptives i d'obtenció de vertaderes magnituds a partir d'elements bàsics o figures planes.

En el segon curs, l'alumnat hauria d'experimentar amb la representació de sòlids, valorant la interrelació entre sistemes de representació gràfica i el seu caràcter de reversibilitat.

- Competència específica 4

Documentar gràficament projectes arquitectònics i d'enginyeria, aplicant les normes UNO i ISO de manera apropiada i valorant la importància del croquis en la fase inicial d'un projecte.

Descripció de la competència 4

La normalització i delineació de peces industrials suposen la principal aplicació del sistema dièdric de representació, en què el croquis exerceix un paper essencial en la projecció inicial. Per tant, l'alumnat ha de conèixer una sèrie de convencions i normes per a dibuix tècnic que estableixen el codi fiable i inequívoc que connecta projectista, fabricant i usuari d'un determinat disseny.

La documentació gràfica de producte comprén la fase d'esbós o croquis, les vistes mínimes necessàries per a interpretar-la i l'acotació de mesures, i anirà des del dibuix de peces individuals manejant diferents escales fins a conjunts mecànics més complexos.

Aquesta competència específica connecta amb l'emprenedora mitjançant el procés de creació d'idees, prototips i solucions amb sentit crític i ètic, aplicant coneixements tècnics i reflexionant al llarg de tota l'experiència, considerant-la una oportunitat d'aprendre.

La competència matemàtica es fomenta en l'alumnat amb l'ús d'escas gràfiques en els plànols de peces industrials, convencionalisme indispensable per a tot projecte gràfic d'objecte real.

Quan acaba el primer curs l'alumnat hauria de documentar tècnicament sòlids senzills, aplicant la normativa vigent UNO i ISO i valorant la correcta llegibilitat i funcionalitat de línies normalitzades, acotació, escales, vistes i simbologia.

En el segon curs, l'alumnat hauria de desenvolupar projectes normalitzats de peces i plànols de taller, combinant disseny, ecologia i sostenibilitat, amb sentit crític i reflexionant sobre la idoneïtat de les propostes i treballant en equip.

- Competència específica 5

Participar en projectes col·lectius de creació digital d'objectes i espais en dues i tres dimensions mitjançant l'ús de programes específics CAD, valorant les aportacions de tots els membres de l'equip

Descripció de la competència 5

La conversió digital de les eines de disseny en la societat actual condueix al seu obligat estudi en projectes d'enginyeria i arquitectura. Les solucions gràfiques basades en la precisió, la claredat i la rapidesa dels sistemes CAD exigeixen la recreació espacial i les construccions en pla. Aquesta competència suposa una iniciació a l'ús i aprofitament de les eines digitals de disseny assistit per ordinador, tant en dibuix vectorial de dues dimensions dins de l'àmbit de la geometria mètrica, com en tres dimensions connectant amb la representativa.

Aquesta alfabetització digital requereix una anàlisi crítica i desglossar tota la seua potencialitat, avaluant riscos i actuant en coherència. Aquesta competència també està lligada a la competència personal, social i d'aprendre a aprendre, en la qual formar part d'un projecte col·lectiu implica desenvolupar empatia i generositat des d'una perspectiva àmplia i diversa, conjuminant esforços per a un aprofitament comú.

Quan conclou el primer curs l'alumnat hauria de realitzar dissenys 2D i 3D mitjançant les eines bàsiques de programes CAD, familiaritzant-se amb l'entorn de treball digital i valorant la seua eficàcia, exactitud i possibilitats projectuals.

Després del segon curs, l'alumnat hauria d'elaborar dissenys digitals a partir de formes primitives amb vista a presentacions de projectes en grup, en què la planificació del treball col·laboratiu vertebrava el sentit del producte final.

2.4.2.-Sabers bàsics

Introducció

Els sabers bàsics recullen aquells continguts que són imprescindibles per a adquirir les competències específiques i s'organitzen entorn de dos blocs interrelacionats. Com la matèria està present en els dos cursos del Batxillerat, s'ha dissenyat la corresponent gradació segons la seua progressiva dificultat.

Cada bloc es divideix en subblocs i aquests, al seu torn, en grups temàtics.

En el bloc "Geometria mètrica" es presenten els sabers relacionats amb la resolució de problemes sobre el pla, des d'una perspectiva històrica i en els diferents contextos en els quals està present: arquitectura, enginyeria i arts plàstiques. També es planteja la relació del dibuix tècnic i les matemàtiques i l'ús de la terminologia pròpia d'aquest àmbit disciplinari.

En el bloc "Geometria projectiva i normalització. Sistemes AD" es recullen els sabers necessaris per a representar gràficament la realitat espacial, expressar amb precisió les solucions a un problema constructiu o interpretar-les per a la seua execució. Així, s'hi inclouen els diferents sistemes de representació, les normes UNO i ISO, i els sistemes CAD.

Bloc 1. Geometria mètrica

B.1.1. Desenvolupament històric del dibuix tècnic CE1, CE2, CE3, CE5	1r Curs	2n Curs
G1. Breu recorregut històric		
Tales, Pitàgores, Euclides, Hipàtia d'Alexandria La geometria en l'arquitectura i l'enginyeria des de la Revolució Industrial. Els avanços en el desenvolupament tecnològic i en les tècniques digitals aplicades a la construcció de noves formes Camps d'acció i aplicacions: dibuix arquitectònic, mecànic, elèctric i electrònic, geològic, urbanístic, etc.	x x	x x
G2. Elements del dibuix tècnic en les formes de l'arquitectura, l'enginyeria i altres àmbits artístics		
Elements geomètrics en conjunts arquitectònics de diferents èpoques i estils	x	
Geometria en les arts plàstiques	x	

Formes geomètriques en peces industrials	x	x
G3. Instrumental de dibuix tècnic. Terminologia		
Instrumental tradicional. Principals eines i usos	x	x
Programari de disseny assistit per ordinador. Comparativa amb eines tradicionals		x
Terminologia específica de la matèria	x	x
G4. Actituds		
Respecte i interès per referents arquitectònics històrics i altres obres plàstiques	x	x
Identificació de construccions de dibuix tècnic en peces industrials		x
B.1.2. Construccions geomètriques CE1, CE2, CE5	1r Curs	2n Curs
G1. Llocs geomètrics		
Operacions bàsiques amb segments i angles	x	
Arc capaç. Aplicacions dels llocs geomètrics a les construccions fonamentals	x	x
Potència d'un punt respecte a una circumferència. Eix radical i centre radical		x
G2. Transformacions geomètriques		
Isomètriques i isogonals: translació, gir, simetria i homotècia	x	
Projectives: homologia i afinitat. Inversió		x
G3. Polígons		
Triangles, quadrilàters i polígons regulars. Propietats i mètodes de construcció	x	x
Equivalència entre polígons		x
G4. Tangències i corbes		
Tangències bàsiques. Traçat amb eines digitals i sense	x	x
Tangències mitjançant potència i inversió		x
Corbes tècniques. Ovals i ovoides. Espirals	x	
Corbes còniques: el·lipse, hipèrbola i paràbola. Rectes tangents. Traçat amb eines digitals i sense		x
G5. Actituds		
Rigor en els raonaments i precisió, claredat i netedat en les execucions	x	x
Resolució de tangències i corbes amb programari digital	x	x

Bloc 2. Geometria projectiva i normalització. Sistemes CAD

B.2.1. Sistemes de representació CE1, CE2, CE3, CE5	1r Curs	2n Curs
G1. Sistema dièdric		
Punt, recta i pla. Tipologia. Alfabet i pertinences Interseccions.	x	x
Paral·lelisme, perpendicularitat i distàncies	x	x
Abatiments, girs i canvis de pla. Vertaderes magnituds. Figures contingudes en plans		x
Poliedres: tetraedre, hexaedre i octaedre		x
Superfícies radiades: piràmides i prismes. Seccions planes		x
Cossos de revolució rectes: cons i cilindres		x
G2. Sistema axonomètric ortogonal i oblic		
Perspectives isomètrica i cavallera. Eixos i coeficients de reducció.	x	x
Elements bàsics: punt, recta i pla	x	
Representació de figures i sòlids senzills	x	
Representació de sòlids amb corbes		x

G3. Sistema acotat		
Fonaments i elements bàsics	x	
Resolució de problemes de cobertes senzilles		x
Representació de perfils o seccions de terreny a partir de les seues corbes de nivell		
G4. Sistema cònic		
Fonaments i elements del sistema. Perspectiva frontal i obliqua.	x	
Representació de figures planes		
Representació de sòlids i formes tridimensionals a partir de les seues vistes dièdriques		x
G5. Aplicacions digitals		
Ús de les TIC i experimentació en entorns virtuals d'aprenentatge aplicats als sistemes de representació	x	x
Representacions físiques i virtuals de poliedres platònics		x
B.2.2. Normalització i documentació gràfica de projectes CE2, CE3, CE4, CE5	1r Curs	2n Curs
G1. Normalització		
Escales gràfiques. Construcció i ús	x	x
Concepte de normalització. Les normes fonamentals UNO i ISO.	x	x
Aplicacions de la normalització: simbologia industrial i arquitectònica		
Elecció de vistes necessàries. Línies normalitzades. Acotació	x	x
Representació de cossos i peces industrials senzilles	x	
Croquis i plànols de taller. Talls, seccions i ruptures		x
G2. Projectes de col·laboració		
Disseny, ecologia i sostenibilitat	x	
Elaboració de la documentació gràfica d'un projecte d'enginyeria o arquitectònic senzill		x
Plans de muntatge senzills. Elaboració i interpretació		x
G3. Sistemes CAD		
Aplicacions vectorials 2D-3D. Eines i taulers bàsics	x	
Fonaments de disseny de peces en tres dimensions	x	
Modelatge de caixa. Operacions bàsiques amb primitives		x
Aplicacions de treball en grup per a conformar peces complexes a partir d'altres més senzilles		x
G4. Actituds		
Respecte i empatia amb les aportacions de les companyes i companys en el procés de treball col·lectiu	x	x
Cooperació i responsabilitat en la part individual per a contribuir a un objectiu comú i a la cohesió del grup	x	x
Cura d'espais i materials de treball. Sostenibilitat	x	x

2.4.4.-Situacions d'aprenentatge

Les situacions d'aprenentatge posen en relació les competències específiques de l'assignatura Dibuix Tècnic amb contextos d'aprenentatge desitjables. En aquest apartat es presenten alguns principis que poden ajudar a dissenyar aquests contextos.

L'aprenentatge dels sabers bàsics propis de la matèria hauria d'establir-se en forma de bastimentada que consolide continguts adquirits en cursos previs incorporant-los de manera natural en propostes noves, evitant en la mesura que siga possible repetir conceptes.

Tenint en compte que les situacions d'aprenentatge han de connectar-se amb els reptes del segle XXI, en el context de la matèria de Dibuix Tècnic s'han de relacionar i justificar els referents que s'utilitzen sobre la base de la seua connexió amb eixos i temàtiques de transcendència social vinculats als reptes del present, com són: la resolució pacífica dels conflictes, la valoració de la diversitat personal i cultural, la confiança en el coneixement com a motor de desenvolupament o l'aprofitament crític, ètic i responsable de la cultura digital.

L'anàlisi d'obres d'arquitectura de diverses cultures i procedències suposa aprofundir en la valoració de la diversitat personal i cultural, juntament amb valors de tolerància i respecte. També és una oportunitat per a indagar sobre el variat patrimoni artístic de la nostra comunitat, amb excel·lents exemples de diferents estils arquitectònics, que connecten el dibuix i la seua funció constructiva.

D'altra banda, per a contribuir a la sostenibilitat, i en connexió amb els Objectius de desenvolupament sostenible, es recomana la incorporació de materials sostenibles i reciclats a l'aula. En aquest sentit es tractaria no sols d'utilitzar-los, sinó de reflexionar al voltant del seu ús i consum i del significat que proporcionen en les creacions d'aula.

Per a poder integrar les experiències personals de l'alumnat, podem detonar els processos d'aprenentatge partint de situacions quotidianes i de vivències compartides, establint els vincles pertinents amb els sabers bàsics i les competències específiques de l'àrea.

Incorporar referents de la cultura visual i audiovisual, com ara imatges de

xarxes socials, tutorials o documentals, garanteix la connexió amb interessos i amb aprenentatges que l'alumnat ja posseeix, però que no vincula amb els aprenentatges de l'aula. Permet desdibuixar el límit entre el centre educatiu com a únic espai educador i l'exterior com a font d'experiències desvinculades de l'escola.

Per a contemplar altres contextos educatius que ajuden a donar sentit a l'aprenentatge en el lloc de la seua realització, podem utilitzar espais del centre educatiu més enllà de l'aula de referència (pati, corredors) per a així fomentar el sentiment de pertinença en l'alumnat, intentant que se senta part d'un col·lectiu, i reforçar la seua autoestima. També podem explorar les possibilitats del context més pròxim (barri, poble, ciutat) i establir relació amb els agents culturals de l'entorn. En aquest sentit podem propiciar la participació de dissenyadors i dissenyadores en el centre (mitjançant programes de residències artístiques o invitació a professionals vinculats al món del disseny industrial o l'arquitectura).

El desenvolupament del pensament crític i divergent permet enfrontar-se a altres situacions de manera creativa, per la qual cosa els processos de reflexió inherents a la pràctica del dibuix en el context de l'aula garanteixen aprenentatges transferibles a altres situacions en el seu dia a dia o a altres àrees de coneixement.

Les situacions d'aprenentatge han d'incloure necessàriament elements emocionals per la capacitat que tenen d'interferir i determinar els processos d'aprenentatge. En aquest sentit, la cura i l'ús respectuosos dels espais de treball, de manera que els senten com a espais propis, pot ajudar a crear experiències més connectades amb l'alumnat i les seues necessitats afectives.

S'ha de garantir l'accés a l'aprenentatge del conjunt de l'alumnat aplicant els principis del disseny universal i l'accessibilitat per a l'aprenentatge (DUA-A), i atenent les dimensions física, cognitiva, sensorial i emocional.

És recomanable justificar de manera assertiva les opinions relatives al treball de l'alumnat, fomentant el reforç positiu i l'adequació de les apreciacions als objectius de la proposta i no a valoracions personals desvinculades d'aquesta.

Hem d'incentivar hàbits de constància i autoexigència, i el plaer per la consecució d'objectius reals. És important que l'alumnat es veja capaç d'acabar els processos i prendre consciència del propi aprenentatge fomentant la reflexió, per la qual cosa hem de programar tasques viables, flexibles i adaptades a les seues capacitats.

Per a fomentar altres formes de representació es recomana la utilització d'estratègies de pensament visual en la conceptualització de continguts curriculars, així com en l'organització i planificació de projectes o registre d'evidències en processos d'aprenentatge.

El desenvolupament de projectes col·lectius de creació digital d'objectes (vegeu CE05) fomenta la participació i el diàleg implicant l'alumnat en processos de treball que requereixen cooperació, l'aportació de diferents propostes per a sentir-se part d'un tot, en ferm compromís ciutadà en l'àmbit local i global. S'ha de potenciar l'arribada a acords per mitjans dialogats fomentant la cultura democràtica i el llenguatge oral en l'expressió d'opinions, posicionaments i emocions, i la recepció d'idees alienes. A més, hem d'emprar un llenguatge inclusiu i igualitari que integre la diversitat inherent als grups amb els quals treballem, i hem de facilitar moments per a compartir idees i opinions de manera assertiva.

2.4.5.- Criteris d'avaluació

Competència específica 1

Analitzar la relació entre les matemàtiques i el dibuix geomètric en elements arquitectònics, d'enginyeria o d'altres àmbits artístics al llarg de la història i atenent la diversitat cultural.

1r Curs	2n Curs
5.1.1 Relacionar les matemàtiques i el dibuix geomètric, valorant la seua importància en diferents camps com l'arquitectura, l'enginyeria o altres àmbits artístics al llarg de la història.	5.1.1 Analitzar l'evolució de les estructures geomètriques i dels elements tècnics en l'arquitectura i enginyeria contemporànies, valorant la influència del progrés tecnològic i de les tècniques digitals de representació i modelatge.
5.1.2 Identificar estructures geomètriques bàsiques a partir de referents arquitectònics del nostre patrimoni monumental.	5.1.2 Identificar i recrear construccions geomètriques en peces industrials del nostre entorn, valorant l'aplicació pràctica del dibuix tècnic.
5.1.3 Manejar correctament els principals instruments de dibuix tècnic, distingint la seua funció i terminologia específica.	5.1.3 Comparar instruments, material i terminologia de dibuix tècnic amb eines de programari digital de disseny.
5.1.4 Comparar la presència del dibuix geomètric en diferents cultures i relacionar-lo amb el context social, des d'una perspectiva de gènere entre altres.	

Competència específica 2

Resoldre gràficament operacions matemàtiques, relacions, construccions i transformacions, aplicant fonaments de geometria mètrica a través de raonaments inductius, deductius i lògics.

1r Curs	2n Curs
5.2.1 Solucionar gràficament càlculs matemàtics i transformacions bàsiques aplicant conceptes i propietats de la geometria plana.	5.2.1 Resoldre figures planes aplicant transformacions geomètriques i valorant la seua utilitat en els sistemes de representació.

5.2.2 Traçar gràficament construccions poligonals basant-se en les seues propietats i mostrant interès per la precisió, claredat i netedat.	5.2.2 Construir polígons amb equivalència d'àrees, aplicant proporcionalitat i valorant la claredat i netedat dels dibuixos.
5.2.3 Resoldre amb precisió exercicis de tangències mitjançant tècniques gràfiques i digitals.	5.2.3 Resoldre tangències aplicant els conceptes de potència i inversió, valorant la precisió del traçat gràfic i digital.
5.2.4 Construir corbes tècniques lligades al concepte de tangència amb precisió en els diferents enllaços.	5.2.4 Traçar corbes còniques i les seues rectes tangents aplicant propietats i mètodes de construcció amb eines digitals i sense.

Competència específica 3

Representar la realitat tridimensional sobre la superfície del pla mitjançant els diferents sistemes de representació, considerant la importància del dibuix en arquitectura, enginyeria, disseny i altres àmbits artístics.

1r Curs	2n Curs
5.3.1 Representar elements bàsics en l'espai mitjançant sistema dièdric, determinant la seua relació de pertinença, posició i distància.	5.3.1 Resoldre problemes geomètrics mitjançant abatiments, girs i canvis de pla, i obtenir vertaderes magnituds.
5.3.2 Solucionar problemes d'intersecció, paral·lelisme, perpendicularitat i distàncies en sistema dièdric.	5.3.2 Representar cossos geomètrics i de revolució aplicant els fonaments del sistema dièdric, així com seccions planes en aquests.
5.3.3 Definir elements i figures planes en sistema axonomètric i cònic, valorant la seua importància com a mètodes de representació espacial.	5.3.3 Recrear la realitat tridimensional mitjançant la representació de sòlids en perspectives axonomètriques i còniques, utilitzant els coneixements específics d'aquests sistemes de representació.
5.3.4 Representar i interpretar elements bàsics en el sistema acotat fent ús dels seus fonaments.	5.3.4 Desenvolupar projectes gràfics senzills d'arquitectura o topografia mitjançant el sistema acotat.
5.3.5 Valorar el rigor gràfic de les representacions i les aplicacions digitals basades en sistemes de representació.	5.3.5 Valorar el rigor gràfic de les representacions i la recreació digital de sòlids.

Competència específica 4

Documentar gràficament projectes arquitectònics i d'enginyeria, aplicant les normes UNO i ISO de manera apropiada i valorant la importància del croquis en la fase inicial d'un projecte.

1r Curs	2n Curs
---------	---------

5.4.1 Documentar gràficament objectes senzills mitjançant les seues vistes acotades aplicant la normativa UNO i ISO en la utilització de sintaxis, escales i formats, valorant la importància d'usar un llenguatge tècnic comú.	5.4.1 Elaborar la documentació gràfica apropiada per a projectes de diferents camps, formalitzant i definint dissenys tècnics de realització i plànols de conjunt, segons la normativa UNO i ISO.
5.4.2 Utilitzar el croquis i l'esbós com a elements de reflexió en l'aproximació i la indagació d'alternatives i solucions als processos de treball.	5.4.2 Emprar croquis per a l'estudi de talls, seccions i ruptures en el disseny de peces industrials.
5.4.3 Apreciar la netedat i claredat dels traçats, respectant les vistes mínimes necessàries.	5.4.3 Valorar la netedat, claredat i resolució de la delineació normalitzada.

Competència específica 5

Participar en projectes col·lectius de creació digital d'objectes i espais en dues i tres dimensions mitjançant l'ús de programes específics CAD, valorant les aportacions de tots els membres de l'equip.

1r Curs	2n Curs
5.5.1 Crear figures planes mitjançant programes informàtics de dibuix vectorial usant les eines que aporten i les tècniques associades.	5.5.1 Representar objectes i construccions mitjançant aplicacions CAD, valorant les possibilitats que aquestes eines aporten al dibuix i al treball col·laboratiu.
5.5.2 Representar digitalment sòlids tridimensionals mitjançant eines digitals 3D bàsiques.	5.5.2 Recrear virtualment peces en tres dimensions aplicant operacions algebraïques entre primitives per a la presentació de projectes en grup.
5.5.3 Dissenyar peces buscant la netedat i claredat de formes, utilitzant les eines CAD més adequades.	5.5.3 Dissenyar digitalment conjunts mecànics cuidant la presentació, la claredat i la simplicitat del producte final, així com la documentació tècnica necessària.

2.5.- DIBUIX ARTÍSTIC I I II

1r i 2n BATXILLER

1. Presentació

El dibuix és una forma d'expressió gràfica que plasma imatges sobre un suport pla, parlem d'una abstracció de la ment que permet fixar l'aparença de la forma. El dibuix és, així, un procés interactiu d'observació, reflexió i representació, que requereix una tècnica inicial i conèixer els seus fonaments, un exercici continu d'entrenament i pràctica.

Des d'aquest punt de vista, el dibuix pot considerar-se un mètode de treball en el qual s'afavoreix l'exploració, l'experimentació i la indagació. És important destacar els avanços que els i les artistes han aconseguit al llarg de la història aportant solucions als principals desafiaments de formulació gràfica. Així doncs, l'anàlisi de les seues obres ajuda l'alumnat a trobar camins diversos per a formular respostes a les preguntes que sorgeixen a les aules hui dia.

A més, el dibuix, com a llenguatge gràfic universal, ha sigut utilitzat per l'ésser humà per a transmetre idees, emocions, projectes, costums i cultura. En definitiva, a través del dibuix coneixem la història de la humanitat. També és el primer enllaç entre la idea i la seua representació gràfica, que dóna origen a les creacions artístiques, i que és imprescindible per al desenvolupament de totes les altres arts.

No obstant això, dibuixar no és només l'origen de gran quantitat de creacions artístiques, sinó que és també una forma d'expressió i comunicació, especialment dins del món que habitem, envoltat d'imatges i immers en la cultura visual.

D'aquesta manera, la matèria de Dibuix Artístic engloba els sabers que proporcionen a l'alumnat els recursos necessaris per a expressar idees, emocions i sentiments, a més de projectar la seua visió del món i reinventar la realitat que els envolta. Això és, d'aportar la seua identitat a les creacions artístiques, i al mateix temps, transmetre la seua essència.

Aquesta matèria ha sigut organitzada secundant-se en els aprenentatges de l'etapa anterior d'Educació Secundària Obligatòria recollits en la matèria d'Educació Plàstica Visual i Audiovisual del tercer curs, amb la intenció de garantir la seua necessària continuïtat i progressió. D'altra banda, les matèries de Dibuix Artístic I i II es relacionen de manera molt estreta amb altres assignatures que cursarà l'alumnat que trie la modalitat d'un batxillerat artístic en el qual l'alumnat comence una especialització, que li permeta encaminar-se a formacions artístiques superiors.

Tenint en compte aquests aspectes, un dels principals objectius de les matèries de Dibuix Artístic I i II és l'adquisició de destreses i tècniques necessàries, incloses les digitals, per a la seua aplicació en diferents projectes i àmbits. A més, es pretén fomentar la sensibilitat, l'experiència estètica i l'apreciació del patrimoni cultural, això és, descobrir el dibuix com a mitjà

d'expressió personal. Convé destacar que l'aprenentatge del Dibuix Artístic promou el desenvolupament de la sensibilitat, l'expressivitat, l'observació, l'anàlisi i la reflexió intrapersonal i sobre la realitat.

Les matèries de Dibuix Artístic I i II contribueixen de manera directa a l'adquisició de les competències clau, pel seu caràcter afavoridor de metodologies actives i cooperatives que transformen l'aprenentatge en una experiència significativa i promouen el desenvolupament de la creativitat tant en el marc de l'educació artística com per a qualsevol altra disciplina professional, per a facilitar d'aquesta manera la consecució dels objectius de l'etapa de batxiller.

D'aquesta manera, naixen les competències específiques de les matèries de Dibuix Artístic I i II, vinculades al desenvolupament de la Competències Clau, on destaca la seua relació amb la Competència Consciència i Expressió Culturals, la Competència Personal, social i d'aprendre a aprendre i la Competència emprenedora.

Així mateix, cal destacar que el dibuix promou el pensament crític, que fa a l'alumnat capaç de sintonitzar amb la realitat social i connectar amb els valors democràtics com són la pau, la igualtat, la perspectiva de gènere, el respecte a la diversitat, i la sostenibilitat. Juntament amb les metodologies actives i participatives que enriqueixen la dinàmica de les matèries de Dibuix Artístic I i II, atorguen a l'alumnat una eina poderosa per a abordar els desafiaments del segle XXI.

L'ordre de presentació de les competències específiques no ha d'entendre's com un mètode lineal de treball, ni com un element aïllat, sinó com un eix vertebrador de la resta dels components curriculars, que en conjunt culminaran amb la formació intel·lectual i humana indispensables per al futur personal, professional i social de l'alumnat.

Els sabers bàsics seleccionats són aquells que es consideren necessaris per a l'adquisició de les competències específiques. Els sabers bàsics es divideixen en set blocs fonamentals i, al llarg dels dos cursos de Batxillerat, adquireixen progressivament major profunditat. Així, durant el primer curs l'alumnat podrà conèixer les tècniques, materials i suports, indagar en l'ús d'aquests i experimentar amb aquests coneixements per a començar amb la creació artística, i en segon es completen els sabers bàsics i

s'aprofundeix en l'expressió artística, personal i en l'ús del dibuix com a base dels processos creatius valorant tant el procés com el producte final de cada obra en tots dos cursos.

Amb tot, es promourà la utilització de les TIC en el desenvolupament dels diversos projectes, afavorint l'ús de mitjans digitals en les diferents fases de desenvolupament d'aquests, com en l'avaluació i l'exposició. Així mateix, es promourà el coneixement de la normativa reguladora de la protecció de dades de caràcter personal, a fi d'evitar situacions de risc i vulnerabilitat de l'alumnat i del professorat, protegint els seus drets i llibertats fonamentals.

Finalment es presenten els criteris d'avaluació, orientats a conèixer el grau d'adquisició de cadascuna de les competències específiques de la matèria. Aquests criteris s'han definit per a les dues matèries de Dibuix Artístic I i II, assenyalant el nivell d'adquisició de les competències que seria esperable en cada curs i mantenint així la connexió i continuïtat entre tots dos.

De aquesta manera, caldria esperar que durant el primer curs l'alumnat conega les possibilitats del dibuix com a mètode, les tècniques, materials i suports, i que experimente amb aquests sabers per a començar amb la reinterpretació d'obres de referència o models visuals per a anar aproximant-se a la seua identitat i la creació artística, i en segon curs s'aprofundisca en aquests coneixements i es focalitze l'aprenentatge en l'expressió artística com a motor de comunicació personal, de reivindicació dels drets humans i com a base dels projectes amb els quals l'alumnat s'enfronte als reptes i desafiaments gràfics de l'actualitat social i cultural.

2.5.1.-Competències específiques

- Competència específica 1.

Identificar i analitzar la presència del dibuix en les diverses manifestacions culturals i artístiques valorant la seua aportació a totes aquestes, així com a altres àmbits disciplinars.

1 Descripció de la competència

Aquesta competència afavoreix el concepte de dibuix, interpretant-se com una forma de pensament i representació en tota la societat. Per això, identificar i analitzar la seua presència en les manifestacions o creacions artístiques de qualsevol lloc o època ajudaria l'alumnat a valorar-ho com una eina universal de coneixement, d'observació, de reflexió, de representació i d'expressió. El dibuix conté l'essència de l'ésser humà, és representatiu del seu autor o autora i per això, té un valor autònom com a obra d'art.

A més, reconèixer la pluralitat d'usos del dibuix vincularia l'alumnat amb diversos àmbits disciplinars, siguen aquests artístics o científics, concebant el dibuix com una eina interdisciplinària i afavorint el pensament crític sobre les seues funcions i intencionalitats.

Durant el primer curs seria esperable que l'alumnat coneguera les referències artístiques fins a la història contemporània per a aprofundir en aquesta última etapa durant el segon curs. A més, caldria esperar que l'alumnat estudiara durant el primer curs els canons de bellesa al llarg de la història de l'art per a així durant el segon curs poder aconseguir l'objectiu de la superació d'estereotips, i s'aprofundisca en la definició anatómica de la figura humana.

A més, durant el primer curs de Dibuix Artístic, l'alumnat hauria d'adquirir un bagatge de cultura audiovisual a través de les referències artístiques que li permeten, en segon curs, usar-lo a la seua voluntat i valorar-lo com a patrimoni cultural, prestant especial atenció a referències d'artistes femenines, tant històriques com contemporànies.

Finalment, és un objectiu ineludible del Dibuix Artístic que l'alumnat conjugara l'anàlisi amb el coneixement, mantenint una postura oberta i respectuosa, que afavoriria la consecució d'una consciència visual i el desenvolupament del delit en l'experiència estètica davant qualsevol manifestació cultural o artística.

- Competència específica 2.

Realitzar dibuixos a mà alçada, esbossos i encaixos, d'acord amb els fonaments de la proporció, la composició i la percepció visual, interpretant la

realitat i expressant idees, sentiments i emocions en obres de creació artística individuals o col·lectives.

Descripció de la competència

Aquesta competència busca desenvolupar en l'alumnat la capacitat d'interpretar la realitat o expressar idees pròpies a través del dibuix a mà alçada, integrant en aquest fet els conceptes de proporció, composició i percepció visual.

A través de l'experimentació pràctica, l'alumnat aprendria a incorporar i integrar els diferents fonaments de la proporció, la composició i la percepció en la seua identitat artística personal. El desenvolupament d'aquesta competència promouria l'adquisició de recursos per a representar propostes gràfiques de manera sensible mitjançant el desenvolupament d'esbossos, croquis i anotacions a mà alçada i al natural.

Durant el primer curs l'alumnat es desenvoluparà amb el dibuix a mà alçada per a la representació d'idees, conceptes o emocions, i treballaria sobre els fonaments de la composició i de la percepció visual a partir d'obres de referència, bidimensionals o tridimensionals.

En el segon curs l'alumnat aprofundiria en el treball de l'esbós i el dibuix a mà alçada, transferint els aspectes fonamentals d'aquesta fase inicial del treball a les creacions artístiques definitives dels seus processos creatius. A més, en finalitzar l'etapa de batxiller, l'alumnat hauria de poder emprar amb personalitat i destresa comunicativa el dibuix a mà alçada, així com poder fer servir els fonaments de la proporció, la composició i la percepció visual amb finalitat expressiva.

- Competència específica 3.

Elaborar propostes gràfiques i artístiques amb intenció expressiva o comunicativa emprant els elements del llenguatge visual amb esperit crític.

Descripció de la competència

Aquesta competència posa l'èmfasi en la generació de propostes visuals que empen els fonaments i els elements del llenguatge visual. L'alumnat de Dibuix Artístic I seria capaç d'elaborar a final del curs propostes gràfiques fent servir la forma: punt, recta i pla, i alguns fonaments del color, ja que partim dels coneixements previs que l'alumnat tindria després de finalitzar l'assignatura de tercer curs d'Educació Plàstica Visual i Audiovisual. L'alumnat de Dibuix Artístic II aprofundiria en tots aquests elements que es posen en pràctica durant el primer curs, i a més ampliaria tant en els continguts de color com en els relatius a la textura.

En finalitzar l'etapa de batxiller, l'alumnat hauria de ser capaç de fer servir amb personalitat i propietat qualsevol element bàsic del llenguatge visual, així com combinar-los de la manera més adequada segons la seua intenció comunicativa.

- Competència específica 4.

Representar el volum i la perspectiva en suports bidimensionals, analitzant el contrast de llums i ombres propis del clarobscur tant en obres de referència com en creacions artístiques.

Descripció de la competència.

Aquesta competència al·ludeix a la importància de representar el volum sobre un suport bidimensional mitjançant el dibuix. A través del desenvolupament d'aquesta competència, l'alumnat sabria representar en el primer curs espais i objectes en tres dimensions, mitjançant l'anàlisi de la forma dels objectes o espais, i la interacció de les llums, les ombres i els seus contrastos. D'aquesta manera, l'alumnat seria capaç de representar peces tridimensionals, mitjançant la tècnica del clarobscur, i començaria a emprar la perspectiva com a mitjà de representació i apropiació de l'espai. A més, l'alumnat practicaria l'anàlisi de la forma d'objectes i espais seguint obres i models de referència, tant bidimensionals com tridimensionals, i començaria amb la representació del clarobscur, així com també s'introduiria en la representació de la perspectiva.

En el segon curs, l'alumnat aprofundiria en aquestes habilitats i hauria de ser capaç de representar el volum amb destresa, així com d'aprofundir en les valoracions tonals, en els contrastos de llums i ombres i en l'aplicació de la perspectiva cònica en diferents àmbits disciplinars, tant des de l'anàlisi com especialment en obres de creació pròpies.

- Competència específica 5.

Experimentar amb les tècniques d'expressió artística, tradicionals, contemporànies i digitals, buscant diverses possibilitats en la realització de produccions gràfiques i projectes artístics, atesos els criteris de sostenibilitat i consum responsable.

Descripció de la competència.

Aquesta competència defineix la importància del procés d'experimentació amb diferents tècniques de dibuix, a partir d'uns coneixements bàsics i un catàleg d'eines, mitjans i suports, recollits en el currículum de la matèria d'Educació Plàstica Visual i Audiovisual de 3r d'ESO, amb independència que algun estudiant haguera pogut cursar l'optativa de 4t curs.

Per això, a través del desenvolupament d'aquesta competència, l'alumnat identificaria en primer lloc les possibilitats d'ús i expressives d'aquestes tècniques, i posteriorment seleccionaria les més afins a les seues intencions, explorant solucions creatives i alternatives en les representacions gràfiques que es plantegen i innovant en el seu ús per a aconseguir resultats personals.

D'aquesta manera, l'alumnat de Dibuix Artístic I finalitzaria el curs coneixent les propietats de diverses tècniques i suports, els seus usos i compatibilitats, i hauria realitzat creacions artístiques emprant aquestes tècniques.

D'igual manera, en Dibuix Artístic II, seria possible per a l'alumnat innovar en l'ús, experimentant amb les tècniques amb un objectiu personal, i han de ser capaços de plasmar identitat i personalitat amb els mitjans emprats.

- **Competència específica 6.**

Expressar idees, sentiments i emocions creant discursos visuals argumentats, planificant el procés de treball i prestant especial atenció en aquests a la promoció dels drets humans, la igualtat de gènere i el respecte a la diversitat.

Descripció de la competència.

Aquesta competència al·ludeix a la importància del procés de treball en els projectes de creació artística així com al producte final, i a la determinació del dibuix com a mètode fonamental per a elaborar-los. A través d'aquesta competència, en finalitzar l'etapa de batxiller, l'alumnat seria capaç d'argumentar les seues decisions en qualsevol projecte que implique un procés de creació, interpretant a més que la creació artística no és fruit de la casualitat, sinó d'un mètode ordenat de treball, en el qual les fases d'ideació, d'experimentació i de desenvolupament, són tangibles i formen part també del resultat final de l'obra.

A més, l'alumnat aprendria a argumentar les seues obres fonamentant-se en la base dels drets democràtics, justificant la integració, la col·laboració i el respecte.

Amb aquesta competència s'enriquiria també a l'alumnat a l'hora de generar propostes col·lectives, ja que la creació de projectes d'aquesta índole va més enllà de la producció material de les obres, perquè en el seu desenvolupament es requereixen habilitats d'argumentació de les idees,

la reflexió i l'anàlisi de tot el procés.

La utilització conscient i adequada del llenguatge específic de la matèria per part de l'alumnat contribuiria a l'elaboració de discursos clars i precisos, propiciaria un aprenentatge significatiu, i a més contribuiria al desenvolupament del pensament propi, crític i divergent, beneficiant-se així de la interacció que es produeix en les propostes col·lectives, tant en el sentit de l'organització com del producte final, independentment de l'àmbit en el qual es treballa.

2.5.2.-Sabers bàsics

Els sabers bàsics de les matèries de Dibuix Artístic I i II s'han seleccionat d'acord amb aquells que es consideren imprescindibles per a adquirir les competències específiques i s'han organitzat en set blocs, en els quals es va aprofundint al llarg dels dos cursos de Batxillerat. Els sabers dels diferents blocs s'han distribuït assenyalant els que són comuns a tots dos cursos i aquells que es treballarien només en un d'aquests. Així, durant el primer curs l'alumnat podrà conèixer les tècniques, materials i suports, indagar en l'ús dels mateixos i experimentar amb aquests coneixements per a començar amb la creació artística, i en segon es completen els sabers bàsics i s'aprofundeix en l'expressió artística, personal i en l'ús del dibuix com a base dels processos creatius.

- Bloc 1. Concepte i història del dibuix.

En el primer bloc “Concepte i història del dibuix”, es proposa un acostament al dibuix com a mitjà d'expressió, que ha tingut un paper fonamental en la història de l'art, la generació del patrimoni cultural, i que està íntimament lligat a diversos àmbits disciplinars com és l'estudi i representació de l'entorn natural o construït, o de la figura humana.

- Bloc 2. L'expressió gràfica i els seus recursos elementals.

En el segon bloc “L'expressió gràfica i els seus recursos elementals”, es facilita a l'alumnat una formació preparatòria sobre els elements propis de l'expressió gràfica i el seu llenguatge, a través de les seues qualitats comunicatives, i es pretén fomentar l'ús de les mateixes com a mitjà d'expressió. En el primer curs d'una manera més pràctica, i en el segon curs amb intencions comunicatives, aprofundint en els continguts del primer curs i dotant a les obres d'identitat personal amb finalitats expressives.

- Bloc 3. La percepció visual.

En el tercer bloc “La percepció visual”, s'estableixen les relacions del dibuix amb els mecanismes de percepció de la realitat, fonamental per a observar amb atenció, i poder així, recrear idees i entendre el món amb una visió global. En el primer curs es treballa sobre les nocions bàsiques a partir del perfil d'eixida de l'alumnat en EPVA de 3r d'ESO, i en el segon curs s'aprofundeix en la percepció visual lligada a altres blocs, com per exemple el del color, la composició, o la retentiva visual.

- Bloc 4. Composició i ordenació de l'espai.

En el quart bloc “Composició i ordenació de l'espai”, s'al·ludeix als principis bàsics per a la generació d'obres artístiques, des de la perspectiva del dibuix. S'integra a més el dibuix com a mètode de treball, d'anàlisi i de síntesi de la realitat. En aquest bloc també es relaciona el dibuix amb altres disciplines, especialment en el segon curs, com és la fotografia.

- Bloc 5. El volum: la llum, el clarobscur i la perspectiva.

El cinqué bloc “El volum: La llum, el clarobscur i la perspectiva” s'aproxima a l'alumnat a l'observació, anàlisi i representació de l'espai tridimensional, relacionant-lo tant amb obres d'art, com amb l'espai construït, la naturalesa, el paisatgisme o l'arquitectura.

- Bloc 6. Materials i tècniques d'expressió artística.

El sisé bloc “Materials i tècniques d'expressió artística”, proporciona a l'alumnat els coneixements sobre els elements amb els quals començar a treballar, la seua compatibilitat, els seus usos tradicionals i contemporanis, inclosos els mitjans digitals. En aquest bloc és fonamental, a més, la vinculació amb alguns dels desafiaments del segle XXI, com són la gestió dels residus, l'impacte mediambiental dels materials que es fan servir, el consum responsable.

Bloc 7: Projectes gràfics individuals i col·laboratius.

El seté bloc, “Projectes gràfics individuals i col·laboratius”, engloba aquells coneixements, destreses i actituds necessàries per a posar en pràctica els sabers d'altres blocs aplicats a la generació de projectes artístics de diferent índole, inclosos els treballs interdisciplinaris. En aquest bloc s'integra a més la importància del dibuix com a base d'un mètode de treball ordenat, especialment per a les disciplines artístiques, la integració de les referències culturals com a argument en la creació artística, i la planificació de les fases d'un projecte.

<ul style="list-style-type: none"> • Color local, tonal i ambiental. Usos del color en el dibuix. 	<p style="text-align: center;">X</p>	<p style="text-align: center;">X X X X</p>
<p>Bloc 3. La percepció visual. CE1, CE2, CE6.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Nivells d'iconicitat de la imatge. • Fonaments de la percepció visual. • Principis de la psicologia de la Gestalt. • Il·lusions òptiques • La retentiva i la memòria visual. 	<p style="text-align: center;">X X X X</p>	<p style="text-align: center;">X X X</p>

<ul style="list-style-type: none"> • El color associat a la línia. Art òptic i geomètric. • Espais positius i negatius de les formes. 		X
Bloc 4. Composició i ordenació de l'espai. CE1, CE2, CE6.		
<ul style="list-style-type: none"> • L'esbós o esborrany. • Encaix i proporció. • La composició com a mètode. L'equilibri compostiu. Direccions visuals. Aplicacions. • Sistemes d'ordenació en la sintaxi visual. Aplicacions. • Enquadrament i dibuix del natural. Relació amb la fotografia. 	X X X X	XXX X
Bloc 5. El volum: La llum, el clarobscur i la perspectiva. CE1, CE2, CE4, CE5, CE6.		
<ul style="list-style-type: none"> • La llum i el volum. • Tipus de llum i d'il·luminació. • Introducció al clarobscur. • Representació bàsica de l'espai en perspectiva. • Nocions bàsiques de la perspectiva artística. • Escales i claus tonals. • L'ombrejat i la taca. • El dibuix i la tridimensionalitat. • L'escorç. • La perspectiva. Aplicació de la perspectiva cònica al dibuix artístic. • Paisatgisme: espais interiors, exteriors, urbans i naturals. 	X X X X	XXXXX X
Bloc 6. Materials i tècniques d'expressió artística. CE5.		

<ul style="list-style-type: none"> • Terminologia i materials del dibuix. • Tècniques gràficoplàstiques, seques i humides. • Seguretat, toxicitat i compatibilitat dels materials i lestècniques gràficoplàstiques. • Programes de pintura i dibuix digital. • Dibuix vectorial. Eines d'edició d'imatges per a l'expressió artística. • El cos humà com a suport i com a instrument d'expressió artística. • Consum conscient i responsable dels materials de dibuix i expressió artística. • Cura de l'entorn de treball i respecte al medi ambient. 	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>	<p style="text-align: center;">XXX</p> <p style="text-align: center;">XXX</p>
<p>Bloc 7. Projectes gràfics individuals i col·laboratius.</p> <p>CE1, CE5, CE6.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • El dibuix com a mètode de treball. • Fases dels projectes gràfics. • La planificació del procés creatiu. El compromís i la constància en les fases del procés de treball. • La distribució de tasques en els projectes gràfics: Criteris de selecció a partir de les habilitats requerides i les necessitats del projecte. • Estratègies de selecció de tècniques, eines, mitjans i suports del dibuix adequats a diferents disciplines. • Estratègies d'avaluació de les fases i resultats de projectes gràfics. L'error com a oportunitat de millora i aprenentatge. 	<p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">X</p>	<p style="text-align: center;">XXX</p> <p style="text-align: center;">X</p> <p style="text-align: center;">XX</p>

2.5.4.-Situacions d' aprenentatge

En aquest apartat del document es presenten una sèrie de principis i criteris que poden orientar el disseny de les situacions d'aprenentatge a través d'uns contextos significatius, en els quals el mateix alumnat siga el protagonista del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Aquestes situacions d'aprenentatge haurien de connectar amb els desafiaments del segle XXI, per la qual cosa dins del context de la matèria de Dibuix Artístic s'han de fer servir referents i temàtiques de transcendència social i vincular els processos creatius amb els reptes del present com són: el consum responsable, el respecte al medi ambient i la gestió de residus, compromís ciutadà en l'àmbit local i global, la resolució pacífica de conflictes, la valoració de la diversitat personal i cultural, entre altres.

D'altra banda, el desenvolupament de creacions artístiques i culturals a partir de la matèria de Dibuix Artístic té una relació lligada al patrimoni artístic i cultural, local i global, com a font de coneixement i d'inspiració que requereix una percepció directa i activa de les manifestacions artístiques locals. D'aquesta manera, s'afavoreix el desenvolupament de la identitat cultural de l'alumnat i es contribueix a entendre el patrimoni com a agent de cohesió social, creant un vincle cultural i fomentant els valors democràtics de la societat i la seua memòria històrica.

L'assignatura de Dibuix Artístic ha de treballar l'equilibri entre el rigor acadèmic en l'ús de les diverses tècniques i materials i l'expressió artística; per això s'ha de fomentar la reflexió, la creativitat i el criteri estètic, valorant el procés com a vehicle d'aprenentatge i concebant l'error com una oportunitat per a continuar aprenent.

Cal destacar, per tant, que seria convenient afavorir aquest estudi transcendent les barreres de l'aula i connectant l'escola amb contextos artístics socials i exteriors, com els museus, les exposicions i les rutes culturals. La figura d'un coordinador cultural pot facilitar la gestió d'aquestes connexions, que, en definitiva, són una manera de dinamitzar el context tradicional d'aprenentatge i fomentar la curiositat de l'alumnat per la cultura i els referents artístics. Així, l'alumnat podrà participar en activitats culturals i artístiques fora de les aules, amb la qual cosa s'enriquirà de l'entorn natural i

construït, per a incrementar el vincle de l'alumnat amb la societat en la qual habita, i per a determinar un punt de vista pràctic i real als continguts treballats a l'aula.

Per a contribuir a la sostenibilitat, i en connexió amb els ODS, s'ha de realitzar un exercici de reflexió sobre els diferents materials, el seu ús, el seu consum i l'impacte mediambiental que provoquen, per la qual cosa es recomana la utilització de materials sostenibles i reciclats a l'aula, i en cas no poder ser, atendre el consum responsable dels materials que no puguin ser reutilitzats.

S'ha de tindre en compte la diversitat personal i cultural dins de l'aula com una oportunitat per a ampliar referents i explorar els matisos que proporciona introduir en un espai multitud de cultures diverses que fomenten diferents punts de vista a reptes comuns, integrant les experiències personals de l'alumnat i les seues vivències per a establir vincles amb els sabers bàsics i les competències específiques de l'àrea .

Amb l'objectiu d'atendre la diversitat d'interessos i necessitats de l'alumnat, s'incorporaran els principis del disseny universal, assegurant-nos que no existeixen barreres que impedisquen l'accessibilitat física, cognitiva, sensorial i emocional per a garantir la seua participació i el seu aprenentatge.

A més, s'ha de valorar la possibilitat de fer servir una varietat metodològica, aprofitant que en les matèries de caràcter aplicat no existeix un resultat únic, per a garantir l'atenció a la diversitat de l'alumnat. S'han de plantejar enunciats o activitats que permeten a l'alumnat debatre i reflexionar, explorar totes les fases del procés creatiu, incorporar les seues vivències personals per a integrar l'emoció en el procés i establir així vincles significatius amb els sabers bàsics i les competències específiques.

El desenvolupament de creacions artístiques col·lectives fomenta la participació i el diàleg implicant l'alumnat en processos de treball que requereixen cooperació. S'ha de potenciar l'arribada a acords per mitjans dialogats fomentant la cultura democràtica i el llenguatge oral en l'expressió d'opinions, posicionaments i emocions, i el respecte per les idees alienes.

S'ha de fomentar, al seu torn, una gestió saludable de la incertesa i del control del procés creatiu, a fi de normalitzar que el resultat final pugui

ser diferent del que s'espera o fins i tot que patisca transformacions respecte de la idea inicial.

El clima de l'aula ha de propiciar, per tant, un espai on el sentit emprenedor, la cooperació i el pensament crític i divergent siguin l'eix vertebrador de l'assignatura, contribuint al fet que l'alumnat desenvolupi la seua autoestima, la seua autonomia i pugui enfrontar-se amb recursos a situacions presents o futures.

2.5.5.- Criteris d' avaluació

- Competència específica 1.

Identificar i analitzar la presència del dibuix en les diverses manifestacions culturals i artístiques valorant la seua aportació a totes aquestes, així com a altres àmbits disciplinars.

1r curs	2n curs
5.1.1. Reconèixer la funció del dibuix com a llenguatge universal, identificant-lo en diferents manifestacions culturals i artístiques.	5.1.1 Identificar la presència del dibuix en diversos contextos visuals i audiovisuals, valorant la seua capacitat comunicativa.
5.1.2. Analitzar el llenguatge, les tècniques i procediments del dibuix en diferents propostes artístiques, identificant els canvis produïts en elles segons les diferents etapes històriques.	5.1.2 Explicar les múltiples funcions del dibuix en diferents manifestacions culturals i artístiques, analitzant el seu ús en obres de diferents àmbits disciplinars.
5.1.3. Indagar en els cànons i proporcions de l'anatomia humana al llarg de la història, valorant el dibuix com a eina per a la representació del cos humà i la seua diversitat.	5.1.3 Representar amb destresa la figura humana, atesos els cànons i proporcions de l'ésser humà al llarg de la història, així com a la seua diversitat anatòmica.

	5.1.4 Argumentar la importància del patrimoni cultural i artístic com a element essencial de la identitat personal, i com a llegat universal.
--	---

- Competència específica 2.

Realitzar dibuixos a mà alçada, esbossos i encaixos, d'acord amb els fonaments de la proporció, la composició i la percepció visual, interpretant la realitat i expressant idees, sentiments i emocions en obres de creació artística individuals o col·lectives.

1r curs	2n curs
5.2.1. Fer servir el dibuix a mà alçada i l'esbós com a eina integrant l'encaix i la proporció en obres de referència, bidimensionals o tridimensionals.	5.2.1 Dibuixar amb destresa la realitat mitjançant esbossos i esbossos, desenvolupant una expressió pròpia, espontània i creativa, i estimulant la memòria visual.
5.2.2. Identificar els fonaments de la composició analitzant obres de referència, bidimensionals o tridimensionals.	5.2.2 Realitzar creacions artístiques individuals o col·lectives d'acord amb els fonaments de la proporció i la composició.
5.2.3. Analitzar obres de referència d'acord amb els mecanismes de la percepció visual, les seues lleis i principis.	5.2.3 Realitzar obres de creació pròpia emprant amb criteri els mecanismes de la percepció visual, les seues lleis i principis.
5.2.4 Experimentar amb els principis de la composició i ordenació dels elements en l'espai, emprant-los amb intencions comunicatives i expressives en produccions artístiques individuals o col·lectives.	5.2.4 Dissenyar composicions bidimensionals, figuratives o abstractes, explorant la percepció i ordenació de l'espai.

	5.2.5 Transferir les idees treballades en esbossos a propostes definitives, plasmant les seues qualitats expressives en les produccions artístiques individuals o col·lectives.
--	---

- Competència específica 3.

Elaborar propostes gràfiques i artístiques amb intenció expressiva o comunicativa emprant els elements del llenguatge visual amb esperit crític.

1r curs	2n curs
5.3.1 Reconèixer els elements del llenguatge visual atenent la seua diversitat i les seues possibilitats expressives.	5.3.1 Analitzar les diverses possibilitats expressives dels elements del llenguatge visual: forma, textura i color, aplicant-los a obres de creació artística individuals o col·lectives.
5.3.2 Fer servir els elements del llenguatge visual: punt, línia, pla i color, entre altres, en l'anàlisi d'obres de referència	5.3.2 Experimentar amb les possibilitats gràfiques de les formes, colors i textures, aportant identitat personal al procés creatiu.
5.3.3 Aplicar la teoria del color i els seus usos culturals en l'anàlisi d'obres de referència i utilitzar-la en creacions individuals o col·lectives.	5.3.3 Integrar els fonaments dels contrastos de color i de la textura visual i tàctil creant produccions artístiques.
5.3.4 Integrar els elements del llenguatge visual realitzant produccions artístiques individuals o col·lectives.	5.3.4 Crear amb sensibilitat i autonomia produccions artístiques aplicant els elements del llenguatge visual.

- Competència específica 4

Representar el volum i la perspectiva en suports bidimensionals, analitzant el contrast de llums i ombres propis del clarobscur tant en obres de referència com en creacions artístiques.

1r curs	2n curs
5.4.1 Fer servir els fonaments bàsics del clarobscur en la representació del volum en obres bidimensionals.	5.4.1 Fer servir les escales i les claus tonals, en les creacions gràfiques per a representar el volum.
5.4.2 Reproduir obres de referència analitzant la forma, i els conceptes de contrast i clarobscur.	5.4.2 Representar gràficament el volum i l'espai tridimensional, emprant mitjans i tècniques aplicables al clarobscur.
5.4.3 Representar el volum en creacions artístiques individuals o col·lectives experimentant els fonaments bàsics del clarobscur.	5.4.3 Experimentar amb els valors plàstics del clarobscur generant una intenció comunicativa i expressiva en la creació artística.
5.4.4 Descriure l'espai tridimensional aplicant la perspectiva en el dibuix.	5.4.4 Dibuixar perspectives en representacions gràfiques, ateses les proporcions i il·luminació, entre altres.

- Competència específica 5

Experimentar amb les tècniques d'expressió artística, tradicionals, contemporànies i digitals, buscant diverses possibilitats en la realització de produccions gràfiques i projectes artístics reflexionant sobre la sostenibilitat i el consum responsable.

1r curs	2n curs
5.5.1 Identificar les diferents tècniques, eines, i suports, distingint les seues compatibilitats i apreciand les seues possibilitats expressives.	5.5.1 Emprar amb destresa diferents tècniques, eines i suports, tradicionals i contemporànies, atenent

	lesseues compatibilitats per a dissenyar produccions artístiques.
5.5.2 Experimentar amb diferents tècniques, eines i suports, representant la realitat o analitzant referències artístiques.	5.5.2 Seleccionar les tècniques, eines i suports més adequats en funció de la intencionalitat expressiva de les obres de creació artística, i aplicant un consum responsable.
5.5.3 Indagar en les diferents tècniques eines i suports en la creació d'obres artístiques atenent el seu impacte mediambiental.	5.5.3 Innovar en l'ús de tècniques, eines i suports per a la representació de dissenys o creacions artístiques.
5.5.4 Fer servir eines digitals aplicades al dibuix i al disseny per a la creació de productes artístics.	5.5.4 Analitzar el cos humà com a suport i com a instrument d'expressió artística, integrant-ho en les creacions gràfiques i apreciand el seu valor en les propostes artístiques contemporànies.

- Competència específica 6

Expressar idees, sentiments i emocions creant discursos visuals argumentats, planificant el procés de treball i prestant especial atenció en aquests a la promoció dels drets humans, la igualtat de gènere i el respecte a la diversitat.

1r curs	2n curs
5.6.1 Emprar la terminologia específica de l'àrea per a argumentar la intenció expressiva.	5.6.1 Exposar de manera respectuosa, el procés de creació d'un projecte gràfic, individual o col·lectiu, argumentant les decisions plàstiques i els recursos emprats.
5.6.2 Fer servir la pràctica creativa per a comunicar i expressar idees, sentiments i emocions, valorant el procés i el resultat final.	5.6.2 Transmetre idees, sentiments i emocions de manera respectuosa i inclusiva, utilitzant la creació artística com a mitjà d'expressió, valorant el procés i el resultat

	final.
5.6.3 Planificar el procés creatiu, individual o col·lectiu, aplicant un mètode de treball estructurat i ordenat.	5.6.3 Dissenyar produccions gràfiques col·lectives, planificant un mètode de treball i valorant les propostes compartides.
5.6.4 Reproduir obres de referència, incloses les contemporànies, analitzant els valors d'igualtat de gènere i el respecte a la diversitat.	5.6.4 Crear produccions gràfiques individuals o col·lectives promovent els valors democràtics, la igualtat de gènere i el respecte a la diversitat.

5.- UNITATS DIDÀCTIQUES

5.1.- ORGANITZACIÓ

ESO

PROPOSTA D'ACTIVITATS PER UNITATS

1r d'ESO. LABORATORI DE CREACIÓ AUDIOVISUAL

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS
U 1. I TU QUÈ MIRES?	• Taumàtrop
	• Drac tridimensional
	• Flip Book
U 2. TENS MOLT QUE DIR	• Còmic
U 3. TENS UN MÓN PER MOSTRAR	• Zootrop
	• Animació. Curtmetratge amb Stop Motion

2n d'ESO ED. PLÀSTICA , VISUAL I AUDIOVISUAL

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS
U 1. TRAÇATS BÀSICS	<ul style="list-style-type: none">• Paral·leles i perpendiculars
	<ul style="list-style-type: none">• Làmines de pràctica traçats bàsics (3 Làmines)
	<ul style="list-style-type: none">• Logo Adidas o pallaso (Teorema de Tales, proporcionalitat)
U 2. PUNT, LÍNIA, PLA I TEXTURA	<ul style="list-style-type: none">• Calidocicle (punt i línia i triangulació) o treball de punt i línia
	<ul style="list-style-type: none">• Creació d'espai amb circumferències amb textures "frotatge" i estampacions o aiguades, o treball de textures.
U 3 i 4. TRIANGLES, QUADRILÀTERS I POLÍGONS INSCRITS	<ul style="list-style-type: none">• Làmines de traçat. (6 Làmines)
	<ul style="list-style-type: none">• Aplicació pràctica de polígons o polígons estrellats en dibuix o cartolina.
U 5. COLOR	<ul style="list-style-type: none">• Cercle (12 colors)
	<ul style="list-style-type: none">• Escales (cares amb quadricula) o paper vidre amb ceres Manley
U 6. FORMA I COMPOSICIÓ. EL CLAROBSCUR	<ul style="list-style-type: none">• El bodegó de Morandi o treball d'ombres
U 7. Ritme i COMPOSICIÓ	<ul style="list-style-type: none">• Simetria amb cartolina
	<ul style="list-style-type: none">• Superposició : treball amb plantilles per dins i per fora "Estrelles"
U 8. PERCEPCIÓ VISUAL	<ul style="list-style-type: none">• Il·lusions òptiques

3r d'ESO ED. PLÀSTICA , VISUAL I AUDIOVISUAL

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS PROPOSATS
U 1. TRAÇATS GEOMÈTRICS BÀSICS	<ul style="list-style-type: none">• Treball de les inicials amb paral·leles
	<ul style="list-style-type: none">• Làmina del pallaso per practicar traçats fonamentals
U 2. FORMA I PROPORCIÓ. POLÍGONS A ESCALA	<ul style="list-style-type: none">• Polígons a partir del costat. Logotips.
	<ul style="list-style-type: none">• Estrella de fils o composició de polígons estrellats
U 3. PUNT, LÍNIA, PLA I TEXTURA	<ul style="list-style-type: none">• Animal amb línia modular o Cara amb línia modular de fons
	<ul style="list-style-type: none">• Cara amb plans de color (sobre foto de revista i sobre la seua cara)
U 4. TANGÈNCIES, CORBES TÈCNIQUES I	<ul style="list-style-type: none">• Làmines pràctica (3 làmines)
	<ul style="list-style-type: none">• Aplicació pràctica

ESPIRALS	
U 5. COLOR	<ul style="list-style-type: none"> • Projecte per a treballar el to, el valor i la saturació
U 6. FORMA I COMPOSICIÓ. EL MÒDUL	<ul style="list-style-type: none"> • La forma humana (treball en els temes anteriors)
U 7. ANÀLISI DE LA IMATGE FOTOGRÀFICA	<ul style="list-style-type: none"> • Aspectes compositius, lleis compositives (treball en els temes anteriors)
U 8. SISTEMES DE REPRESENTACIÓ. ESPAI I VOLUM	<ul style="list-style-type: none"> • Representació de vistes dièdriques
	<ul style="list-style-type: none"> • Representació perspectiva isomètrica
	<ul style="list-style-type: none"> • Representació perspectiva cavallera

4rt d'ESO EXPRESSIÓ ARTÍSTICA

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS PROPOSATS
U 1. HOMENANTGEM A ESCHER .XARXES MODULARS	<ul style="list-style-type: none"> • Treball investigació :Xarxes modulars Escher • Creació d'un mosaic a partir d'un mòdul propi
U 2. DISSENYEM UNA SANEFÀ.	<ul style="list-style-type: none"> • Repàs de Polígons i del concepte d'escala • Sanefa polígons estrellats
U 3. JUGUEM AMB LA LLUM I L'OMBRA ELEMENTS GRAFICOPLÀSTICS: LÍNIA I TEXTURES	<ul style="list-style-type: none"> • Dibuix en blanc i negre a partir d'una fotografia (aplicació grisos i trama)
U 4. DIBUIXEM PERSONANTGES DE LEGO. TANGÈNCIES I CORBES TÈCNIQUES	<ul style="list-style-type: none"> • Lamines repàs
	<ul style="list-style-type: none"> • Dossier tangències,
	<ul style="list-style-type: none"> • Aplicació pràctica. Reinterpretació d'un personatge de LEGO
U 5. LI POSSEM COLOR	<ul style="list-style-type: none"> • Disseny logotip
	<ul style="list-style-type: none"> • Manipulació d'imatges, tècniques... • Projectes, concursos • Autoretrat escala monocromàtica
	<ul style="list-style-type: none"> • Fonaments dels Sistemes de representació: Isomètrica, Cavallera i Sistema Cònic. • Disseny casa partint d'un cub en isomètrica i cavallera
U 6. TENIM PERSPECTIVA.	<ul style="list-style-type: none"> • Ciutat en Isomètrica • Edifici en Cònica Frontal i obliqua
	<ul style="list-style-type: none"> • Tècniques d'estampació. Gravats en linòleum
U 7. FORMEN PART DE LA FESTA DEL LLIBRE	<ul style="list-style-type: none"> • Tècniques d'estampació. Gravats en linòleum
	<ul style="list-style-type: none"> • Taulells ceràmics

4rt d'ESO TALLER PROJECTE INTERDISCIPLINARI

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS PROPOSATS
PROJECTE DECORACIÓ ELEMENTS AL PATI	<ul style="list-style-type: none">• Mural pictòric a diferents elements del pati• Pintar bancs de fusta• Pintar fons de ferro• Difusió dels treballs mitjançant l'aplicació Sway
PROJECTE MURAL PER A LA BIBLIOTECA	<ul style="list-style-type: none">• Gran mural sobre taulers de fusta
PROJECTE VINILS PORTES DEL CORREDOR	<ul style="list-style-type: none">• Disseny i composició artística per les portes de vidre
PROJECTE TEATRE DEPART. ANGLÉS	<ul style="list-style-type: none">• Atrezzo per una obra de teatre
PROJECTE SENYALITZACIÓ IES	<ul style="list-style-type: none">• Taulells ceràmics per anomenar les aules temàtiques de l'IES, els despatxos, etc..

DIBUIX TÈCNIC I - 1r BATXILLERAT

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS PROPOSATS
UNITAT 1: TRAÇATS FONAMENTALS EN EL PLA	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 2: TRAÇATS DE POLÍGONS	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica
UNITAT 3: PROPORCIONALITAT, SEMBLANÇA I ESCALES	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 4: TRANSFORMACIONS GEOMÈTRIQUES	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 5: TRAÇATS DE TANGÈNCIES	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 6: CORBES TÈCNIQUES	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 7: SISTEMES DE REPRESENTACIÓ	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 8: SISTEMA DIÈDRIC: PUNT, RECTA I PLA	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 9: SISTEMA DE PLANS ACOTATS	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 10: SISTEMA AXONOMÈTRIC	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 11: SISTEMA DE PERSPECTIVA CAVALLERA	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 12: SISTEMA CÒNIC	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.
UNITAT 13: PERSPECTIVA CÒNICA	<ul style="list-style-type: none">• Teoria i pràctica.

UNITAT 14: NORMALITZACIÓ I CROQUITZACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 15: VISTES, TALLS I SECCIONS	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 16: ACOTACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.

DIBUIX TÈCNIC II 2n BATXILLERAT

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS PROPOSATS
UNITAT 1: TRAÇATS EN EL PLA	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 2: TRAÇAT DE TANGÈNCIES	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 3: CORBES CÒNIQUES	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 4: CORBES TÈCNIQUES	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 5: TRANSFORMACIONS GEOMÈTRIQUES	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
TANCAMENT BLOC I	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 6: SISTEMA DIÈDRIC	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 7: MÈTODES EN SISTEMA DIÈDRIC	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 8:: FIGURES EN SISTEMA DIÈDRIC	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 9: POLIEDRES REGULARS EN SISTEMA DIÈDRIC	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 10: SISTEMA AXONOMÈTRIC	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 11: SISTEMA DE PERSPECTIVA CAVALLERA	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 12: SISTEMA DE PLANS ACOTATS	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
TANCAMENT BLOC II	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 13: PROJECTES	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.
UNITAT 14: DIBUIX TÈCNIC ASSISTIT POR ORDINADOR	<ul style="list-style-type: none"> • Teoria i pràctica.

DIBUIX ARTÍSTIC I 1r BATX

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS PROPOSATS
1. L'EXPRESSIÓ GRÀFICA I ELS SEUS RECURSOS ELEMENTALS	<ul style="list-style-type: none">• Tècnica seca: llapis compost blanc sobre cartolina negra• Taulells ceràmics amb barres compostes.• Creació d'una composició : Tècnica del esgrafiat
2. LA COMPOSICIÓ I ORDENACIÓ DEL ESPAI	<ul style="list-style-type: none">• Dibuix de encaix. Dibuixar a mà alçada objectes i espais de l'entorn quotidià i representar composicions personals• Composició ceràmica de gres i vidre
3. EL VOLUM, LA LLUM , EL CLAROBSCUR I LA PERSPECTIVA	<ul style="list-style-type: none">• Dibuix de trama i línia, diferents formes de crear volum a una esfera• Tècniques humides: les taques , el negatiu: traure blancs amb lleixiu
4. TÈCNIQUES D'EXPRESSIÓ ARTÍSTICA	<ul style="list-style-type: none">• Monotips de acuarel.la líquida• "Rentat" temperes i tinta xinesa
5. PROJECTES GRÀFICS INDIVIDUALS O COLECTIUS	<ul style="list-style-type: none">• Projecte per a la "festa del Llibre"

DIBUIX ARTÍSTIC II 2n BATX

UNITAT DIDÀCTICA	TREBALLS PROPOSATS
1.DEL CAP AL PAPER. TÈCNIQUES D'EXPRESSIÓ ARTÍSTICA. LA PERCEPCIÓ VISUAL. COLOR I COMPOSICIÓ	<ul style="list-style-type: none">• Creació d'una composició de temàtica lliure utilitzant la tècnica de l'esgrafiat (ceres Manley, tinta xina)• Projecte Mural IES.• Primera Fase: Realització i concreció del projecte col.lectiu "Mural 25 fent Serra Mariola". Treball

	<p>individual del projecte: Pluja d'idees, esbossos, propostes, materials...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posta en comú i elecció del projecte a realitzar.
<p>2.MANS A L'OBRA!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projecte Mural IES. • Segona Fase del projecte "Mural 25 fent Serra Mariola. • Elaboració, preparació i construcció i, en l'aula-taller, dels diferents elements ceràmics del mural per al posterior muntatge. • Preparació dels materials necessaris per l'execució del mural. • Execució del Mural en el mur proposat.
<p>3.MIRA, OBSERVA, CREA.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • La representació del cos humà. Representació del cos humà en totes les seues interpretacions, concretes i abstractes, utilitzant diferents tècniques per a la realització de les diferents propostes, amb diferents tècniques, seques i humides: carbonet (clarobscur), lleixiu, nogalina, llavtas, monotips, gravat, pastís... • Les titelles. Realització de titelles amb gomaespuma.

5.2.- DISTRIBUCIÓ TEMPORAL

ESO

SEQÜENCIACIÓ D'UNITATS DIDÀCTIQUES :

LABORATORI DE CREACIÓ AUDIOVISUAL 1r ESO (2 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORITZACIÓ
UNITAT 1: I TU QUÈ MIRES?	20 sessions
UNITAT 2: TENS MOLT QUE DIR!	20 sessions
UNITAT 3: TENS UN MON QUE MOSTRAR!	20 sessions
TOTAL	60 sessions

EDUCACIÓ PLÀSTICA VISUAL I AUDIOVISUAL 2n ESO (2 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORITZACIÓ
UNITAT 1: TRAÇATS BÀSICS	7 sessions
UNITAT 2: PUNT, LÍNIA, PLA I TEXTURA	9 sessions
UNITAT 3: TRIANGLES	5 sessions
UNITAT 4: QUADRILÀTERS I POLÍGONS	8 sessions
UNITAT 5: EL COLOR	9 sessions
UNITAT 6: FORMA I COMPOSICIÓ	6 sessions
UNITAT 7: RITME I COMPOSICIÓ	8 sessions
UNITAT 8: PERCEPCIÓ VISUAL	8 sessions
TOTAL	60 sessions

EDUCACIÓ PLÀSTICA VISUAL I AUDIOVISUAL 3r ESO (2 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORITZACIÓ
UNITAT 1: TRAÇATS GEOMÈTRICS BÀSICS	8 sessions
UNITAT 2: FORMA I PROPORCIÓ. POLÍGONS A ESCALA	8 sessions
UNITAT 3: PUNT, LÍNIA, PLA I TEXTURA	8 sessions
UNITAT 4: TANGÈNCIES, CORBES TÈCNIQUES I ESPIRALS	8 sessions
UNITAT 5: EL COLOR	8 sessions

UNITAT 6: . FORMA I COMPOSICIÓ. EL MÒDUL	6 sessions
UNITAT 7: ANÀLISI DE LA IMATGE FOTOGRÀFICA	6 sessions
UNITAT 8: SISTEMES DE REPRESENTACIÓ. ESPAI I VOLUM	8 sessions
TOTAL	60 sessions

EXPRESSIÓ ARTÍSTICA 4rt ESO (3 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORITZACIÓ
UNITAT 1: DISSENYEM UNA SANEFÀ	10 sessions
UNITAT 2: HOMENANTGEM A ESCHER	10 sessions
UNITAT 3: JUGUEM AMB LA LLUM I L'OMBRA	10 sessions
UNITAT 4: DIBUIXEM PERSONANTGES DE LEGO	10 sessions
UNITAT 5: LI POSSEM COLOR	10 sessions
UNITAT 6: TENIM PERSPECTIVA	15 sessions
UNITAT 7: FORMEN PART DE LA FESTA DEL LLIBRE	25 sessions
TOTAL	90 sessions

TALLER PROJECTE INTERDISCIPLINARI 4rt ESO (2 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORITZACIÓ
PROJECTE DECORACIÓ ELEMENTS AL PATI	1r Trimestre
PROJECTE MURAL PER A LA BIBLIOTECA	1r Trimestre
PROJECTE VINILS PORTES DEL CORREDOR	2n Trimestre
PROJECTE TEATRE DEPART. ÀNGLES	3r Trimestre
PROJECTE SENYALITZACIÓ IES	3r Trimestre
TOTAL	60 sessions

BATXILLERAT

DIBUIX TÈCNIC I - 1r BATXILLERAT (4 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORALITZACIÓ
UNITAT 1: TRAÇATS FONAMENTALS EN EL	5 sessions

PLA	
UNITAT 2: TRAÇATS DE POLÍGONS	7 sessions
UNITAT 3: PROPORCIONALITAT, SEMBLANÇA I ESCALES	7 sessions
UNITAT 4: TRANSFORMACIONS GEOMÈTRIQUES	7 sessions
UNITAT 5: TRAÇATS DE TANGÈNCIES	7 sessions
UNITAT 6: CORBES TÈCNIQUES	8 sessions
TANCAMENT BLOC I	3 sessions
UNITAT 7: SISTEMES DE REPRESENTACIÓ	6 sessions
UNITAT 8: SISTEMA DIÈDRIC: PUNT, RECTA I PLA	9 sessions
UNITAT 9: SISTEMA DE PLANS ACOTATS	5 sessions
UNITAT 10: SISTEMA AXONOMÈTRIC	9 sessions
UNITAT 11: SISTEMA DE PERSPECTIVA CAVALLERA	6 sessions
UNITAT 12: SISTEMA CÒNIC	6 sessions
UNITAT 13: PERSPECTIVA CÒNICA	6 sessions
TANCAMENT BLOC II	3 sessions
UNITAT 14: NORMALITZACIÓ I CROQUITZACIÓ	5 sessions
UNITAT 15: VISTES, TALLS I SECCIONS	6 sessions
UNITAT 16: ACOTACIÓ	6 sessions
TANCAMENT BLOC III	3 sessions
ANNEX. INSTRUMENTS DE DIBUIX	2 sessions
ANNEX. DISSENY ASSISTIT PER ORDINADOR	3 sessions
TOTAL	120 sessions

DIBUIX TÈCNIC II 2n BATXILLERAT (4 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORALITZACIÓ
UNITAT 1: TRAÇATS EN EL PLA	8 sessions
UNITAT 2: TRAÇAT DE TANGÈNCIES	7 sessions
UNITAT 3: CORBES CÒNIQUES	7 sessions
UNITAT 4: CORBES TÈCNIQUES	5 sessions
UNITAT 5: TRANSFORMACIONS GEOMÈTRIQUES	7 sessions
TANCAMENT BLOC I	3 sessions
UNITAT 6: SISTEMA DIÈDRIC	11 sessions
UNITAT 7: MÈTODES EN SISTEMA DIÈDRIC	11 sessions
UNITAT 8:: FIGURES EN SISTEMA DIÈDRIC	11 sessions
UNITAT 9: POLIEDRES REGULARS EN SISTEMA DIÈDRIC	7 sessions
UNITAT 10: SISTEMA AXONOMÈTRIC	10 sessions
UNITAT 11: SISTEMA DE PERSPECTIVA CAVALLERA	8 sessions
UNITAT 12: SISTEMA DE PLANS ACOTATS	7 sessions
TANCAMENT BLOC II	3 sessions
UNITAT 13: PROJECTES	5 sessions
UNITAT 14: DIBUIX TÈCNIC ASSISTIT POR ORDINADOR	7 sessions
TANCAMENT BLOC III	3 sessions
TOTAL	120 sessions

DIBUIX ARTÍSTIC I 1r BATXILLERAT (4 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORALITZACIÓ
1.L'EXPRESSIÓ GRÀFICA I ELS SEUS RECURSOS ELEMENTALS	15 sessions
2. LA COMPOSICIÓ I ORDENACIÓ DE L'ESPAI	25 sessions
3. EL VOLUM, LA LLUM, EL CLAROBSCUR I LA PERSPECTIVA	25 sessions
4. TÈCNiques D'EXPRESSIÓ ARTÍSTICA	25 sessions
5. PROJECTES GRÀFICS INDIVIDUALS I COLECTIUS	30 sessions
TOTAL	120 sessions

DIBUIX ARTÍSTIC II 2n BATXILLERAT (4 hores setmanals)

UNITAT DIDÀCTICA	TEMPORALITZACIÓ
1. DEL CAP AL PAPER. Tècniques d'expressió artística. La percepció visual. Color i composició.	40 sessions
2. MANS A L'OBRA!	49 sessions
3. MIRA, OBSERVA, CREA.	28 sessions
TOTAL	117 sessions

4.- METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES:

4.1.- METODOLOGIA GENERAL I ESPECÍFICA

ESO

En el 1r Cicle de l'ESO és convenient començar per l'estudi de l'esbós com configurador de formes. La comprensió de les formes i figures geomètriques pot fer-se en un primer moment a través de l'estudi de conceptes geomètrics senzills, associant després estos conceptes a les seues aplicacions en objectes simples, treballs de mòduls tractant l'estructura i l'organització de les formes; després es tractaria l'esbossa com a element expressiu, contorn de formes, configurador de textures... procurant que els alumnes/as s'esforcen a crear composicions lliures, treballant amb materials atractius que els motiven i estimulen la seua creativitat.

En el que es refereix al tema del color, partirem de l'estudi dels colors primaris i l'obtenció dels secundaris, les gammes cromàtiques..., i els iniciarem al simbolisme cultural del color. En aquest cicle és convenient iniciar l'estudi de l'espai i de la seua representació a través de treballs sobre la configuració espacial, partint d'agrupacions per contrast i analogia de formes, diferències de tamany, superposicions, gradacions... sense arribar a tractar les lleis i els regles de la perspectiva que resulta de difícil comprensió en esta edat.

A través d'estes tasques d'anàlisi i experimentació convé motivar els alumnes/as perquè elaboren formes visuals i plàstiques a partir dels seus propis mitjans, realitzen experiències que desenrotllen la memòria visual, fomenten la seua imaginació arribant a crear imatges noves, sense la repetició d'estereotips.

En el segon cicle, segueix sent molt important el desenrotllament de la creativitat i l'expressivitat. Per a estimular estos aspectes és convenient que l'aprenentatge siga significatiu, demostrant que el llenguatge visual i plàstic està relacionat amb el nostre entorn i la nostra societat.

Un altre aspecte a tractar d'evitar seria l'encasellament de l'activitat plàstica en categories de "dibuix artístic" i "dibuix lineal", ja que açò empobreix l'activitat plàstica i incita a pensar que són camps aïllats i antagònics. Per açò és necessari tractar tots els mitjans com a instruments d'expressió, el dibuix geomètric, el clarobscur, el color, etc.

De la mateixa manera que es proposa la interconnexió entre els mitjans d'expressió, se suggereix la relació entre les àrees, d'esta forma, l'educació plàstica i visual

completa la seua vertadera dimensió de llenguatge i demostra la seua vocació d'interdisciplinarietat.

En la mesura que siga possible es farà un seguiment individualitzat dels alumnes/as, descobrint aquells aspecte en què els alumnes/as puguen tindre alguna dificultat per a incidir en ells, canviant si és necessari l'enfocament plantejat, insistint amb altres procediments que puguen resultar més efectius.

Per a portar a terme l'avaluació tindrem en compte el treball diari realitzat en classe, la constància i d'interès per la correcta elaboració dels treballs, tant en neteja com en precisió.

És important fer un seguiment dels alumnes/as i comprovar que els resultats siguen satisfactoris de la mateixa manera que auto avaluem la nostra metodologia i inclús els objectius proposats.

Respecte a PR4, treballarem a partir de la mateixa programació, realitzant les oportunes adaptacions per a que s'adeqüen a les necessitats del alumnat. Hem considerat oportú, en aquest grup, treballar partint de l'elaboració de les seues làmines i fitxes concretes que tracten els mateixos conceptes que els donats en la resta de grups.

Quant als temes del dibuix expressiu és obvi que no es pretén que els alumnes/as s'expressen com a artistes consumats, sinó que siguen capaços de manifestar-se amb certa imaginació i desenvolupar una actitud creativa.

Els exercicis tenen com a principal objectiu ensenyar-los a veure, educant el seu sentit de la percepció i fomentant la seua capacitat expressiva.

BATXILLERAT

Es desenvoluparan els continguts mitjançant la exposició, amb explicacions teòriques il·lustrades a la pissarra i amb el suport de material visual, així com la bibliografia adequada.

Les exposicions teòriques seran participatives, desenvolupant-se un procés didàctic en tres fases:

OBSERVACIÓ: Es situarà a l'alumne davant els problemes gràfics, buscant que aquest adopta una actitud d'observació i raonament que l'apropa a la solució d'aquestos mateixos.

DESENVOLUPAMENT: Es deduiran els continguts teòrics del tema, amb la terminologia apropiada.

APLICACIÓ: S'equilibraran les exposicions teòriques amb l'aplicació pràctica d'exercicis, desenvolupats aquestos tant a classe com a casa.

4.2.- RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS

S'utilitzaran per part del professorat i de l'alumnat, tot el material que va exposant-se en cadascuna de les unitats didàctiques dels cursos implicats en el Departament didàctic d'Educació Plàstica i Visual.

Altres recursos que s'empraran al llarg del curs seran la pissarra digital, el projector, ordinadors, les plataformes de AULES, TEAMS, taules de llum, forn ceràmic, tòrcul, càmeres de fotos, útils per a pintar, diferents elements per a recolzar el dibuix tècnic, materials de reciclatge....

En aquest curs anem a donar-li major importància a la plataforma Aules i a utilitzar-la des del principi en tots els cursos, per a que tot l'alumnat sàpiga fer us d'ella per si de nou haguérem de fer classes on-line, ensenyant-lo l'accés a la mateixa, l'escanejat de documents i pujar les activitats en la plataforma.

ESO

L'ensenyament i aprenentatge de la matèria es veu facilitat pel desenvolupament intel·lectual que progressa del pensament concret al pensament formal. La didàctica d'aquesta matèria ha de partir de *l'apreciació d'allò que és més proper per a arribar al que és més llunyà*. Es tracta, abans de res, que l'alumne assimile *l'entorn visual i plàstic que viu*. En aquesta interacció amb l'entorn, tenen un paper important les manifestacions de *l'art popular*, que poden trobar-se no importa en quin lloc i que contenen valors estètics, l'anàlisi i estima dels quals contribueixen a educar la sensibilitat artística. Al mateix temps, s'ha d'ajudar, estimular i intercanviar idees en les aules per a *assolir una creixent sensibilitat cap al fet artístic, tenint com a referència l'obra dels grans artistes*.

La realitat quotidiana, tant natural com d'imatges i fets plàstics, en la qual viuen immersos els alumnes, i on estan els objectes dels diferents dissenys i les imatges transmeses pels diversos mitjans (cinema, TV, imatge digital, etc.), haurà de ser sempre el punt de partida.

BATXILLERAT

Resoldre problemes geomètrics, valorant el mètode i el raonament de les construccions, així com el seu acabat i presentació.

Resoldre problemes de configuració de formes amb traçats poligonals i amb aplicació de recursos de transformacions geomètriques sobre el pla: Girs, translacions, simetries i homotècia.

Utilitzar escales per a la interpretació de plans i elaboració de dibuixos.

Executar dibuixos tècnics a distinta escala, utilitzant l'escala gràfica establida prèviament i les escales normalitzades.

Aplicar el concepte de tangència a la solució de problemes tècnics i al correcte acabat del dibuix en la resolució d'enllaços y punts de contacte.

Dissenyar objectes d'ús comú i no excessivament complexes, en els quals intervinguen problemes de tangència.

Aplicar les corbes còniques a la resolució de problemes tècnics en els quals intervinguen la seua definició, les tangències o les interseccions amb una recta.

Traçar corbes tècniques a partir de la seua definició.

Obtindre la definició gràfica d'una cònica a partir del coneixement dels seus eixos, que, en el cas de l'el·lipse, poden ser reals o conjugats.

Utilitzar el sistema dièdric per a representar figures planes y volums senzills.

Realitzar la perspectiva d'objectes simples definits per les seues vistes fonamentals i viceversa.

Definir gràficament un objecte per les seues vistes fonamentals o la seua perspectiva, executar a mà alçada. Realitzar el croquis acotat, en el sistema dièdric, d'objectes comuns i senzills, ajustant-se a normes UNE o ISO.

Obtindre la representació de peces y elements industrials o de construcció senzills i valorar la correcta aplicació de las normes referides a vistes, acotació i simplificaciones indicades en aquestes.

Culminar els treballs de Dibuix Tècnic, utilitzant els diferents recursos gràfics, de manera que aquest siga clar, net i responga a l'objectiu per al qual ha sigut realitzat.

5.- AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

Tots els criteris d'avaluació venen especificats dins de cada matèria al apartat 2, d'aquest document.

5.1.- INSTRUMENTS D'AVAUACIÓ

ESO

L'avaluació continua es produirà de forma natural, el procés serà interactiu i per això, en cada moment es coneixerà el funcionament de cada alumne i la seua resposta a les activitats proposades.

1. Observació en classe: disseny, construcció, exposició, constància, treballs, actituds.
2. Muntatge i desenvolupament de projectes: on es desenvolupen i reflecteixen una part important dels continguts apresos.
3. Quadern de treball i documents complementaris elaborats pels alumnes.
4. Proves i/o exercicis escrits: proves, maquetes, exercicis a mà o ordinador.

L'assignatura serà avaluada majoritàriament mitjançant els treballs i els exàmens de l'alumnat. Els alumnes realitzaran exercicis de pràctica d'alguns traçats o faran esbossos als seus quaderns dels quals, el professor anirà prenent notes si així ho considera convenient. Al final de cada tema, l'alumne elaborará un treball o projecte conclusió que lliurarà al professor. Per tal de qualificar-los es donaran unes dates fixes en les quals l'alumne/a haurà de lliurar aquests treballs i també es fixaran unes dates per a realitzar l'examen. Aquestes dates es ficaran sempre d'acord amb el criteri del professor, aquest donarà als alumnes un temps suficient per a fer els treballs dins la classe. Lògicament els alumnes que no hagen acabat la feina és perquè no han dedicat el temps de classe a fer feina, i per tant la qualificació serà inferior o negativa.

Com a mesura de control del treball de cada alumne a classe, el departament ha decidit:

- Anotar un negatiu a l'alumne/a que no duga el material necessari per a desenvolupar les activitats de classe. Cada negatiu restarà 0,25 punt de la nota del trimestre o la que determine el professor/a en cada cas.

- Anotar en negatiu per no lliurar el treball en el dia acordat. El valor de cada negatiu el determinarà el professor/a atenent al percentatge d'actitud, que li correspon a cada matèria.
- Les faltes d'assistència injustificades i reiterades també podran suposar una valoració negativa en el percentatge d'actitud de cada trimestre.
- Tipificar les faltes d'ortografia: llevar un punt màxim sobre una nota de 10 i descomptar 0'05 per falta.

Els percentatges establerts per tal d'obtenir la qualificació definitiva d' **EPVA** tant en 1r com en 2n cicle seran:

- ✓ **50%** corresponent als procediments, i s'obtindran per notes dels treball treballs realitzats al llarg del trimestre.
- ✓ **30%** corresponent als conceptes, i s'obtindran per notes dels exàmens de les unitats donades.
- ✓ **20%** per l'actitud demostrada a classe, valorant-se sobretot, la participació, l'esforç per millorar, la col·laboració en la bona dinàmica de l'aula i el respecte cap als companys, l'assignatura i al professor/a, la puntualitat lliurant treballs.

En el cas de no realitzar cap prova o examen en qualsevol dels trimestres, es modificaran els percentatges passant a ser com els de les optatives que a continuació s'expliquen.

Els percentatges establerts per tal d'obtenir la qualificació definitiva en les **matèries optatives** són:

- ✓ **80%** per notes dels treball treballs realitzats al llarg del trimestre, en els quals s'haurà d'evidenciar l'aprenentatge dels conceptes i els procediments donats.
- ✓ **20%** per l'actitud demostrada a classe, la puntualitat lliurant els treballs, la participació, l'esforç per millorar, la col·laboració en la bona dinàmica de l'aula i el respecte cap als companys i l'assignatura i el professor/a.

Tant en EPVA com en les matèries optatives, no es podrà fer mitjana, si en alguna de les parts percentuals, te un 0. La nota final de curs vindrà donada per la mitjana aritmètica dels tres trimestres, tenint present que aquesta ha de ser de 5 punts com a mínim. Ara bé, no es podrà superar el curs si en l'últim trimestre no hi ha almenys 5 punts.

En el cas dels alumnes 4t de PDC i alumnes ACIS o altre tipus de NEE, els percentatges es variaran en funció de les necessitats, augmentant el percentatge corresponent a la part procedimental i actitudinal.

BATXILLERAT

Aquesta serà contínua, formativa i per últim sumativa, degut a les necessitats d'aquesta etapa. Per avaluar es tindran en compte els següents punts:

- Lliurament dels treballs pràctics dins el termini estipulat.
- Presentació i acabat.
- Bona resolució dels exercicis plantejats.
- Actitud a classe.

Aquests punts enunciats s'avaluaran al llarg de tot el curs i seran tinguts en compte en tot moment, amb la finalitat que, si l'alumne fallarà en algun d'aquests, pogueren reconduir el seu procés d'aprenentatge. Tanmateix ens serviran per detectar alguna errada al nostre procés d'ensenyança i així poder millorar-lo.

Els percentatges establerts per tal d'obtindre la qualificació definitiva seran:

- **10%** corresponent als procediments i s'obtindrà per notes dels **treballs** realitzats al llarg del trimestre.
- **80%** corresponent als conceptes i s'obtindrà per notes dels **exàmens** de les unitats donades.
- **10%** per l'**actitud** demostrada a classe, valorant-se sobretot, la participació, l'esforç per millorar, la col·laboració en la bona dinàmica de l'aula i el respecte cap als companys i l'assignatura i el professor/a, assistint a classe amb regularitat.

En qualsevol cas, els criteris de qualificació es tindrà en compte els exàmens fets durant el curs. La nota final de curs vindrà donada per la mitjana aritmètica dels tres trimestres, tenint present que aquesta a de ser de 5 punts com a mínim. Ara bé, es podrà fer la mitjana sempre que en cap trimestre s'haja tret menys de 3 punts, i sempre que això passe només en un trimestre.

En el cas que l'alumne cometa alguna errada greu en un exercici de l'examen, la puntuació designada per a tal exercici es reduirà a zero.

A més, sempre que la professora ho crea convenient, podrà realitzar recuperacions tant d'un examen concret, com d'un trimestre complet o un bloc temàtic, a un alumne/a o a mes. De la mateixa manera que podran realitzar-se a criteri de la professora exàmens per blocs per a poder pujar la nota, sempre que la professora ho considere procedent. No

obstant, tan si es una recuperació com un examen per pujar nota, la nota màxima serà un 7.

5.2.- CRITERIS DE QUALIFICACIÓ I PROMOCIÓ

Facilitarà l'avaluació de l'alumnat el seguiment d'altres **criteris de caràcter actitudinal o general**, i que es detallaran a continuació segons els nivells de consecució:

1. Lògica en el procés de treball i d'aprenentatge.

- S'avaluarà la capacitat que tinga l'alumne d'establir un procés de treball recolzat en la lògica, tant per a l'anàlisi com per a la síntesi del llenguatges visuals o plàstics.
- Es valorarà el coneixement abstracte i la seva aplicació com a recolzament en la realització d'activitats concretes.
 - A. Es limita a recollir informació del que se li ha ofert, sense ordenar-la ni estructurar-la.
 - B. Ordena la informació que li arriba, sense ser capaç d'abstreure conceptes generals aplicats a altres casos.
 - C. Emet hipòtesis, relaciona i treu conclusions pròpies.
 - D. Compren, comprova i abstraïu conceptes per a utilitzar-los en altres casos.

2. Creativitat desenvolupada en les seves produccions.

- S'avaluarà la capacitat que tinga l'alumne/a de resoldre els problemes plantejats de manera diferent i amb concepció pròpia, així com la superació d'estereotips i convencionalismes.
- Es valorarà la inquietud en la recerca de solucions alternatives i amb la utilització de codis, terminologia i procediments dels llenguatges visuals.
 - A. No té capacitat per a reproduir solucions similars al problema proposat.
 - B. Reprodueix solucions similars sense aportació pròpia.
 - C. Integra freqüentment recursos propis amb models establerts.
 - D. Crea un estil personal.

3. Correcció en l'expressió plàstica de les seves produccions.

S'avaluarà la capacitat de l'alumne per a la correcta execució material de les seves produccions i l'adequada utilització de les tècniques i procediments que coneix.

Es valorarà la netedat, la cura del material, el gust per l'ordre en la representació i en el maneig de material i tècniques.

- A. Despreocupació en l'ús i maneig d'útils, suports i descurada presentació de treballs.
- B. Cura en la presentació, tenint en compte conceptes com precisió i netedat.
- C. Precisió en traçats, gust per la bona composició del treball presentat amb la tècnica adequada.
- D. Maneig propi i divers de tècniques amb adequació d'aquestes a la finalitat cercada.

4. Capacitat de treball

S'avaluarà l'esforç, la dedicació posada en la realització de les activitats.

Es valorarà l'actitud d'interès i la varietat de produccions presentades.

- A. No té hàbit de treball.
- B. Treballa, però sense mètode.
- C. Utilitza mètodes de treball adequats i presenta els seus treballs dins els terminis fixats.
- D. Presenta més solucions que la demanada, segons les necessitats del problema plantejat.

5. Treball en equip

S'avaluarà la capacitat d'adaptació a un grup de treball, s'evitaran personalismes i es responsabilitzarà de les tasques pròpies.

Es valorarà l'actitud de flexibilitat i responsabilitat en la consecució del treball encomanat al grup.

- A. Rebutja el treball en equip.
- B. Treballa en grup sense integració en ell, i aporta exclusivament el seu treball personal.
- C. Sap organitzar-se en grup.
- D. Participa activament i accepta la seva responsabilitat personal i de grup.

6. Actitud general

- S'avaluarà la capacitat de relació amb la resta d'individus del grup i la seva actitud amb les matèries pròpies de l'àrea.
- Es valorarà la correcció en les formes i el respecte cap a les diferències.
- Actitud agressiva o passiva.
- Actua de manera receptiva sense mostrar interès.
- S'interessa i emet la seva opinió amb arguments raonables, i respecta torns de paraula.
- Considera punts diversos i té en compte les diverses opinions i les relacions amb les pròpies. S' expressa amb correcció en les formes.

Les components del departament consideren important atendre prioritàriament als aspectes actitudinals (actitud positiva, comportament adequat, hàbits de feina...). Consideren que la predisposició per part de l'alumne/a cap al fet escolar i l'acompliment d'uns deures propis de la seva etapa formativa pot afavorir la consecució d'unes aptituds per a permetre-li desenvolupar-se no només en el camp d'una sola àrea, en aquest cas la plàstica, sinó en altres matèries i aspectes de la vida quotidiana, en tant que aquesta actitud pot ajudar-lo a crear les seves bases que possibiliten la seva maduració i desenvolupament personal.

En conseqüència superarà l'àrea d'educació Plàstica i Visual aquell alumne/a que, tot i no assolir suficientment els objectius mínims a nivell conceptual requerits, mostre una actitud òptima cap a l'àrea i un interès progressiu per anar adquirint noves destreses procedimentals, intel·lectuals i a nivell de la sensibilitat.

Aquesta actitud positiva s'observarà i serà avaluada en els següents punts:

1. L'assistència a classe sense dificultar-ne el seu desenvolupament respectant el professor i els companys, així com la cura dels materials i les instal·lacions.
2. Integrar-se en la dinàmica de l'aula, i participar activament en el seu desenvolupament.
3. Mostrar interès i esforç en superar el nivell en què es trobava al principi de curs.

En cas que un alumne supere els continguts d'un trimestre però que la seva actitud no siga l'adient, el departament guardarà la seva nota, pendent del canvi de la seva actitud, però no constarà com superada l'avaluació corresponent.

7.4.- ACTIVITATS DE REFORÇ, D'AMPLIACIÓ I DE RECUPERACIÓ PER A PENDENTS

ESO

El procés d'ensenyança i aprenentatge proposat incorpora una gran varietat de tipus d'activitats que permeten la diversitat d'agrupaments i l'adquisició d'aprenentatges a distint nivell, en funció del punt de partida i les possibilitats dels alumnes. Moltes d'estes activitats es plantegen com a problemes pràctics per als que caben diferents solucions segons els enfocaments, adaptats per cada grup d'alumnes, la qual cosa permet afrontar i resoldre els problemes des de diferents capacitats i interessos. El departament disposa d'un gran nombre d'activitats tant de reforç com d'ampliació de tots els blocs que els alumnes tracten al llarg de tot el curs. En el cas de cada alumne, ja s'estudiarà quin tipus d'aquestes activitats se li facilita.

Les tasques que genera el procés de resolució de problemes es graduen de tal forma que es pot atendre la diversitat d'interessos, motivacions i capacitats de manera que tots els alumnes experimenten un creixement efectiu i un desenrotllament real de les seues capacitats. L'adequació s'aconseguirà per mitjà del repartiment de tasques entre els components del grup, encara que haurà de procurar-se que en el repartiment existisca varietat i mobilitat.

La possibilitat de graduar la dificultat de les tasques per mitjà de la major o menor concreció de la seua finalitat és també interessant com a resposta a la diversitat. Per aconseguir l'adequació a la diversitat d'interessos, es permet l'elecció entre una àmplia gamma de problemes que són semblants respecte de les intencions educatives. Un mateix problema té múltiples solucions tecnològiques entre les que l'alumnat pot triar, dependent de les seues possibilitats.

S'ha posat interès particularment a atendre la diversitat d'interessos entre xics i xiques superant tot tipus d'inhibicions i inèrcies culturals, de forma que es promoga un canvi d'activitats socials respecte a la igualtat de drets i oportunitats entre estos dos sexes.

Forma de recuperar assignatures no superades de cursos anteriors.

Les assignatures no superades de cursos anteriors se superaran de la següent forma:

1. Si superen alguna avaluació d'un curs superior, generalment la primera o la primera i la segona. Açò anirà a criteri de la professora, segons els continguts estudiats.
2. Si l'alumnat no està cursant l'assignatura en el present curs hi han dues convocatòries d'examen al llarg del mateix. Si l'alumne/a aprova l'examen de la 1ª convocatòria, té l'assignatura superada; de no ser així té altra oportunitat en la 2ª convocatòria.
3. Si el departament de dibuix així ho considera, se li donarà a l'alumnat una sèrie de treballs que els hauran de lliurar el dia de l'examen.
4. La valoració del dossier de treballs (en cas que es done) i de l'examen serà del 10%-90%, considerant que l'alumnat haurà de superar cadascuna de les parts per a fer la mitjana de les dues notes. En cas contrari, la nota serà la de l'examen.
5. Tant els treballs com la prova pràctica versaran sobre els continguts curriculars de l'assignatura a recuperar (treballats al llarg del curs), contemplats en la programació del departament.
6. En cas de ser una matèria optativa o un àmbit pràctic, l'alumne lliurarà el dia de l'examen, els treballs que prèviament se li hauran requerit per part del departament.
7. En cas de superar l'assignatura, la nota que apareixerà a l'expedient de l'alumne serà un 5. Si la professora ho considera oportú podrà valorar-li positivament fins una nota màxima de 7.

BATXILLERAT

Recuperació al llarg del curs

Es desenvoluparà una prova de recuperació al final de curs per aquells alumnes que no hagen tret una mitjana de 5 punts com a mínim. Les recuperacions es faran dels trimestres o dels blocs valorats negativament (Geometria Plana, Sistema Dièdric, Sistema Axonomètric) es tindrà en compte la nota de l'examen de recuperació per a fer la mitjana amb els altres trimestres. Ara bé, en aquest cas cap dels trimestres podrà estar suspès.

Durant el desenvolupament del curs, la professora pot realitzar les recuperacions que considere oportú, tant de cada examen com al final de cada trimestre, si la mitjana es menys d'un 3.

Recuperació en la prova extraordinària de Juliol

Aquells alumnes que no superen el curs en maig hauran de presentar-se a la prova extraordinària de Juliol, on hauran de fer un examen que recollirà continguts de tot el curs.

Recuperació d'assignatures no superades de cursos anteriors

Els alumnes que tinguin pendent el Dibuix Tècnic I aprovaran aquesta matèria si aproven el 1r i el 2n trimestre de Dibuix Tècnic II; en els quals es pretén treballar tota la programació referida a geometria plana i sistema dièdric. En cas que no fos així, haurien de presentar-se a un examen extraordinari per poder superar la matèria en qüestió. Si no cursen l'assignatura, s'hauran de presentar-se a alguna de les dues convocatòries d'examen al llarg del curs. Si l'alumne/a aprova l'examen de la 1ª convocatòria, té l'assignatura superada; de no ser així té altra oportunitat en la convocatòria 2^a i final.

8.- MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITATS ESPECÍFIQUES DE RECOLZAMENT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

La inclusió educativa planteja la diversitat com una cosa natural i inherent a cadascun de nosaltres, entén la diferència com un valor, i per tant, planteja a l'ensenyament el repte de flexibilitzar-se i adaptar-se a eixes diferències. Com a professionals de l'ensenyament hem d'atendre al alumnes, regint-nos pels principis de normalització en quant a la resposta educativa i la inclusió, respectant-los i atenent a les diferències individuals. A més, hem de fomentar la convivència entre alumnes, el respecte entre ells, i l'acceptació de diferències individuals.

L'aprenentatge cooperatiu es presenta com una de les eines que posa en marxa i desenvolupa la transmissió d'aquests valors indispensables per a la vida en societat, una societat diversa quant a aptituds, creences i cultures. L'aprenentatge cooperatiu afavoreix la convivència des de l'acceptació de les diferències, sent una poderosa eina d'integració, comprensió i inclusió, a més d'una metodologia que tracta de garantir un aprenentatge de qualitat. Una estructura cooperativa d'aprenentatge consisteix en treballar junts per a aconseguir objectius comuns: Si jo aprenc, tu aprens i tots aprenem. Per a açò, proposem diferents formes de treball en funció de les necessitats de l'alumnat o del tipus de resultat que vulgam aconseguir:

- Treball per grups o treball cooperatiu: els membres d'un grup procuren obtenir resultats beneficiosos per a ells mateixos i per a tots els altres membres del grup. L'aprenentatge cooperatiu no és una altra cosa que l'ús didàctic d'equips de treball reduïts, en els quals els alumnes treballen junts per a maximitzar el seu propi aprenentatge i el dels seus companys d'equip. Un equip cooperatiu és algo més que un conjunt de companys que realitzen un treball junts. Entre ells es crea una relació d'igualtat, de responsabilitat, d'empatia,... i fa que tots treballen els mateixos continguts, però no necessàriament amb els mateixos objectius.
- Tutoria entre iguals o figura de l'alumne tutor. Aquest recurs es basa en la col·laboració que un alumne dona a un company de classe que nosaltres vegem que té una necessitat d'ajuda. Trobem una estructura d'aprenentatge cooperativa, però recorrent a una dualitat: parelles d'alumnes d'un mateix grup. L'alumne tutor ha de respondre a les demandes d'ajuda del seu company en forma d'explicacions detallades sobre el procés de resolució d'un problema, però mai ha de proporcionar-li les solucions.
- Grups d'investigació o treball per projectes. La metodologia per projectes es una metodologia per a ensenyar a aprendre de forma autònoma. Fomenta l'aprenentatge autònom basat en situacions obertes i flexibles entre els membres de grup i els permet diferents nivells d'aprofundiment en funció de les possibilitats de cadascú.

Per als alumnes de N.E.E. que requereixen una atenció individualitzada: els **criteris d'avaluació** per a l'elaboració de les ACIS que a continuació es detallen tenen com a

principi la flexibilitat per tal d'adaptar-se als casos concrets i necessitats específiques de cada alumne:

1. Lògica en el procés de treball i d'aprenentatge.

S'avaluarà el desenvolupament i els progressos de la capacitat lògica de l'alumne.

1. Intenta recollir informació de manera visual i/o auditiva.
2. És capaç de recollir informació de manera visual i/o auditiva.
3. Reté i té en compte la informació que se li proporciona.

2. Creativitat desenvolupada en les seves produccions.

S'avaluarà el desenvolupament i els progressos en la creativitat de l'alumne.

1. Intenta reproduir solucions donades
2. És capaç de reproduir solucions donades
3. És capaç de reproduir solucions similars a les donades

3. Correcció en l'expressió plàstica de les seves produccions.

S'avaluarà la capacitat de l'alumne per intentar una bona execució en les seves produccions. Així mateix s'avaluaran els progressos en les destreses manuals de l'alumne.

1. Té cura en la presentació i netedat dels treballs
2. Para atenció en fer bon ús dels estris i materials de l'assignatura
3. Evoluciona en la precisió dels traçats

4. Capacitat de treball.

S'avaluaran el progrés en l'autonomia de treball i d'interès i l'esforç per millorar.

1. Atén a les indicacions del professor i intenta seguir-les
2. És capaç de realitzar les tasques indicades pel professor sota la supervisió d'aquest.
3. És capaç de continuar per sí mateix el treball iniciat amb l'ajut del professor.

Els criteris de Treball en equip i actitud general que figuren com a criteris generals d'avaluació no es modifiquen per tal de fomentar la integració i la igualtat entre els alumnes.

Respecte al material preparat per al alumnes amb NEE, es considera que en principi usaran el mateix que els altres companys, valorant-los de forma adaptada els resultats finals i podent donar-los més temps en la execució d'aquests. Ara bé, respecte al Dibuix tècnic, es podran preparar dossiers per a aquell alumnat que el professorat afectat considere oportú. Aquest material recollirà aspectes bàsics sobre el tema en qüestió.

9.- ELEMENTS TRANSVERSALS

9.1.- FOMENT DE LA LECTURA

Una de les majors dificultats que afronta l'alumnat d'Educació Secundària Obligatòria, per completar amb èxit aquesta etapa de la seva escolarització, és la falta de comprensió del que llegeixen i la consegüent incompetència tant per entendre els conceptes i les idees que se'ls presenten com per respondre adequadament a les tasques proposades a l'aula. A pesar que l'afició per la lectura té un valor personal inqüestionable, la primera responsabilitat de l'escola és formar lectors competents, és a dir, que comptin amb els mecanismes mentals necessaris per entendre i per expressar el que es llegeix, s'escolta i el que s'escriu a l'aula. Aquesta afirmació es distancia de la idea, freqüentment admesa, que la lectura comprensiva és objectiu i tasca única i exclusiva de les humanitats. En totes les àrees es precisa aquesta habilitat i cap professor pot eludir la responsabilitat de desenvolupar en l'alumnat la capacitat de comprendre els textos mitjançant els quals transmet gran quantitat de coneixements.

Amb el pla de lectura es pretén que tot l'alumnat que cursi l'Educació Secundària Obligatòria millori les seves competències lectores i desenvolupi hàbits lectors eficaços així com el gust per la lectura.

9.2.- COMPRENSIÓ LECTORA

Les competències lectores inclouen la capacitat de localitzar i extreure informació d'un text, la capacitat de comprendre-ho globalment, d'interpretar-ho i reelaborar-lo personalment, així com la possibilitat de fer valoracions personals i crítiques respecte al contingut de la lectura i de reflexionar sobre els aspectes formals i lingüístics del text.

9.3.- EXPRESSIÓ ORAL I ESCRITA

Es presenten a continuació una sèrie de possibles actuacions o tasques a desenvolupar:

Treballs de recerca

La realització de treballs de recerca és una bona oportunitat per posar en pràctica una sèrie d'habilitats relacionades amb la lectura, tals com la selecció d'informació, la síntesi, la producció de textos, la presentació de la informació amb suport visual i gràfic, l'exposició oral dels mateixos, etc.

El quadern de classe

L'hàbit de prendre anotacions i ordenar-los, fer esquemes, etc. en el quadern de l'alumne desenvolupa hàbits d'ordre, de treball i de síntesi.

El vocabulari de l'àrea

Elaborar definicions precises dels termes més significatius de cada àrea, acompanyar-les d'exemples i informació rellevant serveix perquè l'alumnat augmenti el seu vocabulari científic, tècnic i cultural.

Subratllar els textos

No es tracta tant que els alumnes subratllin els llibres sinó que se'ls ensenyi a subratllar, és a dir, a saber què idees són les importants i quins el són menys.

9.4.- COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

El departament treballa en aquest camp en la mesura del possible (perquè tenim certes restriccions), ja que som un departament on la imatge es un recurs molt important. Tenim dos assignatures optatives que estan molt relacionades amb aquests temes com son: Comunicació Audiovisual i Iniciació al Disseny Assistit per Ordinador.

9.5.- TIC (INCLOENT-HI MESURES PER A DIFONDRE LES BONES PRÀCTIQUES EN EL SEU ÚS)

El tractament específic de les tecnologies de la informació i la comunicació, integrat en aquesta matèria, proporciona una oportunitat especial per a desenrotllar la *competència en el tractament de la informació i la competència digital*, i a este desenrotllament estan dirigits específicament una part dels continguts. Es contribuirà al

desenrotllament d'esta competència en la mesura que els aprenentatges associats incidisquen en la confiança en l'ús dels ordinadors, en les destreses bàsiques associades a un ús prou autònom d'estes tecnologies i, en definitiva, contribuïsquen a familiaritzar-se suficientment amb estos. En tot cas, estan associats al seu desenrotllament els continguts que permeten localitzar, processar, elaborar, emmagatzemar i presentar informació amb l'ús de la tecnologia. D'altra banda, ha de destacar-se la importància de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació com a ferramenta de simulació de processos científics, tecnològics, etc., per a l'adquisició de destreses amb llenguatges específics com l'icònic o el gràfic i per al desenrotllament de la ciutadania digital.

Pel que fa a la resta d'assignatures, els professors tractem de mostrar a l'alumnat molta varietat de recursos: tant de la Red, de gent coneguda i professional com d'altres companys de cursos passats, per a que ells elaboren els seus treballs partint d'una major quantitat de documentació i d'informació. Amés, treballem també amb llibres que posseeixen un projecte digital cosa que ens facilita i recolza la tasca docent.

9.6.- EMPRENEDOR/A

El Departament, col·labora en gran mesura en l'adquisició de la **competència de sentit d'iniciativa i esperit emprenedor**, atés que tot procés de creació suposa convertir una idea en un producte i, per això, a desenvolupar estratègies de planificació, de previsió de recursos, d'anticipació i avaluació de resultats. En resum, situa l'alumnat davant d'un procés que l'obliga a prendre decisions de manera autònoma. Tot aquest procés, juntament amb l'esperit creatiu, l'experimentació, la recerca i l'autocrítica, fomenta la iniciativa i autonomia personal.

9.7.- EDUCACIÓ CÍVICA I CONSTITUCIONAL

La nostra matèria constitueix un bon vehicle per al desenvolupament de les **competències socials i cíviques** en aquella mesura en què la creació artística supose un treball en equip, es promouran actituds de respecte, tolerància, cooperació, flexibilitat, i es contribuirà a l'adquisició d'habilitats socials. D'altra banda, el treball amb eines pròpies del llenguatge visual, que indueixen al pensament creatiu i a l'expressió d'emocions, vivències i idees, proporciona experiències directament relacionades amb la diversitat de respostes davant d'un mateix estímul i l'acceptació de les diferències.

10.- AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT I INDICADORS DE CONSECUCIÓ, TANT PER A AVALUAR ELS APRENENTATGES DE L'ALUMNAT COM ELS PROCESSOS D'ENSENYANÇA I LA PRÒPIA PRÀCTICA DOCENT

L'avaluació de la pràctica docent ha d'enfocar-se almenys en relació amb moments de l'exercici:

1. Programació.
2. Desenvolupament.
3. Avaluació.

Com a **model**, es proposa el següent exemple de fitxa d'autoavaluació de la pràctica docent:

MATÈRIA:		CLASSE:
PROGRAMACIÓ		
INDICADORS D'ÈXIT	Puntuació de l'1 al 10	Observacions
Els objectius didàctics s'han formulat en funció dels estàndards d'aprenentatge avaluable que concreten els criteris d'avaluació.		
La selecció i temporització de continguts i activitats s'han ajustat.		
La programació ha facilitat la flexibilitat de les classes, per a ajustar-se a les necessitats i els interessos dels alumnes tant com s'ha pogut.		
Els criteris d'avaluació i qualificació han sigut clars i els alumnes es coneixien, i han permès fer un seguiment del seu progrés.		
La programació s'ha fet en coordinació amb la resta del professorat.		

DESENVOLUPAMENT		
INDICADORS D'ÈXIT	Puntuació de l'1 al 10	Observacions
Abans d'iniciar una activitat, s'ha fet una introducció sobre el tema per a motivar els alumnes i saber els seus coneixements previs.		
Abans d'iniciar una activitat, s'ha exposat i justificat el pla de treball (importància, utilitat, etc.), i s'ha informat els alumnes sobre els criteris d'avaluació.		
Els continguts i activitats s'han relacionat amb els interessos dels alumnes i s'han construït sobre els seus coneixements previs.		
S'ha oferit als alumnes un mapa conceptual del tema perquè sempre estiguen orientats en el procés d'aprenentatge.		
Les activitats proposades han sigut variades en la seua tipologia i tipus d'agrupament, i han afavorit l'adquisició de les competències clau.		
La distribució del temps a l'aula és adequada.		
S'han utilitzat recursos variats (audiovisuals, informàtics, etc.).		
S'han facilitat estratègies per a comprovar que els alumnes entenen i que, si cal, saben demanar aclariments.		
S'han facilitat als alumnes estratègies d'aprenentatge: lectura comprensiva, com buscar informació, com redactar i organitzar un treball, etc.		
S'ha afavorit l'elaboració conjunta de normes de funcionament a l'aula.		
Les activitats grupals han sigut suficients i significatives.		
L'ambient de la classe ha sigut adequat i productiu.		
S'ha proporcionat a l'alumne		

informació sobre el seu progrés.		
S'han proporcionat activitats alternatives quan l'objectiu no s'ha aconseguit en primera instància.		
Hi ha hagut coordinació amb altres professors.		
AVALUACIÓ		
INDICADORS D'ÈXIT	Puntuació de l'1 al 10	Observacions
S'ha fet una avaluació inicial per a ajustar la programació a la situació real d'aprenentatge.		
S'han utilitzat de manera sistemàtica diferents procediments i instruments d'avaluació, que han permès avaluar continguts, procediments i actituds.		
Els alumnes han disposat d'eines d'autocorrecció, autoavaluació i coavaluació.		
S'han proporcionat activitats i procediments per a recuperar la matèria als alumnes amb alguna avaluació suspesa o amb la matèria pendent del curs anterior o en l'avaluació final ordinària.		
Els criteris de qualificació proposats han sigut ajustats i rigorosos.		
S'ha informat adequadament els pares sobre el procés d'avaluació: criteris de qualificació i promoció, etc.		

A més, sempre resulta convenient escoltar també l'opinió dels usuaris. En aquest sentit, és interessant proporcionar als alumnes una via perquè puguin manifestar la seua opinió sobre alguns aspectes fonamentals de l'assignatura. Per a això, pot utilitzar-se una sessió informal en la qual s'intercanvien opinions, o bé passar una senzilla enquesta anònima perquè els alumnes puguin opinar amb total llibertat.

11.- ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES I EXTRAESCOLARS

ETAPA CURS/GRUP	DESCRIPCIÓ	LLOC	DATA	HORARI	Nº DIES
ESO I BAT	VISITA AL MUVIM, IVAM, POLITÈCNIC, MUSEU DE BELLES ARTS DE VALENCIA..	VALENCIA	TOT EL CURS		1
4t ESO	EIXIDA ENTREGA CARTELLS	AJUNTAME NT DE MURO	2n TRIMES TRE		1
ESO I BAT	CASA DE LA CULTURA, VISITA EXPOSICIONS	MURO	2n i 3r TRIMESTRE		1
ESO I BAT	EXPOSICIONS A L'INSTITUT	IES	TOT EL CURS		
ESO I BAT	EIXIDES PER DIBUIXAR AL VOLTANT IES	MURO	TOT EL CURS		1
ESO I BAT	INTERVENCIÓ PICTÒRICA AL PATI	IES	TOT EL CURS		1
ESO I BAT	PROJECTES COMUNS AMB ALTRES DEPARTAMENTS O PER AL CENTRE (coordinació amb el departament d'anglès, castellà,...)	IES	TOT EL CURS		
ESO I BAT	CONCURS CARTELLS	MURO	2n TRIMESTRE		1
ESO I BAT	ESPAI D'ART MEDIAMBIENTAL CARRÍCOLA	CARRÍCOL A	1r - 2n TRIMESTRE		1
TOTS	TALLER FINAL DE TRIMESTRE	IES	FINAL DE TRIMESTRE		1
BAT	VISITA TALLER ARTISTA JOSEP SANJUAN	IES	1r - 2n TRIMESTRE		1
ESO I BAT	MUSEU TITELLES I JOSÉ SEGRELLES	ALBAIDA	1r - 2n TRIMESTRE		1